

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE TÜRK TARİHİNDE
YOLCULUK ÜNİTESİNİN ALTERNATİF DEĞERLENDİRME
(PORTFOLYO) İLE İŞLENMESİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISI VE
TUTUMUNA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
İkram BAĞCI**

ANKARA-2009

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE TÜRK TARİHİNDE
YOLCULUK ÜNİTESİNİN ALTERNATİF DEĞERLENDİRME
(PORTFOLYO) İLE İŞLENMESİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISI VE
TUTUMUNA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
İkram BAĞCI**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr Cengiz DÖNMEZ**

ANKARA-2009

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

..... 'ın

..... Başlıklı tezi

..... tarihinde, jürimiz tarafından

..... Anabilim / Anasanat Dalında Yüksek Lisans

Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı):

Üye :

Üye :

Üye :

Üye :

ÖNSÖZ

Günümüz dünyasında her alanda hızlı bir değişim ve gelişme söz konusudur. Şüphesiz ki bu değişim ve gelişimden en çok etkilenen ve etkilenme derecesi yüksek olan eğitimidir. Gelişmeler eğitimin her alanını etkilediği gibi sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgilerde ölçme değerlendirme sürecini de etkilemiştir. 2005 Yılında yapılan yeni programlar çerçevesinde bireyi merkeze alan ve öğrenme öğretme süreci içerisinde bireyin daha aktif olmasını isteyen uygulama ve etkinlikler önem kazanmıştır. Çünkü başarılı bireyler bilgiye ulaşabilen, ulaşmak için çağın teknolojisini gerektiği gibi kullanabilen ve karşılaştığı sorunları çözebilen bireyler olacaktır. Bu araştırmanın da başta sosyal bilgiler eğitimi olmak üzere tüm eğitim sistemine fayda sağlayarak öğretmen ve araştırmacılara katkı sağlamasını diliyorum.

İlk olarak Gazi Üniversitesi sosyal bilgiler eğitimi A.B.D'nda bulunan değerli hocalarıma, araştırmanın başından sonuna kadar desteğini ve emeğini benden esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr Cengiz Dönmez'e, çalışmamı inceleyip eleştiren ve her zaman yanımda olan Yrd. Doç. Dr. İsmail Karakaya, Seher Ulutaş ve Şengül Burku'ya, çalışmamda ellerinden gelen desteği bana gösteren ve yardımlarını esirgemeyen Türkmensarılar İlk Öğretim Okulu öğretmen ve öğrencilerine, araştırmada her zaman yanımda olup iyi ve kötü zamanlarımda daima benimle olan biricik anne babama ve kardeşlerime teşekkür ediyorum.

ÖZET

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK ÜNİTESİNİN ALTERNATİF DEĞERLENDİRME (PORTFOLYO) İLE İŞLENMESİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISI VE TUTUMUNA ETKİSİ

Bağcı, İkrâm

Yüksek Lisans, İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Cengiz Dönmez

Bu çalışmada İlk Öğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde, Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinin alternatif değerlendirme yöntemleri ile (portfolyo) işlenmesinin öğrenci başarısı ve tutumuna olan etkisi araştırılmış ayrıca öğrencilerin portfolyo çalışmalarına yer verilmiştir.

Araştırmada 2007-2008 eğitim-öğretim yılında Yozgat İli Merkezinde Türkmensarılar İlk Öğretim Okulunda 7/A ve 7/B sınıfı öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırma için öğrencilerin ünite öncesinde hazır bulunuşluk düzeyini belirlemek için öntest (başarı testi) yapılmıştır. Şubelerden biri deney diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubu öğrencileriyle ünite süresince öğretmenlerin ve araştırmacının rehberliğinde portfolyo (bireysel gelişim dosyası) ile sosyal bilgiler dersi işlenmiştir. Kontrol grubu öğrencilerinin eğitim ve öğretiminde bir değişiklik yapılmamış klasik eğitim ve öğretim sürecine devam edilmiştir.

Araştırma da iki grup üzerinde gerçekleştirilmiş olup uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine ek olarak sosyal bilgiler dersi ile ilgili tutum ölçeği verilmiş olup ünitenin hedefleri doğrultusunda nitel görüşmelerde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonrasında da her iki gruba da sosyal bilgiler başarı testi ve tutum ölçeği tekrar uygulanmıştır. Aynı zamanda velilerden süreç içerisinde gözlemleri görüşme formu ile istenmiş ve değerlendirilmiştir.

Araştırmanın uygulama süreci yaklaşık 1.5 ay sürmüştür. Deney grubundaki portfolyo uygulaması öğretim yöntemi ve materyali olarak kullanılmış dönem süresince öğrenciler ünite ile ilgili çalışmalar yaparak dosyalarına koymuşlar ve

çalışmaları sergilemişlerdir. Portfolyo genelde değerlendirme yöntemi olarak kullanılmasına karşın bu çalışmada öğretim yöntemi ve materyali olarak kullanılmıştır.

Araştırma sonucu elde edilen nicel veriler SPSS 15 istatistik paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Bunun yanında öğrenci velileri ve öğrencilerle yapılan görüşmelerde içerik analizi, betimleyici çözümlene tekniği tercih edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretim yöntemi ve materyali olarak kullanılan portfolyo destekli sosyal bilgiler dersi işlenen deney grubu öğrencilerinin başarı testi puanları ve sosyal bilgiler tutum anketi sonuçları kontrol grubu öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca portfolyo ve sosyal bilgiler dersine yönelik veli öğrenci görüşleri de olumludur. Bu araştırma sonucuna göre portfolyo öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde başarısını ve tutum düzeyini artırmada olumlu bir katkı yapmıştır.

ABSTRACT

Bağcı, İkrâm

High License, Elementary Education Social Sciences mastership discipline

Thesis Advisor: Yrd. Doç. Dr. Cengiz Dönmez

In this study, the effects of using alternative evaluation technique while teaching the unit of ‘The Journey in Turkish History’ in 7.grade social sciences lesson were examined. Additionally, students’ portfolio activities were attached.

The research was done on 34 students of 7-A and 7-B classes in Türkmenarılar Primary School, Yozgat in 2007-2008 academic year. A pretest was conducted to determine the level of readiness (success test) among students. One section was chosen as a control group and the other was experiment group. Under the guidance of teachers and researchers, social sciences lesson was maintained in experiment group with portfolio during the unit. No change was made in teaching process of control group students. Classic process was sustained.

The study was made on both groups and suitable sampling method was used. Furthermore, social sciences lesson attitude scale was given to students and qualitative meetings were held in line with targets of the unit. After the study, social sciences success test and attitude scale were conducted on both groups. At the same time, observations along with the interview form were wanted from parents and evaluated.

Application process of the study lasted about one and half months. The portfolio activity in experiment group was used as teaching technique and material. Students did some works related to the unit and put them into their files and exhibited as well. Although portfolio is used as an evaluation method generally, it was used as a teaching technique and material in this study.

The data acquired as a result of the study were analyzed using SPSS 15 statistics packet program. Furthermore; content analysis and descriptive analysis technique were used at the meetings held with parents and students separately. As a consequence, success test scores and attitude survey results of experiment group students who were taught the social sciences lesson including portfolio as a teaching technique and material are higher than the scores of control group students.

Moreover, student and parent opinions toward the social sciences lesson are positive. Considering the study results, portfolio contributed to enhance the success and attitude level of students in social sciences lesson.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
İÇİNDEKİLER	v
TABLOLAR LİSTESİ	viii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	2
1.2.Problem Cümlesi	3
1.3. Alt Problemler	3
1.4.Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlar	6
1.6. Sınırlılıklar	7
1.7.Tanımlar	7
1.8.Kısaltmalar	8
BÖLÜM II	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Sosyal Bilimler	9
2.1.2. Sosyal Bilimlerin Amaçları	10
2.1.3. Sosyal Bilimlerin Özellikleri	10
2.1.4. Sosyal Bilimlerin Tarihsel Gelişimi	11
2.2. Sosyal Bilgiler	15
2.2.1. Sosyal Bilgilerin Amaçları	15
2.3. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi	16
2.3.1. Dünyada Sosyal Bilgiler	16
2.3.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler.....	17
2.3.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı	18
2.4. Sosyal Bilgiler Programının Temel Yaklaşımı	18
2.5. Yeni Sosyal Bilgiler Programının Genel Amaçlarında Bilim ve Teknoloji	20
2.5.1. Yeni Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları içerisinde Bilim ve Teknoloji	20
2.6. Sosyal bilgiler ve Güncel olaylar	22
2.7.1. Sosyal Bilgiler Derslerinde Güncel Olayların Yeri	25

BÖLÜM III.....	27
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	27
3.1. Ölçme Sonucu Ölçüt Kararı.....	28
3.1.1. Değerlendirme Türleri.....	28
3.2. Yeni Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları.....	29
3.2.1. Öz değerlendirme.....	31
3.2.2. Akran değerlendirme.....	32
3.3.3. Performans değerlendirme.....	32
3.3.4. Projeler.....	33
3.4. Alternatif Değerlendirme.....	34
3.5. Alternatif Değerlendirme Araçları.....	35
3.6. Portfolyonun Tanımları.....	36
3.6.1. Portfolyonun Amaçları.....	37
3.6.2. Portfolyo Çeşitleri.....	39
3.6.3. Portfolyo Uygulamasında Öğretmen, Öğrenci ve Veli Rollerini.....	40
3.6.4. Portfolyo Sürecinde Öğretmenin Görevi.....	41
3.6.5. Portfolyo Sürecinde Öğrencinin Görevi.....	42
3.6.6. Portfolyo Sürecinde Velinin Görevi.....	43
3.6.7. Portfolyonun uygulanma Süreci.....	43
3.6.9. Portfolyo Değerlendirme Süreci.....	44
3.6.10. Portfolyonun Avantajları.....	46
3.6.10.1. Öğrenciler açısından avantajları.....	47
3.6.10.2. Öğretmenler açısından avantajları.....	47
3.6.10.3. Veli açısından avantajları.....	48
3.7. Portfolyonun Sınırlılıkları.....	48
3.7.2. Rubric (Dereceli Puanlama Anahtarı).....	49
3.7.4.1. Rubric kullanmanın avantajları.....	51
3.8. İlgili Araştırmalar.....	54
3.8.1. Yurtiçi Araştırmalar.....	54
3.8.2. Yurtdışı Araştırmalar.....	57
BÖLÜM IV.....	60
YÖNTEM.....	60
4.1. Araştırmanın Modeli.....	60
4.2. Evren ve Örneklem.....	62
4.3. Verilerin Toplanması.....	63
4.3.1. Başarı Testi.....	63
4.3.2. Tutum Ölçeği.....	64
4.4. Araştırmanın Uygulanması.....	65
4.5. 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programının Tanıtımı.....	67
4.5.1. Çalışma Kitabı.....	68
4.5.2. Doğrudan Verilecek Beceriler.....	69
4.5.3. Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinin Tanıtımı.....	70

4.5.3.1. Kazanım.....	70
4.6. Verilerin Analizi.....	103
4.7. Bulgular ve Yorumlar.....	104
4.8. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	105
4.8.1. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	105
4.8.2. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	106
4.8.3. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	107
4.8.4. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	109
4.8.5. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	110
BÖLÜM V	113
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	113
5.1. Sonuçlar	113
5.2. Öneriler	115
KAYNAKÇA	117
EKLER.....	125
ÖĞRENCİLİLERİN YAPMIŞ OLDUĞU PORTFOLYO DOSYASINDAKİ	
ÇALIŞMALAR	125

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 : Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Üniteleri, Ders Saati Süreleri ve Toplam Ders Saatine Oranları.....	21
Tablo 2: Sosyal Bilgiler Dersi Özel Analitik Puanlama Anahtarı Örneği	53
Tablo 3: Deney ve Kontrol Grubuna ait veriler.....	63
Tablo 4.1: Tutum alanına ait Kolmogorov- Smirnov testi sonuçları	104
Tablo 4.2: Başarı alanına ait Kolmogorov- Smirnov testi sonuçları	105
Tablo 4.3: Deney ve kontrol grubunun cinsiyete göre dağılımı	105
Tablo 4.4: Deney ve Kontrol grubu tutum alanı öntest sonuçları.....	106
Tablo 4.5: Deney ve Kontrol grubu başarı alan öntest sonuçları.....	107
Tablo 4.6: Deney ve Kontrol Gruplarının Derse Tutum Alan Testi Erişi Puanlarının Karşılaştırılması	108
Tablo 4.7.: Deney ve Kontrol grubu başarı alanı ön test ve son test sonuçları.....	109

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim, insanların doğumlarından ölümlerine kadar içinde olduğu bir olgu olduğundan ve politik, sosyal, kültürel ve bireysel boyutları aynı anda içinde bulundurduğundan dolayı tanımının yapılması zor bir kavramdır. Buna rağmen eğitim, insanlık tarihi boyunca hiçbir zaman önemini kaybetmemiş kavramlardan biridir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de hala önemini korumaktadır ve gelecekte de böyle olmaya devam edecektir. Eğitimin önemli bir fonksiyonuda topluma nitelikli vatandaş kazandırmasıdır. Etkili ve sorumlu Türk vatandaşı yetiştirmek amacıyla hazırlanmış sosyal bilgiler dersi tarih, ekonomi, coğrafya, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi açılarından çok yönlü olarak ele alınmaktadır. Günümüz dünyasında her alanda meydana gelen hızlı değişim insanlığı ve onun yaşamını etkilemektedir. Bu etkilenme kimi yerde olumlu iken kimi yerde olumsuz olarak ortaya çıkmaktadır.

Toplum içinde yaşayan bireyler son yy. kendisini alkol, sigara ve uyuşturucu vb. kötü alışkanlıkların pençesine hızla atarken diğer yandan milletler kendi değerlerine hassasiyetlerine karşı yabancılaşmakta ve bunun silikleşmesine seyirci kalmaktadır. Bir nevi kültürler birbirleriyle etkileşime geçerek saf kültür olma özelliğini kaybedip melezleşme sürecine geçmişlerdir. İşte bu durum nezdinde sosyal bilgiler her toplumun kendi kültürü açısından gelen etkilere karşı kültürünü koruma ve insanını öz değerlerine sahip çıkan bir birey olarak yetiştirme görevi vardır. Bu görev açısından sosyal bilgiler öğretimi ilköğretim çağında olan ve gelecekteki nesli oluşturan kesim için tartışılmaz bir öneme sahiptir.

1.1.Problem Durumu

Günümüz dünyasında her alanda olan hızlı değişimle beraber eğitim alanında da değişimler meydana gelmektedir. Geçmişte öğretmen ve öğrenci ilişkisi geleneksel yaklaşımla özdeşleşmişken, eğitim artık geleneksel yaklaşımdan modern ve gelişimsel yaklaşıma doğru bir yol alma sürecinin içine girmektedir.

Hazır bilgiye konan ve onu alıp kullanmaktan ziyade, eğitimde yenilik ve gelişmeleri kavrayan, kendine düşen görevin farkında olan ve bu görevlerini bilinçli olarak yerine getiren bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun neticesinde eğitimde alternatif değerlendirme yöntemleri kullanılarak öğrencinin eğitim içerisindeki gelişimine katkı sağlamak ve öğrenciyi kendi öğreniminde bizzat kendini sorumlu tutmak ve bilinçli olarak yetişmesine yardımcı olmak gerekmektedir. Alternatif değerlendirme yöntemleri içerisinde yer alan portfolyo herhangi bir alanda çalışma yapan insanın ne yapabileceğini örneklerle ortaya koymaktadır.

Portfolyo öğrencinin bir alanda harcadığı çabayı ilerlemeyi ve varılan sonuçları gösteren amaçlar doğrultusunda hazırlanmış öğrenci çalışmalarının koleksiyonudur. Bir nevi portfolyo tümel değerlendirme olup ‘bu öğrenci ne biliyor’ sorusu ile ilgilenmektedir (Korkmaz, 2004, s. 180).

Portfolyo değerlendirmenin öğrenci ve öğretmen açısından faydaları bulunmaktadır.

Öğrencide

- Sınıf dışında düşünmesini ve çalışmasını sağlar.
- Öğrenenlerin birbirleriyle etkileşimini artırır.
- Sorumluluk hissiyatı kazandırır.
- Öğrencide planlamayı sağlar.
- Yeteneklerini ve ilgilerini sergileme şansı verir (Car, 2006).

Öğretmen Açısından;

- Objektif değerlendirme yapmayı sağlar.
- Öğrenci kazanımının soyut resmini çizer.
- Öğrenme- öğretme süreci hakkında bilgi verir.
- Okul yönetimine ve veliye gelecekteki öğrenmeler açısından somut bilgi sağlar.

Veliler açısından;

- Velilerin öğrenci ile ilişki içerisinde olmasını sağlar.
- Ailelere çocuklarının çalışmalarını değerlendirme ve yorumlama olanakları sağlar.
- Aile, öğrenci, öğretmen ilişkisini süreklilik açısından devamını sağlar.

Araştırmada amaç olarak, üniteye yer alan konuları işlemeden önce var olan tutum ve başarının ünitelerin portfolyo ile işlendikten sonra önceki başarı ve tutum düzeyine göre artmasını sağlamaktır.

1.2.Problem Cümlesi

İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihine yolculuk ünitesi alternatif değerlendirme yöntemlerinden portfolyo ile işlenilmesinin öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi ne düzeydedir?

1.3. Alt Problemler

1. Araştırmanın birinci alt probleminde örneklem grubunun cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

2. Portfolyo ile öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin tutum ön testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Portfolyo ile öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarı ön testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” Ünitesine ait uygulama öncesi sosyal bilgiler dersine karşı tutum ortalamaları ile uygulama sonrası sosyal bilgiler dersine karşı tutum ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır?
5. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” Ünitesine ait uygulama öncesi akademik başarı not ortalamaları ile uygulama sonrası akademik başarı not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır?

1.4.Araştırmanın Önemi

Eğitim belli kuramsal temeller ve ilkelere göre verilmektedir. Alandaki bilimsel gelişmeler bütün disiplinleri etkilemekte ve değiştirmektedir. Sosyal bilgiler de bir disiplin ve konu alanı olarak bu değişimlerden etkilenmektedir. Bireyleri etkili bir vatandaş olarak hayata ve geleceğe hazırlayan bir disiplin olarak sosyal bilgiler dersi, günümüzde artan bir önem kazanmıştır. Bu dersin etkili ve verimli olarak işlenmesi çok önemlidir. Eğitim ve öğretim belli bir plan ve program doğrultusunda yürütülen sistemli bir etkinliktir. Bu özelliğinden dolayı hedeflerden değerlendirmeye kadar olan sürecin çok iyi tasarlanması ve uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Eğitim programı amaç, içerik, öğrenme öğretme süreci ve değerlendirme öğelerinden meydana gelmektedir. Bu süreç kısaca, eğitim öğretim etkinliklerinin etkili olarak yapılabilmesi ya da amacına ulaşabilmesi için amaçların ve bunlara

yönelik ön koşul kazanımların belirlenmesi, öğretimin tasarımı ve geliştirilmesi ile istenilen kazanımlara yönelik gözlem yapma ve karar verme süreçlerini kapsamaktadır. Eğitim programının bütün öğeleri çok önemlidir ve değerlendirme olmadan eğitim öğretim çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yürütmesi mümkün değildir. Geribildirim, öğretimin etkililiği ve verimliliği hakkında bilgi edinmeyi sağlayan en önemli öğedir. Değerlendirme ise, bir karşılaştırma işlemidir. Ne kazandırmak istiyorduk? Hangi düzeyde gerçekleşti? Sorularına yanıt verir.

Ülkemizde kullanılan öğretim yöntemleri genellikle geleneksel öğretim yöntemleridir. Fakat yapılan pek çok araştırma geleneksel öğretim yöntemlerinin farklı öğretim yöntemlerine göre öğrenci başarısını arttırmada zayıf kaldığını göstermektedir. Yine aynı şekilde günümüzde öğrenci değerlendirilmesinde klasik değerlendirme yöntemleri kullanılmaktadır. Bu tip değerlendirmeler öğrencide gözlemlenmesi istenen üst düzey zihinsel becerileri ölçmede yetersiz kalmakta, öğrencinin sahip olduğu bilgileri nasıl kullandığı, problemleri nasıl çözdüğü, ödevlerinde bilgiyi nasıl kullandığı hakkında çok az bilgi vermektedir.

Eğitim ortamında görülen bu tür eksiklikler yeni yaklaşımları gündeme getirmiştir. Bu yaklaşımlara “performansa dayalı durum değerlendirme yaklaşımları” adı verilmektedir (Eric, 1998).

Klasik değerlendirme yaklaşımlarının, değerlendirmede ortaya çıkardığı yetersizlikten ve sorunlardan dolayı, son yıllarda performansa dayalı durum değerlendirme tekniklerinden portfolyo değerlendirme ön plana çıkmış ve kullanımı artmıştır. Portfolyo, ilk etapta alternatif bir değerlendirme tekniği olarak ortaya çıkmasına ve sadece değerlendirme aracı olarak kullanılmasına rağmen daha sonra bir öğretici materyal haline gelmiş ve bir öğretim yöntemi gibi kullanılmaya başlanmıştır.

Poulson, Poulson ve Meyer’a göre (1991, s. 61) portfolyolar öğretim ve değerlendirmenin iç içe kullanılmasına izin veren öğretim ve değerlendirmenin kesişimidir.

Portfolyo öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini, kişisel çabalarını arttırmakta, öz disiplin ve sorumluluk bilincini, yeteneklerini ve yaratıcılığını geliştirmektedir. Ayrıca portfolyo öğrencilerin kendi ilerleyişlerinin ve öğrenme eksiklerinin de farkına varmalarını sağlamaktadır.

Öğrenciler portfolyo için verilen görevle uğraşırken kavramları, kuralları ve kanunları daha iyi öğrendiklerini ifade etmektedirler. Portfolyo ayrıca sınıfta katılım oranını da artırır, çünkü öğrenciler her şeyi hatırlamak zorunda olmadıklarını fark edip daha cesaretli olurlar. Öğrenciler sınıfta sürekli olarak öğrendiklerini portfolyoya nasıl yansıtacaklarını düşündüklerinden dolayı daha aktif olurlar.

Birçok araştırmacı tarafından yapılan çalışmalarda bireysel gelişim dosyasının öğrencinin performansını arttırdığını ve geleneksel yöntemlere göre daha faydalı olduğu vurgulanmaktadır (Micklo, 1997, s. 194).

Yukarıda yer verilen bütün bu gerekçelerden dolayı araştırma önemli görülmektedir. Bu araştırmanın temel amacı ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersinde Türk tarihinde yolculuk ünitesinin alternatif değerlendirme yöntemleri (portfolyo) ile işlenmesinin öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi saptanmıştır.

1.5. Sayıtlar

1. Portfolyo değerlendirme ile yapılan literatür taramasındaki kaynakların içeriği yansıttığı,
2. Uygulama esnasında portfolyo değerlendirme yaklaşımının uygulamalardaki yeterliliği,
3. Öğrencilerin portfolyo sürecinde gerekli beceri ve tutumlarını içtenlikle yansıttıkları,
4. Velilerin öğrencilere gerekli destek ve katılımı sağladıkları varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma:

1. MEB'e bağlı Merkez köy okulu (Yozgat Türkmen sarılar Köyü) 7. sınıf şubeleri,
2. İlköğretim 7. sınıf Sosyal bilgiler dersi Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinden hedef ve davranışları,
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin konuları tartışması, anlaması öğretmenin kullandıkları aktif öğrenme yöntemi ile,
4. Araştırmaya katılan öğrencilerin sorulan sorulara cevap vermeleri ve ürün dosyasındaki çalışmalarla sınırlı kalacaktır.

1.7.Tanımlar

Sosyal bilgiler: Bütün çeşitlikleriyle yeryüzüne bağlı olayları tanıtan, bunların oluş sebeplerini açıklayan, vatandaşlık hak ve ödevlerini, sorumluluklarının neler olduğunu belirten kısaca insan ve onun sosyal ve fiziki çevresiyle geçmişte, günümüzde ve gelecekteki etkileşimini ortaya koyan bilgilerdir (Dönmez, 2003, s. 32).

Ölçme: Olayları ve nesnelere gözlemleyerek sayı ve sembollerle ifade etme şeklidir (Tan ve diğerleri, 2002, s. 5).

Değerlendirme: Elde edilen ölçme sonuçlarını bir kriter ile karşılaştırıp sonuçları bir hükme ve karara bağlama işlemine denir.

Ölçüt: Ölçme sonuçlarının karşılaştırılmasında esas alınan ve ilgili karar süresince değişmeyen niceliklerdir, diğer bir ifadeyle ölçüt bir iş olgu ya da nesneyi değerlendirmede kullanılan ölçü ya da esastır (Oktaylar, 2009, s. 22).

Geleneksel Öğretim Yöntemi: Öğrencinin merkezde olmayıp daha çok öğretmenin etkili olduğu yöntemlerin hepsini kapsar. Burada öğrenci kendini değerlendirme imkânı ve fırsatı bulmayıp öğreticinin karar ve sonuçlarına katlanır.

Portfolyo: Bir öğrencinin bir ya da daha fazla bir alanda harcadığı çabayı ilerlemeyi ve varılan sonuçları gösteren amaçlar doğrultusunda hazırlanmış öğrenci çalışmalarının koleksiyonudur (Poulson, Poulson ve Mayer, 1991, s. 58).

Alternatif Değerlendirme: Bir öğrencinin gelişimini göstermek ve öğretimini şekillendirmek için ne bildiğini ve ne yapabildiğini bulmak amacıyla kullanılan ve standart ya da geleneksel olmayan yöntemdir (Tan ve diğerleri, 2002, s. 8).

1.8.Kısaltmalar

f :Frekans

% :Yüzde

X :Aritmetik Ortalama

KO :Kareler Ortalaması

KT :Kareler Toplamı

N :Denek Sayısı

P :Anlamlılık Düzeyi

S :Standart Sapma

D.G. : Deney Grubu

K.G. :Kontrol Grubu

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sosyal Bilimler

Sosyal bilim, bilimler tasnifi içerisinde “insan bilimi” olarak nitelendirilmektedir. Bu sınıflandırma içerisinde sosyal bilimler kavramı hakkında şu şekilde tanımlar yapılmıştır;

- Toplumu ve insan ilişkilerini inceleyen bilimdir.
- Gruplar içinde oluşan insan etkinliklerini araştıran bilim dallarından oluşur.
- Toplumsal olayları ve insanların toplumsal özelliklerini inceleyen bilimlerdir.

Verilen sosyal bilimlerle ilgili tanımlar üzere sosyal bilim, tek başına bir bilim dalı olmayıp, farklı disiplinlerden oluştuğu görülmektedir. Bu disiplinlerin neler olduğu hakkında farklı görüşler vardır. Genellikle yaygın görüş; sosyoloji, tarih, coğrafya, psikoloji, siyaset bilimi, ekonomi, hukuk, antropoloji, eğitim, iletişim, teknoloji, sanat tarihi ve arkeolojinin sosyal bilimlerin içeriğini meydana getirdiği görülmektedir.

UNESCO da sosyoloji, psikoloji, kültürel antropoloji, uluslar arası ilişkiler, siyasal bilimler, ekonomi, hukuk, suçbilim (kriminoloji) ve istatistiği sosyal bilim olarak kabul etmektedir. DPT kaynaklarında sosyal bilimlere giren alanlar; sosyoloji, psikoloji, eğitim, antropoloji, iktisat, siyasal bilimler, nüfus bilimi, dil bilimi, yönetim bilimleri, hukuk, tarih, coğrafya, sağlık bilimleri olarak belirlenmiştir. Sosyal bilimler kavramı yerine bazen de, “Toplum Bilimleri” kavramı kullanılmaktadır. 20. yüzyıl ikinci yarısından itibaren ABD’de “Toplum Bilimleri” yerine, “Davranış Bilimleri” teriminin kullanılması benimsenmiş, bu bilim kapsamına fiziki antropoloji, dil bilimi ve psikoloji alınmıştır (Bilgili, 2008, s. 3).

Tek başına bir bilim dalı olmayan sosyal bilimlere genel bir sosyal bilim teorisi ve yöntemi kurulamamıştır. Bu yüzden sosyal bilimi oluşturan her disiplin kendi yöntemini oluşturmuştur. Sosyal olgunun bütünündeki bölümler arasındaki bağlantıları kurabilmek maksadıyla da disiplinler arası ilişki geliştirilmeye çalışılmıştır.

2.1.2. Sosyal Bilimlerin Amaçları

Sosyal bilimle ilgili çok çeşitli tanımlar vardır. Bu tanımlar çerçevesinde sosyal bilimlerin farklılık içeren amaçları ortaya çıkmıştır. Bu amaçlardan bazıları ise;

- Bilgiyi, araştırmalarla geliştirmek,
- Beşeri anlayışı geliştirerek iyi bir insan (ideal insan) yaratılmasına yardımcı olmak,
- İnsanın içerisinde yaşadığı toplumu ve bu toplumdaki insan ilişkilerini veya “öteki” dünyayı öğrenmek, olaylar arasındaki ilişkileri bulup çıkarmak,
- İnsanı rahatsız eden sorunlara çözüm yolları önermek ve insan mutluluğunu yükseltmektir (Bilgili, 2008, s. 3).

2.1.3. Sosyal Bilimlerin Özellikleri

Sosyal bilimleri bir bütün olarak ele alırsak aşağıdaki özelliklere sahip olduğunu görürüz;

1. Çok sebepli bilimlerdir. Sosyal olay veya olgunun izahında tek bir sebebe dayanılmaz.
2. Objektif bilimlerdir. Sosyal olayların izahında objektifliğin delili olarak belge veya delil kullanılır.

3. Pozitif nitelik taşır. Bu yönüyle metafizik ve teoloji ile ilişkisi bulunmamaktadır.

4. Faktörlerin ağırlığına göre olaylar hakkında dönemlere göre farklı yorumlar yapılabilir.

5. Bir olayın izahında sebep-sonuç ilişkisi önemli yer tutar.

6. Kuralları olmakla birlikte, cemiyette meydana gelen olaylar farklı yönleriyle tenkide tabi tutulabilir. Ancak coğrafya biliminin bazı konularında olduğu gibi, somut olaylarda, kesin bilgiye dayalı konularda farklı yorumlar yapılamaz.

7. Genel bir sosyal bilim teorisi kurulamamıştır. Gerçekte tek olan sosyal olgu, her sosyal bilim disiplinince kendi boyutlarından ele alınıp incelenir. Bu yüzden sosyal olgunun bütünündeki bölümler arasındaki bağlantılar gözden kaçmaktadır. Bunun için disiplinler arası ilişkilendirme yapılmaktadır.

8. Her sosyal bilim dalının kendisine ait bir teorisi bulunmaktadır.

9. Sosyal bilim yönteminin temel ögesi olan gözleme sistematik ve metodiktir.

10. Olayları sentez ve analiz ederek sosyal problemleri çözmeye yönelik bir bilimdir (Bilgili, 2008, s. 4).

2.1.4. Sosyal Bilimlerin Tarihsel Gelişimi

Sosyal bilimlerin geçmişi 3 dönemde ele alınabilir (Gökçe, 1999, s. 19).

1. İlim öncesi dönem: Sosyal Felsefe Dönemi.

2. Kuruluş dönemi: Sosyal Bilimlere Geçiş.

3. Sistemleşme dönemi: 20. Yüz yıldan Günümüze Sosyal Bilimler.

İnsanla ilgili bir bilim olan sosyal bilimlerin, insanların ilk uğraşları olan felsefe ve tarih ile başladığı kabul edilir. Diğer disiplinler zaman içerisinde ortaya çıkmıştır. Felsefeyle başlamak sosyal bilimler üzerinde önemli bir etki yaratmıştır.

19. yy sosyal bilimleri oluşturan disiplinlerin teorik çerçevelerinin ve yöntem tekniklerinin oluşturulmaya başlandığı bir dönemdir. Sosyal, ekonomik ve siyasi olayların yoğun yaşandığı, bu dönemde sanayi inkılabı gibi yaşanan olaylar, sosyal bilimlerin önemini artırmıştır. Bunda yeni ortaya çıkan sorunları bilim kanalıyla çözmek olgusu önemli bir etken olmuştur. Örneğin Avrupa’ da gelişen sanayileşme ve serbest rekabetçi kapitalizm yanında birçok sorunu meydana getirmiştir. (Duverger, 1990, s. 18).

Yeniçağ Avrupa’sına damgasını vuran isimlerden birisi hiç şüphesiz Montesquieu’dur. 1921’de yayınladığı İran Mektupları adlı eserinde bilimsel eleştiri yöntemini ustalıkla kullandığı gibi, Thomas Hoppes’ufl devlet ve doğa kuramlarını tartışmış ve yeni ortaya çıkan bir sosyal bilim disiplini olan “demografi” bilimine katkı sağlamıştır. Montesquie’yu asıl meşhur eden eseri ise 1948’de yayınlanan Kanunların Ruhu’dur. Siyaset kuramı ve hukuk tarihinin en önemli kaynaklarından biri olan bu eser, siyasal sosyoloji alanında verilen ilk eser sayılabilir. Eserde yönetim sistemlerini sınıflandırmış, siyasi otoriteyi, yasama, yürütme ve yargı güçlerine ayırmış ve iklimin siyaset ve toplumun düşünceleri üzerine etkilerini açıklamıştır. Montesquie sistematik gözlem önerisiyle de modern siyaset bilimindeki yapısalcı ve işlevselci yöntemin kurucusu sayılmıştır (Bilgili, 2008, s. 11).

Tükler’in sosyal bilimlerle uğraşmaya çok eski zamanlardan başladığı ilk yazılı belgelerden anlaşılmaktadır. 8. asırda dikilmiş Orhun Kitabeleri, siyaset bilimi, tarih, sosyal hayat gibi işlediği konularla bunun en güzel örneğidir. Yusuf Has Hacib’in Kutadgu Bilig, Kaşkarlı Mahmud’un Divanu Lugat-it-Türk adlı eserleri devirlerinin devlet ve toplum hayatını işleyen mühim eserlerdir. Türk milleti üzerinde derin tesirler yapmış Ahmet Yesevi’, Mevlana Celaleddin-i Rumi, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli gibi mutasavvıflar da toplum hayatını düzenleyen ilke ve kurallar konularındaki öğretileriyle birer sosyal bilimci olarak kabul edilebilir (Bilgili, 2008, s. 17).

Türk tarihi binlerce yıldır sosyal bilimlerin gelişmesine ve sosyal bilimcilerin yetişmesine uygun alt yapıya sahip olmuştur. Orhun Abideleri ve Kutadgu Bilig gibi abideler, bir toplumun şekillenmesinde, halk ve yönetici ilişkisinin önemini belirtmenin yanında toplumda meydana gelen sosyal sorunlara da çözüm önerileri sunmuştur. Aristo'dan sonra gelen Farabî ve İbni Sina en önemli sosyal bilimcilerdir. Yusuf Has Hacib, Kaşgarlı Mahmud, Birunî, Ahmet Yesevî, Mevlâna Celâleddin Rumî, Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli, Kınalızâde Ali, Kâtip Çelebi, Pirî Reis, Mustafa Alî, Koçi Bey, Ahmet Cevdet Paşa, Ziya Paşa, Namık Kemal, Ziya Gökalp Cumhuriyet dönemine gelinceye kadar Türk tarihinde yetişmiş sosyal bilimcilerimizden sadece birkaçıdır (Can, tarihsiz).

Dünyadaki sosyal bilim gelişmeleri 19. yüzyıl başlarından itibaren Türkiye'de etkili olmuştur. İbrahim Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa gibi yazarlar, batıdaki gözlemlerinden edindikleri bilgileri ülkemize taşımışlar, felsefe, siyaset bilimi, tarih ve ekonomi alanlarıyla ilgilenmişlerdir. Bu dönemin bilimsel eser yazarlarının başında ise tarihçi ve hukukçu Ahmet Cevdet Paşa ve ilk üniversite tarih felsefesi hocası Ahmet Vefik Paşa gibi isimler gelir. 20. yüzyıldan itibaren sosyal sorunlarla ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmış ve 1914'de Ziya Gökalp tarafından Darülfünun'da kurulan sosyoloji kürsüsü, sosyal sorunlara çare aramakla adım atmış ve cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte bilimde önemli bir iş gerçekleştirilmiştir. Tarih, sosyoloji ve psikoloji gibi bilimler Osmanlı Darülfünun'undan cumhuriyete devreden ilk bölümler olmuşlardır. İlk psikoloji kürsüsü Darülfünun'da 1915'de Prof. Dr. Anschutz tarafından, umumi psikoloji kürsüsü de 1919'da Mustafa Şekip tarafından kurulmuştur (Bilgili, 2008, s. 17).

Cumhuriyetin ilk yıllarında sosyal bilimler alanındaki çalışmalar; biri kökleri Osmanlı Devleti'ne dayanan İstanbul Üniversitesi (Darülfünun), diğeri ise yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentinde kurulan Ankara Üniversitesinde gelişmiştir. Bu merkezlerde cumhuriyet öncesinden devredilen tarih ve sosyoloji bölümlerinde önemli çalışmalar yapılmıştır. Fuad Köprülü, çağdaş tarihçiliğin ülkemizde yerleşmesinde öncü rol oynamıştır. Türk tarih ve edebiyatına bütüncül, olgu ve olayların çok sebepli olarak ele alınması gerektiği düşüncesi onun sayesinde

kökleşmiştir. İlk sosyoloji kürsüsü, Fransa'dan sonra dünyada ikinci kürsü olarak, 1917 yılında Ziya Gökalp tarafından Darülfünun'da kurulmuştur (Can, tarihsiz).

Ülkemizde Sosyal bilimler alanında ilk sistematik çalışmalar yapanların başında Ziya Gökalp gelmektedir. Ziya Gökalp, yıkılmakta olan bir İmparatorluğun yaşadığı sorunlara karşı sunduğu çözüm önerileriyle, İmparatorluğu kurtarma çabası için çalıştı. Ancak bunda muvaffak olamamakla birlikte fikirleriyle yeni kurulan Cumhuriyeti etkiledi. Gökalp'ın Türk sosyal bilimlerine katkısı şunlardır; (Bilgili, 2008, s. 17, 18).

1. Modern Türk sosyolojisinin kurucusu oldu. Darülfünun'da ülkemizin ilk, dünyada Fransa'dan sonra ikinci sosyoloji kürsüsünü kurdu.

2. Ülkemizin ilk sosyal bilim teorisi olan “Türk milliyetçiliği” fikrini sistemleştirdi.

3. Türkçülük, milli kültür, milli dil, milli edebiyat, milli tarih ve tefekkür konularında çalışmalar yaptı.

4. Devrin milliyetçi, İslamcı ve medeniyetçi üç siyasi, ideolojik görüşünü uzlaştırmaya çalışarak, çağdaş medeniyet karşısında milliyetçi bir tavır olarak “Türk-İslam sentezi” teklifinde bulundu.

5. Milli eğitim sorunlarını ilk kez sistemli olarak ele aldı.

6. Milli kültür (Türkçülük-hars), İslam (ümme) ve medeniyet (teknik- ilim) üçlüsünün milleti kalkındıracağını ve geliştireceğini savundu.

7. Günümüzde örgün ve yaygın eğitim şeklinde yapılan eğitim tasnifini yaptı ve terminolojisini geliştirdi.

Aynı zamanda Ziya Gökalp'in önemi onun İçtimaiyat derslerini ilk kez koydurup okutması ve Milli Eğitimin sorunlarını ilk kez sistemli olarak ortaya atıp işleyeninde o olmasından kaynaklanır (Akyüz, 1989, s. 340, 341).

2.2. Sosyal Bilgiler

Sosyal bilimlerin içerisinde yer alan farklı disiplinlerin birleştirilmesiyle ortaya çıkarılmış bir öğretim programı olan sosyal bilgiler kavramı hakkında da farklı tanımlar yapılmaktadır. Bunlar;

- Sosyal bilgiler sosyal bilimler alanında akademik ortamda üretilen bilimsel bilgiyi kullanmakta, ancak bu bilgiyi özel bir kitle olan öğrencinin kapasitesine göre sunulan bilgilerdir (Kabapınar, 2007, s. 2).

- Sosyal bilgiler ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri ve tutumların kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden, Tarihsiz, s. 8).

- Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ders programıdır (Doğanay, 2005, s. 61).

2.2.1. Sosyal Bilgilerin Amaçları

Sosyal bilgiler geniş alanlı bir tasarım olduğundan dolayı amaçlarını sınırlamak ve belirli bir sayıda göstermek zorlaşmaktadır. Fakat genel manada amaçları ele alacak olursak;

- Vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları yönünden amaçları,
- Toplumda insanların birbirleriyle olan ilişkileri yönünden amaçları,
- Çevreyi ve dünyayı tanıma yetenekleri bakımından amaçları,

- Ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirmek yönünden amaçları olarak ele alabiliriz (Gökkaya, 2003, s. 27. 28).

1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu'nun ikinci maddesinde belirtilen "Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları" hükümlerine dayalı olarak 1998 tarihinde "İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları" yayınlanmıştır. Sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçları dört temel başlık altında sıralanmıştır. Öğrencilerin bu derste;

a) Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler,

b) Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler,

c) Yansıtıcı, araştırmacı olarak sosyal bilgiler olarak bu dersi almaları sağlanmıştır (Öztürk, 2006, s. 25).

2.3. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

2.3.1. Dünyada Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgilerin kapsamına giren konular, Eski Yunan ve Roma gibi büyük medeniyetler kuran batı toplumlarında ilkçağlardan itibaren okullarda okutulmuştur. Herodotes, Thukydides, Aristo, Eflatun aynı zamanda birer öğretmen olarak öğrencilere dersler vermişlerdir. Köklü bir medeniyeti olan Çin'de de Sima Qian ile Du-Yu tarih dersleri okutmuşlardır. Arap İslam dünyasında da Taberi önemli bir kişidir. Selçuklu Nizamiye medreseleriyle başlayan gelenek ile ondan sonra gelen Türk ve İslam devletleri ve Osmanlı medreselerinde sosyal bilgiler konularına yer verilmiştir. Osmanlı medreselerinde özellikle tarih ve coğrafya konularına ağırlık verilmiştir (Bilgili, 2008, s. 59).

Bunun için 1892'de Ulusal Eğitim Konseyi toplanmıştır. Bu konsey, toplumu yeniden değiştirmek için yeni bir sosyal bilgiler ders programı hazırlamıştır. Bu program içeriği tarih ve coğrafya gibi iki sosyal bilim disiplini ile Amerikan

toprağında vatandaşlık bilinci geliştirecek şekilde oluşturulmuştur. Ders içeriğinde, milli değerler, insan hakları, Amerika coğrafyası, gündelik ve sosyal hayatta karşılaşılabilecek sorunlar ve bunları çözme yolları, demokrasi, yönetime katılım, anayasaya bağlılık gibi konulara yer verilmiştir. 1892 Yılında A.B.D de Sosyal bilgiler komitesi toplanmış ve doğrudan doğruya insan cemiyetine ve teşkilatına olan ve ona dair olan bilgilere ‘sosyal bilgiler’ denir diye tarif etmiştir. 1916 yılında ise Milli eğitim derneği orta dereceli okullarda okutulmasına karar vermiştir (Moffat, Maurice, 1957, s. 18)

Tarihin aslında daha önceki devirlerinde olması muhtemel olan sosyal bilimler ve bu bilimin biraz daha sadeleştirilmiş hali diyebileceğimiz sosyal bilgiler A.B.D’den zamanla tüm dünya ülkelerine dağılmıştır. Her ülke kendi sosyal, eğitim ve kültür yapısına göre sosyal bilgiler programını oluşturmuş ve kendi toplumuna eğitim sistemi içinde vermeye başlamıştır.

2.3.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler

Cumhuriyet kurulduktan sonra ise sosyal bilgiler diğer ülkelerde olduğu gibi bizde de etkili olmuştur. Değişiklik göstermekle beraber çeşitli düzenlemelere gidilmiştir. 1926 programında amaç iyi bir vatandaş yetiştirmek olurken 1962 programında kişisel, insanlık ilişkileri, ekonomik ve toplumsal hayat bakımından belirlenmiş ve tarih, coğrafya ve vatandaşlık dersleri birleştirilerek 1968-69 tarihlerinden sonra sosyal bilgiler olarak okutulmuştur. Program olarak sosyal bilgiler temelde etkin ve üretken vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar.

Türk eğitim sisteminde sosyal bilgiler öğretiminin amaçları köklü geleneğimiz ve eğitim sisteminin dayandığı temellerle, ilkeler doğrultusunda belirlenmiştir. Milli Eğitim kanunu ilköğretim 1. ve 2. basamaktaki sosyal bilgiler amaçlarıyla açıklamaları ve orta öğretim kurumlarındaki tarih, coğrafya ve felsefe grubunun dersleri incelediğinde, değişen toplum içinde insanın gelişimi ve yurttaşlık eğitimi gibi temel boyutların açılarak ele alındığı ve vurgulandığı görülmektedir (Dönmez, 2003, s. 40).

2.3.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

Yeni ve çağdaş anlamda sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine, sorunlarına çözüm üretmesi ve yeri ve zamanına göre risk alabilen, öğrenmeyi ve bilgiyi elde edebilen bir birey yetiştirmek amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi; bilimlerin toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.

Eğitim programı 1-3. sınıfta Hayat Bilgisi ile başlayıp, 4-7. sınıflarda Sosyal bilgiler olarak devam etmektedir. Yeni yapılan program doğrultusunda şimdi okullarımızda vatandaşlık eğitimi olmayıp yapılan yeni T.C İnkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersi içerisinde vatandaşlık eğitimine uygun içeriği kapsadığı düşünülmüştür.

Milli Eğitim Bakanlığı 2004 yılında tüm ilköğretim programlarını kapsayacak şekilde yeni bir program hazırlığına girişmiştir. Yeni sosyal bilgiler programı (4. ve 5. sınıflar) 2004-2005 öğretim yılında pilot seçilen ilköğretim okullarında uygulandıktan sonra, 2005-2006 öğretim yılında tüm ilköğretim okullarında uygulamaya konulmuştur. 2006-2007 öğretim yılından itibaren de 6.-7. sınıflar sosyal bilgiler programı aşamalı olarak uygulamaya geçirilmiştir ve 2008 yılında yapılan T.C İnkılâp Tarihi dersi programı ile tamamlanmıştır.

2.4. Sosyal Bilgiler Programının Temel Yaklaşımı

Yeni sosyal bilgiler programı, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir anlayış doğrultusunda yapılandırmacı eğitimi temele alan bir yaklaşıma sahiptir. Bu yaklaşımda derslerin “aktif öğrenmeye” dayalı, “öğrenci etkinlik merkezli” işlenmesi öngörülmüştür. Ayrıca, bilgi ve beceri eş değer tutulmuş, öğrencinin kendi yaşantıları ve bireysel farklılıkları dikkate

alınmıştır. Bu suretle öğrencinin çevreyle etkileşimine imkân sağlamaya çalışılmıştır. Bu anlayış doğrultusunda sosyal bilgiler programı;

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Milli kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğretim yöntem ve tekniklerdeki çeşitliliği dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar (MEB, 2005, s. 11).

2.5. Yeni Sosyal Bilgiler Programının Genel Amaçlarında Bilim ve Teknoloji

Yeni sosyal bilgiler programının bilim ve teknolojiye verdiği önem programın genel amaçlarında ifadesini bulmuştur. Buna göre sosyal bilgiler dersiyile öğrenciler; bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetir (MEB, 2006, s. 6).

Yeni program bilim ve teknolojiyi sadece öğrencilerin öğrenmesi ve uygulaması şeklinde algılamamış, bilim ve teknolojinin öğretimi ve uygulamasında öğretmenlere de görevler yüklemiştir. Sosyal bilgiler öğretim programının uygulanmasıyla ilgili açıklamalar bölümünde öğretmenlerin yapması gerekenler ifade edilmiştir. Buna göre öğretmen; fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar, tarih ve sosyal bilgiler benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkanları ölçüsünde sosyal bilgiler dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sınıf içinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırmalıdır (MEB, 2006, s. 9).

2.5.1. Yeni Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları içerisinde Bilim ve Teknoloji

Yeni sosyal bilgiler programında öne çıkan unsurlardan biri öğrenme alanlarıdır. Öğrenme alanı, birbiriyle ilişkili beceri, tema ve kavramların bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapı olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2006, s. 62).

Yeni programda 4. sınıftan 7. sınıfa kadar devam eden süreçte bilim ve teknolojiyle ilgili konuların “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırıldığı görülmektedir. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme

alanı üniteleri, ders saati süreleri ve toplam ders saatine oranları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan kılavuz kitaplarda aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

Tablo 1 : Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Üniteleri, Ders Saati Süreleri ve Toplam Ders Saatine Oranları (MEB, 2005a; MEB,2005b)

SINIF	ÜNİTELER	DERS SAATİ	ORANI (%)
4	İyi ki Var	12	11
5	Gerçekleşen Düşler	12	11
6	Elektronik Yüzyıl	12	10
7	Zaman İçinde Bilim	12	11
	TOPLAM	48	43

Tabloda da görüldüğü gibi bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı 4. sınıfta “İyi ki Var”, 5. sınıfta “Gerçekleşen Düşler”, 6. sınıfta “Elektronik Yüzyıl” ve 7. sınıfta “Zaman İçinde Bilim” şeklinde ünitelere ayrılmıştır. Yeni sosyal bilgiler programı çağa uygun, etkin, üretken ve karşılaşmış olduğu sorunları çözebilen bireyler yetiştirme iddiasıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda programda bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı kapsamında bilim ve teknoloji konularına yer verilmiştir.

Yeni sosyal bilgiler programında bilim ve teknolojiyle ilgili konular programın; genel amaçlar, kazanımlar, beceri, kavram ve değerler, öğrenme ve öğretme süreçleri, Atatürkçülük konuları, ilişkilendirmeler, ölçme değerlendirme araç ve yöntemleri boyutlarında ifadesini bulmuştur. İlköğretim 4-5-6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında da bilim ve teknolojiyle ilgili konulara yer verilmiştir. Sosyal bilgiler ders kitaplarında bilimsel ve teknolojik gelişmeler, bu gelişmelerin toplum hayatına etkileri görsel unsurlar, örnek olaylar ve çeşitli etkinlikler yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır (Kaymakçı, 2008, s. 14).

2.6. Sosyal bilgiler ve Güncel olaylar

Herkesin kısa sürede birçok şeyden haberdar olabileceği bir dönemde yaşıyoruz. Gelişen bilim ve teknoloji ile dünyanın bir ucunda yaşanan bir olay veya gelişmeden anında haberdar olabiliyoruz. Doğal olarak bu hızlı değişimde insanlarda gelişmeleri takip etmek ve uzmanlaşmış olduğu hususlarda kendini geliştirmek için yoğun çaba sarf etmeleri gerekmektedir.

Günlük gazeteleri okumak, haber bültenlerini takip etmek, televizyondaki haber kanallarında ve internetteki haber sitelerinde dünyadaki gelişmelerin anında başka yerlere ulaştırılması, reklamlarda en son çıkan hizmet ve ürünlerin tanıtılması günümüz insanının güncel olana ulaşma arzusunun bir göstergesidir. İnsanoğlunun güncel olana ulaşma isteği doğru bilgiye ulaşma gereksinimini de beraberinde getirmiştir. Gazetelerdeki önyargı ve bakış açılarını fark edebilme, televizyondaki hayali dünyayı gerçek dünyadan ayırt edebilme, reklamlardaki ikna etme ve propaganda tekniklerini fark etme ve medyanın kamuoyu oluşturmadaki etkisini görebilme gibi kitle iletişim araçlarıyla ilgili birçok becerinin kazanılması doğru bilgiye ulaşmak için vazgeçilmezdir (Tay, Öcal, 2008, s. 498).

Güncel olanı takip etme ve doğru bilgiye ulaşma konusunda sosyal bilgiler dersinin payına önemli görevler düşmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenin sorumluluk bilinci, “güncellik” konusunda sahip olunan birikimi ve “medya okur-yazarlığı” ile desteklendiğinde, sosyal bilgiler dersi hedeflenen kazanımlara ulaşmada daha başarılı olacaktır (Tay, Öcal, 2008, s. 498).

Gazete, dergi, televizyon, internet ve radyo gibi kitle iletişim araçları ile insanlara duyurulan haberler güncel olaylardır. İçinde yaşadığımız yakın çevrede, ülkede ve dünyada meydana gelen, toplum ve insanlık için önemli etkileri olan yeni meydana gelmiş ya da etkileri devam etmekte olan olaylar günceldir. Unutulan ve etkisi hissedilmeyen olaylar artık güncelliğini kaybetmiş demektir. İçinde yaşanan çevrede, ülkede ve dünyada sürekli yenilikler yaşanmakta; gelişme ve değişimler, bizleri doğrudan veya dolaylı ilgilendirmektedir.

Öğrenciler yaşadıkları toplumu ve dünyayı etkileyen olaylarla yakından alakadar olmalı, çevreleriyle ve sınıflarıyla çeşitli fikir alışverişinde bulunmalıdırlar. Sorulan sorulara günün koşullarına uygun cevaplar verebilmek için güncel olaylarla ilgili bilgi sahibi olmak gerekir, Gazete ve Dergiler Günlük olayların en mükemmel kaynaklarıdır, Öğrenciler hiç olmazsa günlük gazete okumaya alışmalıdırlar (Moffat, 1957, s. 218)

Bayramlarda, anma ve kutlama günlerinde törenler düzenlenerek çeşitli etkinlikler yapılır. Bu suretle insanların konuya dikkatleri çekilir ve bilgilendirilmelerine çalışılır. Bu faaliyetler öğrencilerin güncel olaylarla ilgilenmesini, toplum hayatında önemli rol oynayan kurumları, olayları ve sorunları fark etmelerini ve önemini kavramalarını sağlar. Bu kurumlara karşı olumlu tutum geliştirmelerine evrensel ve milli değerleri benimsemeleri yardımcı olur (Erden, Tarihsiz, s. 24).

Günlük olaylar, eğitim ve öğretim için, okulda son derece değerli bir ortam yaratılmasına katkıda bulunabilir. Verilecek örnekler, öğretimin yapıldığı yere ne kadar yakın ise, onun yaratacağı etkiler de o derece fazla olur. Her okul ya da öğretmen konuyu kendi öğretim programının çerçevesi içinde ele almalı ve geliştirmelidir (Binbaşoğlu, 2004, s. 15).

Güncel olaylar yakın tarihi kapsamalıdır. Çünkü bugünün olaylarını anlayabilmek için, dün neler olduğunu da bilmek gereklidir. Ancak bu şekilde meydana gelen olayların sebeplerini anlamak mümkün olabilir. Geçmiş ile gelecek arasında sağlam bir düşünce köprüsü kurabilmek için güncel olayların öncesinde neler olduğunun da bilinmesi gerekir. Güncel olayların sınırı duruma göre değişebilir. Bu sınır, yakın çevredeki olaylar olabileceği gibi, bir başka ülkedeki veya dünyadaki bir olay da olabilir. Ülkedeki bir deprem, sel baskını, heyelan, dünya ekonomik buhranı, eğitim değeri yadsınamayan önemli birer günlük olay olarak değerlendirilebilir. Bu durumda, öğretim programlarındaki güncel konularla, gerçek yaşamdaki günlük olaylar birbirleriyle ilişkilendirilmelidir (Binbaşoğlu, 2004, s. 15).

Yaşanan olaylardan ve sorunlardan ders alıp ileride yaşanabilecek muhtemel sorunlara karşı tedbirli olmak güncel olayların iyi bir şekilde incelenmesi ile mümkün olacaktır. Yakın çevrede meydana gelen bir orman yangınının nasıl meydana geldiğinin bilinmesi, ortaya çıkan maddi ve manevi zararın belirtilmesi, diğer bireylere büyük dersler verir. Derste konu olarak ele alınır ve üzerinde tartışılırsa, eğitim bakımından çok büyük fayda sağlanabilir.

Güncel bir olayın boyutuna göre etkileme kapasitesi değişebilir. Örneğin bir trafik kazası, kaza geçirenleri daha çok etkiler. Trafik kazası, haberlerde güncel olay olarak duyurulur, ancak birkaç gün sonra kaza ile ilgisi olmayan insanlar bu haberi çabucak unutabilirler. Deprem, daha geniş kapsamlı bir olaydır. Meydana geldiği zaman çok sayıda insanı etkiler ve yıllarca güncelliğini koruyabilir. Küresel ısınma ise bütün dünyada etkili olan ve bütün canlıları ilgilendiren bir tabii afettir.

Bilim adamları tarafından küresel ısınma ile ilgili yapılan çalışmalar ve açıklamalar, zamanla ısınmanın artacağını ve artık bu konunun güncelliğini koruyacağını göstermektedir, Güncel olaylardan derste faydalanmak, mevcut sorunların nasıl ortaya çıktığını, insanların benzer durumlarla daha önce karşılaşp karşılaşmadıklarını ve bu sorunlara nasıl çözüm getirdiklerini bilmeyi gerektireceğinden artık güncel olmayan veya tartışmalı konular da irdelenecektir (Smith, 1963, akt: Tay ve Öcal, s. 500).

Güncel olaylar gerçektir. Her an kitle iletişim araçlarında çeşitli şekillerde yer almaktadır. İnsanlar bu olaylardan çeşitli duyu organları ile çeşitli düzeylerde etkilenir. Eğitim ve öğretim, bu bilgilerin bilimsel bir nitelik kazanmasına yardım eder. Doğru ve yanlış olan bilgiler ayırt edilir. Böyle bir etkinlik, olaylardaki neden-sonuç ilişkilerinin araştırılmasını gerekli kılar; çocuğa araştırma zevki verir, onu düşünmeye yöneltir. Bu yolla kişi, zamanla, bilimsel düşünebilir bir hale gelir (Binbaşıoğlu, 2004, s. 14).

Okulu ve dersleri günlük hayattan koparmamak, bazı önemli güncel olayları derse taşımak eğitim ve öğretimde faydalı sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir. Güncel konularla en fazla iç içe olan derslerden biri sosyal bilgiler dersidir.

Çocukların güncel olaylardan haberdar olmanın gerekliliğini anlaması, sosyal bilgiler dersinin amaçları doğrultusunda bilinçli bir vatandaş olarak yetiştirilmeleri için önemlidir (Tay, Öcal, 2008, s. 500).

2.7.1. Sosyal Bilgiler Derslerinde Güncel Olayların Yeri

Sosyal bilgiler programları, sürekli olarak değişen ülke ve dünya sorunlarını tanımlayan, anlayan ve çözmek için üzerinde çalışan insanları yetiştirme ve öğrenciyi donatarak etkin bir vatandaş yetiştirme sorumluluğunu taşır (Öztürk ve Dilek, 2006, s. 73).

Bu sorumlulukları yerine getirebilmek, öğrencilerin derse etkin katılımlarını sağlamak, öğrencilere insanları, ülkeleri somut olarak sunabilmek ve derste öğrenmeyi eğlenceli duruma getirmek için güncel olaylardan yararlanılabilir. Toplumsal ve kültürel gelişmeler, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin insan hayatı üzerindeki etkileri, kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler, sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanılmasını zorunlu hale getirmektedir (Deveci, 2007).

Günümüzde, eğitimle bilgi aktarımının ötesinde, kendini geliştiren, değişen topluma kolayca uyum gösterebilen, hızlı ve akılcı kararlar verebilen, birbirleriyle ve çevreleriyle etkili iletişim kurabilen bireylerin yetiştirilmesi hedefi benimsenmeye başlanmıştır. Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim eğitimi ile bireylere iyi birer vatandaş olmak için gerekli bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkların kazandırılarak, onların milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Deveci, 2005).

Çocukları hayata hazırlayan veya hayatın tam kendisi olan eğitim ve öğretim, güncel olaylarla iç içe olmak durumundadır. Konuları günlük olaylarla ilişkilendirmek, etkinlikleri günlük olaylara ve bunun sonuçlarına dayandırmak gerekir. Yeni bilgi, beceri, değer ve takdir duyguları bu şekilde kazandırılır (Binbaşıoğlu, 2004, s. 14).

Okullar, güncel problemlerle baş etmek ve dünyayı daha mutlu yaşanabilecek bir yer yapabilmek için öğrencilere deneyim kazandırma adına önceden

düzenlenmeli ve hazırlanmalıdır. Ülkesinin sorunlarına duyarlı olan ve yeri geldiğinde bu sorunları çözmek için risk almaktan kaçınmayan bir birey yetiştirmek sosyal bilgiler dersinin vatan ve toplum adına önemli işlevlerindedir.

Öğretmen günün önemli haberlerini bilmeli, ajans haberlerini dinlemeli, haberleri takip etmeli, televizyon prğramlarını takip etmeli, konferans ve müzakerelere gitmeli, gazete ve baş makalelerini incelemelidir (Moffat, Maurice, 1957, s. 223).

Toplumda gündeme gelen önemli kişilerden ders içerisinde bahsetmek, eğitime olumlu katkılar yapabilir. Ders içerisinde çocukların örnek alabileceği insanlardan bahsetmek hem onlara motive sağlama hemde hedef gösterme açısından önemli olacaktır. Bu kişiler belirli bir alanda da olabileceği gibi spor, sanat, siyaset gibi farklı alanlarda da olabilir, önemli olan dersin içeriği ve hedefleri ile bağlantılı bir şekilde örnek gösterilen bireyin kişisel özelliklerinin uymasındır.

Devletimize, milletimize ve insanlığa önemli hizmetleri olmuş tarihi şahsiyetler de doğum veya ölüm yıldönümlerinde yeniden gündeme gelerek anılırlar. Bu sayede gündeme gelmiş olurlar. Böyle zamanlarda fırsatları değerlendirip öğrencilerin bu değerli insanları daha iyi tanımaları için gayret edilmelidir. Sosyal bilgiler dersi, günlük hayat ile iç içe olması gereken bir derstir.

Öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumdan kopmadan, güncel konulardan haberdar, bilgili birer birey olarak sosyalleşebilmesinde bu ders büyük önem taşır. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin çevresinde olup bitenlere karşı duyarlı, sorumluluk sahibi, sorunlara karşı çözüm üretmede istekli vatandaşlar olarak yetiştirilmesini hedefler. Bunun için de güncel olayların sosyal bilgiler dersinde öğretilmesinin çok büyük faydaları olacaktır (Tay, Öcal, 2008, s. 502).

BÖLÜM III

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme en geniş anlamda belli bir niteliğin gözlemlenerek gözlem sonuçlarının sayı ve sembollerle ifade edilmesidir (Vural, 2004, s. 64).

Ölçme niteliklere bakarak bir kişinin kaç kilo olduğunu, kaç yaşında olduğunu öğrenmeye veya derse karşı tutumunun ne düzeyde olduğunu, sınavdan kaç puan aldığını ve ne gibi kişisel özelliklere sahip olduğunu belirleme işlemine ölçmeye örnek olarak verebiliriz (Bahar ve diğerleri, 2006, s. 1).

Doğrudan ölçme: Ölçmeye konu olan özelliğin kendisiyle aynı türden bir araçla ölçülmesi olarak tanımlanmaktadır (Bahar ve diğerleri, 2006, s. 2).

Dolaylı ölçme: Ölçülen özelliğin, doğrudan ölçülmeyle kendisiyle ilişkili olduğu düşünülen başka özellikler aracılığıyla ölçülmesi biçimindeki ölçme uygulamalarıdır. Eğitimde ölçmeye konu olan başarı, yetenek, kişilik, ilgi, tutum vb. Özelliklerin tamamı ancak ve ancak dolaylı yollarla ölçülebilir (Bahar ve diğerleri, 2006, s. 2).

Değerlendirme ölçme sonuçlarının bir ölçüte vararak bireyin ölçülen nitelikleri hakkında bir değer yargısına ulaşma sürecidir (Kaptan ve Korkmaz, 2001, s. 92).

Eğitim sisteminin diğer sistemlerde olduğu gibi, girdileri, süreci, çıktıları ve kontrolü vardır. Eğitimde sistemin kontrolü, değerlendirme ögesi ile yapılır ve değerlendirme kendisi de dâhil olmak üzere, eğitim sisteminde öğelerin iyi işleyip işlemediğini, varsa işlemeyen yönlerini ortaya koyar ve böylece sistemin onarılmasını sağlar (Baykul, 2000, s. 98).

3.1. Ölçme Sonucu Ölçüt Karar

Ölçme işleminin yapılabilmesi için ölçme kuralları konur. Ölçme kuralları uygulanıp ölçme sonuçlanınca ölçümler elde edilir, bu ölçütleri değer bakımından karşılaştırmak için elimizde ölçütlerimizin olması gerekir.

Değerlendirme ölçüm ve ölçüt kavramlarını içerdiği için, yapılan değerlendirmenin doğruluğunun hem ölçme işlemlerinin hatasızlığına hemde ölçütün uygunluğuna bağlıdır (Tan ve diğerleri, 2004, s. 136).

3.1.1. Değerlendirme Türleri

Öğrencilerle bağlantılı olarak eğitim sistemi içinde kullanım amaçlarına bakıldığında üç farklı değerlendirme türü karşımıza çıkmaktadır.

- Tanıma yerleştirmeye yönelik değerlendirme,
- Biçimlendirme ve yetiştirmeye (izlemeye) yönelik değerlendirme,
- Düzey belirlemeye (değer biçmeye)yönelik değerlendirme (Tekin, 2008, s. 24-27).

Tanıma yerleştirmeye yönelik değerlendirme: Öğrencilerin belirli bir programa yerleştirilmelerinde kullanılan değerlendirme türü olup, yerleştirmenin yapılacağı program açısından özellikle öğrencilerin ön koşul öğrenme düzeylerinin belirlenmesi, yani hazırbulunuşluk düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan değerlendirme türüdür (Ertürk, 1993, s. 113).

Bu değerlendirmeye yönelik araçlar ise;

- Seviye tespit sınavı
- Hazır bulunuşluk testi
- Seçme testi

- Tanıma testi
- Yetenek testi
- Yerleştirme testi
- Muafiyet testleridir (Komisyon, 2008, s. 14).

Eğitim programlarının kazanılmasında ön görülen davranışların kazandırılması aşamasında bir yandan öğrencilerin öğrenme hızlarını veya her hangi bir içeriğe yönelik öğrenme güçlülüklerinin belirlenmesi ve meydana gelen güçlülüklerin giderilmesi amacıyla yapılan değerlendirme türüdür (Yaşar, 2008, s. 34).

Bu değerlendirmeye yönelik testler ise;

- Formatif testler,
- İzleme testleri,
- Ünite testleri,
- Biçimlendirme ve yetiştirme testleri (Komisyon, 2008, s. 15).

Değer biçmeye yönelik değerlendirme ise genellikle sonuç değerlendirmesi olarak bilinir. Çoğunlukla öğretim yılının sonunda, bazen de orada programın öngördüğü hedeflere ulaşıp ulaşılmadığına bakılarak öğretmen ve öğrenci ilişkisinde yargılarda bulunmak amacıyla yapılır (Komisyon, 2008, s. 15).

3.2. Yeni Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları

Son zamanlarda gelişen ve değişen toplumla beraber bireyde içerisinde yer aldığı sistemle gelişmekte veya değişmektedir. Eğitimin amacı bireye öğrenmeyi öğretmek ve öğrendiği bilgilerin yaşamda nerede, nasıl kullanacağını göstermek olduğu için bireylerin çevredeki olayların farkına varıp elde ettikleri bilgiyi

kullanmalarını ister. Ancak klasik manada yapılan değerlendirme çalışmalarının eğitim ve öğrenci açısından birtakım eksiklikleri olduğu görülmektedir.

Öğrenen bireylerin öğrenmelerinden farklı zamanlarda örnekler toplayarak öğrenip öğrenmedikleri konusunda fikir sahibi olması bakımından değerlendirme yönteminde tek ve standart olmaması ve çoklu değerlendirmenin eğitime dahil edilmesi değerlendirme işlemlerini daha da zengin kılmaktadır.

Ölçme ve değerlendirmede çağdaş yaklaşımların kullanılması öğrencilerin öğrenmeleri esnasında yapmış olduğu çalışmaların ne şekilde ölçüleceğini ve öğrencinin öğrenmiş olduğunu bilginiz düzeyi hakkında da yeterli bir tespitte de yardımcı olur.

Yeni yaklaşımlar arasında;

- Öz değerlendirme
- Akran değerlendirme
- Ortak değerlendirme
- Performans değerlendirme
- Portfolyo değerlendirme
- Projeler
- Kavram haritaları
- Görüşmeler yer alır (Okan, 2005, s. 18).

3.2.1. Öz değerlendirme

Bu değerlendirmede öğrencinin öğrenmeye yaklaşımı, öğrencinin kendi güçlü ve zayıf yerlerini keşfetmesine destek olup kendi kendisini değerlendirmesidir. Bireyin kendisini tanımasına yardımcı olur (Tan, 2008, s. 341).

Öz değerlendirme kişilerin gelişimi için basamak basamak geliştirilmiş gelecekte üzerinde çalışacakları konuda verimli olmalarını sağlayacak kendi yeteneklerini kendilerinin keşfetmelerine yardımcı bir yaklaşımdır.(Mıhladı, 2007, s. 14).

Öz değerlendirme sürecinde öğrencilerden aşağıdaki soruları cevaplamaları istenir.

- 1) Bu çalışmada neyi nasıl öğrendim?
- 2) Yeni çalışmalar planlamakta mıyım?
- 3) En çok zorlandığım konular nelerdir?
- 4) Bu çalışmayı tekrarlamış olsam neleri farklı yapardım?

Öğrenci başarısının izlenmesi ve geliştirilmesi aşamasında önemli role sahip olan öz değerlendirmenin öğretim sürecine katkıları şu şekilde sıralanabilir (Kutlu ve diğerleri, 2008, s. 90).

Öğrenciler;

- Kendilerine nesnel bir gözle bakarlar.
- Olaylara farklı açılardan bakıp eleştirebilirler.
- Güçlü ve zayıf yönlerinin farkına varırlar.
- Öğrenme sürecine daha çok katılırlar.
- Üst düzey düşünme becerilerini geliştirirler.

- Öğrenmeye karşı ilgilerini artırıp akademik başarılarını yükseltirler.

3.2.2. Akran değerlendirme

Öğrenciler sınıf arkadaşlarıyla beraber yapmış olduğu çalışmalarını ölçütler doğrultusunda değerlendirmeleriyle gerçekleşir. Akran değerlendirme, katılımcı bir değerlendirmedir ve öğrencilerin birlikte etkin olarak çalışmalarına olanak sağlar. İş birliğine dayalı öğretim teknikleri ile Portfolyo ile Değerlendirme gibi yöntem ve tekniklerin kullanıldığı sınıflarda daha etkin uygulanabilir.

Bu yöntemin yararları şu şekilde sıralanabilir.

- 1) Öğrencilerin çalışmaları hakkında ayrıntılı geribildirim verir.
- 2) Öğrencilerin çalışmalara eleştirel gözle bakmalarını sağlar.
- 3) Benzer çalışmaları ayrıntılı görme fırsatı verir.
- 4) Öğrenciyi öğrenme sürecinin değerlendirmesine yönlendirir.
- 5) Yaşam boyu öğrenmeye katkı sağlar (Falchikov, 1986, s. 148).

3.3.3. Performans değerlendirme

Öğrencilerin bilgi becerilerini ortaya koyarak oluşturdukları çalışma, ürün ya da etkinliklerin değerlendirilmesi süreci, performans değerlendirme olarak ifade edilebilir. Öğrencilerin gerçek yaşam durumlarında akademik bilgilerini uygulayabilmelerini gerektirir. Zeka, öğrenme türleri gibi bireysel özellikleri dikkate alınarak bunları eyleme dönüştürmelerini sağlayacak durum ve ödevlerdir (MEB, 2007, s. 33).

Bu değerlendirme öğrencinin çeşitli problem durumları karşısında gösterdiği tepkilerin teşhis edilerek eksiklik ve yeterliklerinin öğrenci ile birlikte belirlenmesini

sağlayan bir değerlendirme biçimidir. Eğitim çevresinde gelişen yeni değerlendirme yöntemlerinden biri performansa dayalı değerlendirmedir. Bu değerlendirme de öğrencinin daha üst düzeyde düşünme gerektiren görevleri yerine getirmesi istenir.

Performans değerlendirmede öğrencilere önceden verilen görevler vardır. Bu görevler öğrencinin zihinsel becerilerini geliştirmeli ve sosyal hayatta karşılaştığı problemlerin üstesinden gelmesini sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Performans görevlerinin bölümleri 4'e ayrılır (Kutlu ve diğerleri, 2008, s. 31).

1. Tanımlama
2. Görev
3. Yönerge
4. Puanlama yöntemi

Bir değerlendirme yaklaşımının performansa dayalı olabilmesi için aşağıdaki özelliklerin bulunması gereklidir (Berberoğlu, 2006, s. 118).

- 1) Ürün, makale, deney raporu inceleme yazısı.
- 2) Gözlemlenebilir bir performans.
- 3) Üst düzey bir düşünme becerisi.
- 4) Sosyal beceriler ve grup çalışması.
- 5) Disiplinler arası geçişin ve bilgi alışverişinin sağlanmış olması gerekir.

3.3.4. Projeler

Proje tasarımı geliştirme, hayal etme, düzenleme vb. anlamına gelmektedir. Proje öğrenmenin projelendirilmesi yani yönlendirilmesi anlamına gelebilir. Bireysel

öğrenme ile olabileceği gibi grup yani çogul öğrenme ilede olabilir. Projede ürün değerlendirmesi ve süreç değerlendirmesi vardır. Süreç değerlendirmenin olması ve dikkate alınması öğrencinin öğrenme boyunca aktif olmasını gerektirmektedir. Böylelikle öğrenci süreçte daha da etkin olacaktır.

3.4. Alternatif Değerlendirme

Alternatif değerlendirme teknikleri ya hep ya hiç kuralını ölçüt almaz. Yani başarı ve başarısızlığın arasında öğrencilerin çalışmalarında kısmi performansını veya bilgisini de değerlendirmeye alır. Bu amaçla da puanlama ölçekleri kullanılır. Başka bir ifade ile puanlama ölçeği öğrencinin bir kavrama, duruma veya olaya ilişkin bilgisini ortaya koymasını veya bir ödevi yapmasına ilişkin olarak öğrencinin yeterlilik düzeyini belirlemeye yönelik bir puanlama sistemidir. Ayrıca puanlama ölçekleri öğrencilere zayıf ve kuvvetli alanlar ile ilgili geribildirim verme iyileştirme amaçlı öğretimi planlama gibi nedenler için kullanılabilir (Bahar ve diğerleri, 2006, s. 50).

Öğrencilere öğrenmeleri için nasıl farklı imkânlar sunuluyorsa ne öğrendiklerini gösterebilmeleri için de farklı ölçme yöntemleri kullanılmalıdır. Öğretimdeki değişiklikler kullanılan ölçme yöntemlerinde de değişiklik yapmayı gerektirdiğinden alternatif ölçme yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

İlköğretimde sosyal bilgilerde geleneksel ve çağdaş anlamda ölçme değerlendirme tekniklerini Tablo 1’de görebiliriz (Mıhladız, 2007, s. 15).

Geleneksel teknikler	Alternatif teknikler
Soru cevap	Öğrencinin ürün dosyası (Portfolyo)
Kısa cevaplı testler	Yapılandırılmış grid
Başlık doldurmalı testler	Kavram haritaları

Eşleştirmeli testler	Kelime ilişkilendirme
Çoktan seçmeli testler	Gösteri
Yazılı yoklamalar	Poster
Sözlü yoklamalar	Yazılı raporlar
	Görüşme
	Drama
	Proje
	Grubu akran değerlendirme
	Tanılayıcı dallanmış ağaç

Sosyal bilgilerde geleneksel anlamda ölçme ve değerlendirme tekniklerinin yanı sıra çağdaş anlamda yeni ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılması programın hedeflerini gerçekleştirmede daha etkili olacaktır.

3.5. Alternatif Değerlendirme Araçları

Öğrenme ortamında üç çeşit alternatif değerlendirme stratejisi vardır (Reeves ,2000, s. 103).

- 1) Kavram değerlendirme
- 2) Performans değerlendirme
- 3) Portfolyo değerlendirme

Portfolyo, öğrencilerin okuldaki başarılarını ve performanslarını değerlendirme konusu değerlendirme reformu içinde genel bir düşünce olarak 1980

sonları 1990 başlarında ortaya çıkmıştır. Yeni anlayış; performans temelli, güvenilir, gerçekçi ve uygulanabilir özelliklere sahiptir. Öğrenciyi bir bütün olarak (performansa dayalı) öğrenme süreci içerisinde değerlendirme alternatiflerinden biri de tümel (portfolyo) değerlendirmedir (Kaptan ve Korkmaz, 2001, s. 170).

3.6. Portfolyonun Tanımları

Varsus'a (1990) göre portfolyo öğretmenin öğrencinin belli bir alandaki bilgi, beceri, tutumlarını gözlemlemesi ve denetlemesi için öğrenci çalışmalarını sistematik bir şekilde toplamasıdır. Portfolyo bir öğrencinin bir ya da daha fazla bir alanda harcadığı çabayı ilerlemeyi ve varılan sonuçları gösteren amaçlar doğrultusunda hazırlanmış öğrenci çalışmalarının koleksiyonudur.

Bu koleksiyon konu seçiminde öğrenci katılımını, seçim kriterlerini ve öğrenci yorumlarını içermelidir (Poulson, Poulson ve Moyer, 1991, s. 62).

Yazılı sınav belli bir anda ne öğrendiğini gösteren bir fotoğraf ise, Portfolyo zaman içindeki değişimin ve gelişimin gösterildiği bir fotoğraf albümüne benzetilebilir (Bekiroğlu, 2005).

Portfolyo öğrencinin öğrenme süreci içerisindeki performansının ve başarısının kaydedilmesidir. Öğrenci ne öğrendi ve öğrenirken nasıl bir yol izledi? Nasıl düşündü? Nasıl soru sordu? Nasıl analiz etti? Bilgiyi nasıl yapılandırdı? Diğer insanlarla nasıl iletişim kurdu? Öğrenirken karşılaştığı güçlükler nelerdir? Vb. sorularının bulunduğu bir dosyadır (Korkmaz, Kaptan 2002, s. 168).

Ediger (1996, s. 45) portfolyoyu öğrenen kişinin çabalarını ilerlemelerini ve performansını ortaya koyan çalışmaların tümü şeklinde tanımlanmıştır.

Bütün olarak ortak tanımlarda portfolyo şöyle ifade edilir.

- Öğrencinin sınıf geçmesinin kendi kendini değerlendirmesinin ve öğrenmelerinin kontrolünün öğrenci, veli konferansları ile desteklenmesi.

- Özel programlar için öğrenci seçimi.
- Öğrenci yeterliliğinin onaylanması.
- Alternatif ders kredisi verme olanağı sunması.
- Eğitim programı ve öğretimin değerlendirilmesi (Arter, 1995).

3.6.1. Portfolyonun Amaçları.

Eğitimciler portfolyoyu farklı amaçlarda kullanabilirler; (Korkmaz ve Kaptan, 2003b, s. 27).

- Kendine yönelik öğrenmeye teşvik etme.
- Öğrenilen bilgiye olan bakış açısını genişletme.
- Öğrenmenin nasıl olduğunu öğrenmelerini sağlama.
- Belirlenmiş sonuçlara yönelik ilerlemeyi gösterme ve öğretim değerleri için ortak bir nokta yaratma.
- Öğrencilerin kendilerini değerlendirme için olanaklar sağlama.
- Arkadaş destekli gelişmeye yönelik fırsatlar sunma.

Portfolyo öğrencinin bilişsel yapısını anlamak amacı ile öğrencilerin düşüncelerini ve bu düşüncelerin değişimini, öğrencilerin birbirleri ile olan bağlantılarını ortaya çıkarmak amacı ile de hazırlanabilir.

Bir portfolyoda olması gereken bir takım unsurlar vardır. Bu unsurlar dosya içerisinde belli bir sıraya göre yer almalıdır.

Giriş veya Ön Bölümde;

- Kapak sayfası

- Öğrenci tanıtım sayfası

- İçindekiler sayfası

Ana Bölümde;

- Öğrenci çalışmaları
- Öğretmen, veli, öğrenci değerlendirmeleri

Bunun yanında bu bölümde;

- Yazılı ödevler
- Ders notları ve çizimler
- Kitap incelemeleri
- Otobiyografiler
- Gazete ve magazin yazıları
- Makaleler
- Diyagramlar, fotoğraflar, resimler
- Problem çözme, tartışma ve grup proje raporları
- Video görüntüleri, kasetler
- Grup ödevi veya çalışmaları
- Mülakat ve gözlem kayıt notları
- Kontrol değerlendirme listeleri
- Ödevler
- Konferans veya seminer notları (Bahar ve diğerleri, 2006, s. 76).

Son Bölümde: Portfolyonun bütününe ilişkin öğrenci gelişimini gösteren değerlendirmeler yer alır.

3.6.2. Portfolyo Çeşitleri

a. Vitrin Portfolyosu

Öğrenci çalışmalarını merkeze alır. Dosyadan öğrenci çalışmalarını temsil edecek çalışma beğenilir, o çalışıma vitrin olarak öncelikli yerdedir ve dosyayı temsil eder.

b. İdeal Portfolyo

Amaç öğrencinin gelişimini ve öğrenme sürecinde kendini ifade etmesidir. Öğrencilere biraz daha yakın olduğundan dolayı (beğenilme) çekicidir. Not verme amacıyla kullanılmaz.

c. Betimsel Portfolyo

Öğretmen ve öğrenci bu portfolyoda ölçülmesi istenen öğrenim amaçlarına göre öğrenci dosyasında hangi çalışmaların yer alacağını belirler (Bekiroğlu, 2005).

d. Sergileme Tipi Portfolyo

Görsel ve performansa dayalı sanatlarda kullanılan portfolyo tipi olup öğrencinin kendince en iyi yaptığı çalışmalardan oluşur.

e. Muhasebe Portfolyo (Açık Format Portfolyo)

Öğretmenin öğrenim hedeflerine öğrencinin ne kadar ulaştıklarını ispatlamalarını istemesiyle oluşan portfolyo tipidir (Bekiroğlu, 2005).

f. Belgeleme Tipi Portfolyo

Değerlendirme aşamasında öğretmenin yargıları olup nicel ve nitel veriler içerir.

g. Öğretmenin Alternatif Değerlendirme Portfolyosu

Tüm çalışmaların derecelendirilip değerlendirme yapıldığı portfolyodur. Portfolyonun odaklanmış hali olup değerlendirmede bütünsel bir yaklaşım yöntemidir (Doğan, 2001, akt: Mıhladız, 2007, s. 33).

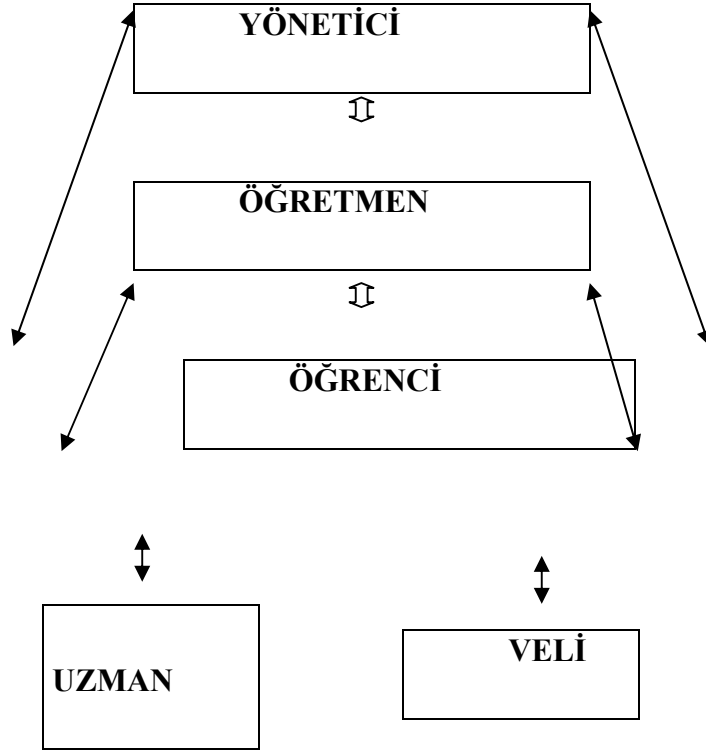
h. Sınıf Tipi Portfolyo

Öğrencilere ait etkinliklerin her birinin yorumlarının özetlerinin, müfredatın ve planların yer aldığı portfolyodur. Eğitim araştırmalarında belirli bir amaç doğrultusunda öğrenci gelişiminin izlenmesi söz konusu olduğundan yukarıdaki açıklanan portfolyo tiplerinden en uygun olanı değerlendirme tipi portfolyodur (Haladyna, akt: Okan, 2005, s. 13, 14).

Sosyal bilgiler dersinde bu portfolyo tiplerinin birkısı uygulanabilir. Öğretmenin ve öğrencinin uygulama yeteneği bu portfolyolardan birinin seçiminde etkili bir faktör olacaktır; fakat öğretmen öğrencisine hangi portfolyo olursa olsun gereken yardım ve açıklamaları yapmalıdır.

3.6.3. Portfolyo Uygulamasında Öğretmen, Öğrenci ve Veli Roller

Artık eğitim anlayışı öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimle sınırlı değildir. Bu iki faktörün yanına aile, yönetici ve eğitime dâhil olan diğer insanları da bu anlayışa dâhil edebiliriz. Bu kişiler eğer birbirleri ile iletişimi sağlıklı olursa portfolyo uygulaması da başarıya ulaşması daha yüksek muhtemeldir. Tabî ki buradaki bireyler üstlerine düşen sorumlulukları yerine getiren bu görevlerin bilincinde olmalıdırlar.

(Kutlu ve diğeri, 2008, s. 116).

Şemadan anlaşılacağı gibi okul ortamında olan öğretmen, yönetici ve öğrenci üçlüsüne portfolyo çalışmalarında başarı şansını artırmak için uzman kişiler (Eğitim psikologu, Eğitim ekonomisti, Eğitim felsefecisi vb.) ve velide katkıda bulunmalıdır.

3.6.4. Portfolyo Sürecinde Öğretmenin Görevi

- Portfolyonun amacı ve katkıları konusunda öğrencilere bilgi vermek.
- Portfolyonun kapsamını belirlemek ve dosyaların sırasını belirlemek.
- Öğrencilerin hedef belirlemesine yardım etmek.
- Dosyada yer alacak formları ve etkinlikleri geliştirmek.
- Öğrencilerin çalışmaları hakkında geribildirim vermek.

- Öğrencinin portfolyo sürecinde karşılaştığı sorunları tespit edip önlem almak.
- Portfolyonun bir bütün olarak değerlendirmesinde kullanılacak ölçütleri belirlemek.
- Öğrencinin gelişimini yönlendirmek, öğrencinin gelişimiyle ilgili öğrenciye ve veliye bilgi sağlamak.
- İletişimin daha iyi olması için öğrenci, veli ve yönetim arasında diyalogu kurmak.
- Öğrencilerin yaptığı çalışmalarını sergilemelerine yardımcı olmak (Kutlu ve diğerleri, 2008, s. 17).

Öğretmen portfolyo dosyasının hazırlanması aşamasında öğrenciye bu çalışmayı niçin seçtin? Sence hangisi daha iyi? Vb. gibi yönlendirici sorular sorarak yapılacak olan etkinliklerde öğrencilerin daha bilinçli olmasına katkı sağlar.

3.6.5. Portfolyo Sürecinde Öğrencinin Görevi

Öğrencinin portfolyo sürecinde kararı öğretmeniyle birlikte alabileceğini söyler. Portfolyo öğrencilerin düşüncelerini ve yapacaklarını hayata dökmeye ve sorumluluklarını geliştirmede yararlı olacaktır. Burada önemli olan portfolyo sürecini öğretmenin rehberliğinde öğrencinin tam olarak anlamasıdır.

Bu süreçte öğrenciye düşen görevler:

- Dosya oluştururken gereken titizliği göstermek,
- Etkinlikleri istenen nitelikte hazırlamak,
- Seçtiği çalışmalarını niçin seçtiğine dair değerlendirme yapmak.

- Çalışmaları gerektiğinde velisiyle paylaşmak, dosyasını sergilemek şeklindedir (Korkmaz ve Kaptan, 2003b, s. 30).

3.6.6. Portfolyo Sürecinde Velinin Görevi

Bu süreçte velinin de olması kendi çocuğu ve okulu ile var olan iletişimi kuvvetlendireceği gibi öğrencinin var olan sorunlarını tespit etmeye de yardımcı olabilir.

Ebeveynler kendi çocuklarının yapmış olduğu çalışmaları da değerlendirme fırsatı yakalarlar.

Veli bu süreçte;

- Çocuğuna yaptığı çalışmalarda geribildirim vermeli.
- Çocuğunun gelişimine katkı sağlamalı.
- Etkinlikleri ve çalışmaları yapması için gerekli ortamı oluşturmalı.

Portfolyoların standart ölçme yöntemlerinin yerini almadığı, bu yöntemler okulda kullanıyorsa bile çocuğun her yönden tanınması ve değerlendirilmesine hizmet ettiğinin bilinmesi gerekir. Portfolyo değerlendirmelerinin öneminin veli tarafından bilinmesi sağlanmalıdır. Okuldaki bu uygulama velilere yazılı bilgilendirme ve konferans görüşmeleri yoluyla birkaç kez tekrarlanmalıdır. Her bir velinin tıpkı öğretmenler gibi yeterli bilgi alması, inanması ve uygulamayı destekleyip okula geribildirimlerde bulunması uygulamayı besleyecektir (Car 2006, Akt.; Mıhladız , 2007, s. 36).

3.6.7. Portfolyonun uygulanma Süreci

Kaptan ve Korkmaz'a (2002a, s. 170) göre portfolyo geliştirme süreci üç basamaktan oluşur.

- Basamak: Düzenleme ve planlama
- Basamak: Koleksiyon yapma
- Basamak: Beceri ve bilgilerin izlenmesi

Kaynaklar portfolyo uygulama sürecini farklı şekilde almışlardır.

- Uygulama öncesi basamağı,
- Uygulama basamağı,
- Uygulama sonrası basamağı olarak belirlenmiştir. (Kutlu, ve diğerleri, s. 122).

3.6.9. Portfolyo Değerlendirme Süreci

Portfolyo değerlendirmede çeşitli yaklaşımlar başarılı bir şekilde kullanılmaktadır. Kush'a göre (1994, s. 5) üç temel yaklaşım vardır.

1.Yaklaşım: Yapılan her çalışmaya puan verilir ve portfolyo dosyasının aritmetik ortalaması alınır.

2. Yaklaşım: Birbirlerinden farklı performanslar için Analitik puanlama sistemi kullanılır. Örnek olarak örnek olay yöntemine art bir olayı anlama, yorumlama ve olayın nasıl geliştiğini puanlayarak bu becerinin gelişip gelişmediğini kontrol etmektir.

3. Yaklaşım: Tüm dosyaya genel olarak puan verme işidir. Genel olarak yapılan bu değerlendirme yaklaşımlar içinde ilk 2 yaklaşıma göre daha az tercih edilir.

Portfolyo ve performans ödevleri değerlendirilmesinde genel olarak bir sınıflama cetveli olan puanlama ölçekleri kullanılması uygundur. En genel anlamda

bir portfolyo için değerlendirme ölçütleri bazı kriterler dikkate alınarak yapılabilir (EARGED, 2003).

a) Bütünlük: İstenilen etkinlikler dosyada var mı? Seçilen ürünler yıl boyunca istenen veya dönem boyunca istenen becerileri yansıtıyor mu?

b) Düzen: Çalışmalar temiz ve düzenli mi? Tüm yapılan çalışmalar için uygun başlık kullanılmış mı? Etkinlik ve çalışmalar içindekilere uygun olarak sıralanmış mı?

c) Yansıtma: Yapılan çalışmalar mantıklı mı? Çalışmalar öğrencinin gelişimini yansıtıyor mu?

Değerlendirmede eğer yukarıdaki kriterleri portfolyo dosyası taşıyorsa en yüksek puan (5) taşıyorsa en düşük puan (1) verilir. Aradaki puanlarda portfolyonun değerine göre belirlenir. Portfolyo değerlendirmede öğretmenlerin değerlendirmesi ön plan çıkabilir. Bu öğretmen değerlendirmesi diğer değerlendirmelerin yanına (Ör, Akran değerlendirme) eklenebilir (Bahar ve diğerleri, 2006, s. 78).

(www.pgcps.org, akt: Kutlu ve diğerleri, 2008, s. 79, 80) ‘ya göre ise portfolyo değerlendirmesinin aşamaları;

- Planlama
- Toplama
- seçme
- Yansıtma
- Bağlantı gibi basamaklardan oluşmuştur.

Bu değerlendirme Earged’e göre biraz daha ayrıntılı olup değerlendirme aşamasında öğrenciler hakkında daha iyi geribildirim verebilir.

İlci'ye göre ise (2002) portfolyo değerlendirme süreci

- 1) Toplama
- 2) Seçme
- 3) yansıtma
- 4) Bağlantı gibi sıralanmıştır.

Burada hangi değerlendirme basamakları uygulanacağından ziyade bunların belli zaman dilimlerinde gerçekleştirilirken gözden geçirme, geribildirim verme ve öğrenciyi istenilen hedefler doğrultusunda geliştirmek daha önemlidir. Sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için öğrencilerin hedeflerinin ne olması gerektiği ve standartlar açıkça belirtilmelidir. Öğretmen bunun için belirli ölçek ve yöntemler geliştirerek öğrencinin performansının gözlemlenmesine olanak sağlamaktır.

Eğer portfolyo değerlendirmedeki amaç öğrencinin yaptığı çalışmalarla başarısını değerlendirmekse değerlendirmeye girecek olan çalışmalar genellikle öğrenci tarafından seçilir. Öğrencinin hazırladığı dosya dönem veya yıl içinde yapılan en iyi çalışmaları içerir. Öğretmen tarafından önceden belirlenen kriterlere göre öğrencinin sunduğu en iyi çalışmalar notlandırılarak değerlendirilir (Baki, 2004b, s. 6).

3.6.10. Portfolyonun Avantajları

Portfolyo değerlendirme öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardım eder. Hem ürünün hem de sürecin değerlendirilmesine yardım eder. Aynı zamanda öğrencinin gelişimi konusunda daha fazla bilgi verir. Öğrenciyi öğrendiğinden sorumlu tutar. Böylece öğrencinin hem süreçte hem de üründe daha aktif olmasını sağlar. Portfolyo hayat boyu gerekli becerilerin gelişmesine yardımcı olur. Öğretmenin günlük test sonuçları ile uğraşma yükünü de azaltır (Bahar ve diğerleri, 2006, s. 80).

Portfolyo değerlendirme öğrencinin bireysel öğrenme becerilerinin ölçülmesini ailesiyle iletişiminin artmasını ve öğrencinin isteği doğrultusunda profesyonel yardım almasını sağlar. Portfolyolar odaklanmayı ve öz değerlendirmeyi sağlayarak öğrenmeyi önemli ölçüde artırmaktadır (Vaiz, 2003, s. 91).

3.6.10.1. Öğrenciler açısından avantajları

- Algılama gücünü geliştirir.
- Düşünme becerisini geliştirir.
- Bilimsel araştırma becerilerini geliştirir.
- Sorumluluk bilinci kazandırır.
- Sürecin kendileri tarafından planlanmasını ve değerlendirilmesini öğrenirler.
- İhtiyaçlarının farkında olurlar (Arter, 1995, akt: Öztürk, 2004, s. 45).

3.6.10.2. Öğretmenler açısından avantajları

- Öğretmenin objektif olabilmesini sağlar.
- Öğrencilere daha yardımcı olmasına (ilgi, yetenek) yardım eder.
- Öğrencinin ne öğrendiğinin somut olarak görmesini sağlar.
- Öğrenme-öğretme sürecini gösterir (Öztürk, 2004, s. 45).

3.6.10.3. Veli açısından avantajları

Ailelerin çocukların yaptığı çalışmalarını yorumlama ve değerlendirme fırsatı sunar. Bunun yanında ailelerin okul ile olan iletişimini daha da güçlendirir.

3.7. Portfolyonun Sınırlılıkları

Her yöntem ve teknik gibi portfolyonun da sınırlılıkları bulunmaktadır. Portfolyoları sürdürmek zaman alır, elde etmede depolamada problem yaşanabileceği gibi içeriğine karar vermek diğer yaklaşımlara göre daha zor olabilir. Öğretmenlerin planlama ve zaman ile ilgili problemleri olduğu dikkate alınırsa ek yük getirebilir. Portfolyoları saklama konusunda ise mekânsal sorunlar yaşanabilir. Ebeveynler bu tip değerlendirme tekniklerine yabancı oldukları için diğer test tekniklerine nazaran portfolyo değerlendirmesine şüpheli yaklaşabilirler.

Öğrencilerin portfolyo uygulamaları çerçevesinde sınıf dışında ürettiği ürünlerin, öğrencinin kendisi tarafından oluşturulup oluşturulmadığı konusunda dikkatli olunmalıdır (Bahar ve diğerleri, 2006, s. 81).

Portfolyo sistemi öğrenciler arası rekabetin ortadan kalkması, öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarını kopya etmelerine neden olabilir. Buda bir değerlendirme aracı olan portfolyonun güvenilirliğini düşürür. (Haladyna, 1997,akt: Kutlu ve diğerleri, s. 136) portfolyonun sınırlılıklarını aşağıdaki gibi sıralamıştır.

1) Öğrenciye Görelik: Portfolyonun tipik olarak yalnızca öğrencinin kendisine ait bir çalışma olduğunu söylemek güçtür. Öğrenci bu çalışmayı yaparken başkalarından yardım alabilir. Ancak çalışmanın sorumluluğunu öğrencinin kendisi üstlenmelidir. “ benim ve bizim” arasındaki ince çizginin nasıl belirleneceği zordur. Şu soru her zaman gündemde olacaktır. “öğrenci bu çalışmayı gerçekten kendisi mi yaptı?”

2) Dürüstlük: Çalışmaların öğrenci tarafından kopya edilmeden yapılmış olması son derece önemlidir. Eğer portfolyo öğrencilere not verme, test etme

amacıyla kullanılırsa kopya çekmeye yöneltebilir. Öğretmenlerin öğrencilerin kendilerine ait çalışmalar yapmalarını sağlayacak önlemler almaları, ortam hazırlamaları ve dürüstlüğü ödüllendirmeleri yerinde olacaktır.

3) Verimlilik: Portfolyonun hazırlanması ve puanlanması uzun zaman alacağı gibi portfolyo okumak da çok zaman alabilir. Buda portfolyo değerlendirmede verimliliği etkileyen bir faktördür.

4) Öğrenci Çalışmalarının Arşivlenmesi: Portfolyo dosyalarının nerde saklanacağı okul yöneticisi ve öğretmenlerin çözüm bulması gereken önemli bir sorundur. Dosyaları nerde nasıl saklanacak bunlar belirlenmelidir.

5) Nesnel Olmama: Üst düzey düşünme süreçlerinin puanlanmasında nesnelliği sağlamak oldukça zordur. Öznel puanlamayı önlemenin en iyi yolu puanlama anahtarını çok açık yaparak iki puanlayıcının da aşağı yukarı aynı sonuca ulaşmasını sağlamaktır. Bunun içinde dereceli puanlama anahtarlarının açık bir biçimde hazırlanması gerekir.

6) Güvenirlik: Güvenirlik için dereceli puanlama anahtarları kullanmak gerekir. Portfolyoda olan çalışmalar tek doğru yanıtı olmayan cevaplar içereceğinden dolayı puanlama anahtarı kullanılmalıdır. Ölçütleri performans düzeyleri doğru belirlenmiş ve net tanımlamalar içeren dereceli puanlama anahtarları çalışmaların daha tutarlı ve az hatalı puanlanmasına katkı getirmektedir.

3.7.2. Rubric (Dereceli Puanlama Anahtarı)

Bir ölçme işleminin ya da etkinliğin tamamının veya bölümlerinin nasıl puanlanacağını ana hatlarıyla gösterildiği kriterler kümesine rubric denir. Başka bir deyişle rubric; kabul edilebilir ya da edilemez performans sınırlarının öğretmen ve öğrenciler için açıkça belirtildiği kriter grubu ölçüğüdür (Komisyon, 2009, s. 113).

Dereceli ölçeklerde farklı formatlar olsa da temel prensip değerlendirilecek boyutların tanımlanmış olması ve her boyutunun hangi niteliklere göre

değerlendirileceğinin belirlenmesidir. Derecelerde sayısal verilerin kullanılması mümkündür (Berberoğlu, 2006, s. 133).

Rubrikler, performansı tanımlayan kriterleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır. Eğitim literatüründe rubrik “kriterler ölçeği” olarak geçmektedir (Korkmaz, 2004, s. 232).

Rubric öğrencilerin yaptığı etkinliklerin hangi kriterler doğrultusunda puanlanacağını gösterir. Bu sayede öğrenciler kendi durumlarını ve hedeflerini açık olarak görme şansı elde ederler. Dereceli puanlama anahtarları ölçütler sayesinde öğreticiden öğreticiye fazla değişmeyen daha standart ve nesnel bir belirleme yapmaya, öğrenci başarısı hakkında karar verecek açık ve anlaşılır bir not vermeye de katkı sağlarlar.

Dereceli puanlama anahtarları ikiye ayrılır.

1) Holistik Rubric(Bütünsel)

2) Analitik Rubric (Komisyon, 2009, s. 114).

1) Holistik Rubric: Öğrencinin gösterdiği çalışmaların hepsine genel olarak puan verilir. Öğrenci performansının bütününe odaklanma söz konusudur.

2) Analitik Rubric: Holistik Rubric’e göre daha ayrıntılı olup çalışmaların çeşitli aşamalarındaki düzey hakkında bilgi verir. Bu tip planlama anahtarı ile daha zengin ve ayrıntılı tanımlamalar yapılabilmektedir.

Dereceli puanlama Anahtarı Kullanırken Dikkat Edilecek hususlar:

- Dereceli puanlama anahtarının öğrenci performansının en önemli yönlerini yansıtmadığına karar verilmeli.
- Dereceli puanlama anahtarının ölçülecek olan yapısal çıktıları yansıtmadığına karar verilmeli.

- Dereceli puanlama anahtarının konu dışı herhangi bir öge içerip içermediğine karar verilmeli.
- Dereceli puanlama anahtarındaki anlatımlar açık olmalı.
- Dereceli puanlama anahtarını elde var olan birkaç öğrenci çalışması üzerinde denenmeli.
- Dereceli puanlama anahtarının daha iyi çalışması için onları bir araya getirmekten ya da düzenlemekten çekinilmemeli ([Web:http://intranet.cps.k12.il.us](http://intranet.cps.k12.il.us)).

3.7.4.1. Rubric kullanmanın avantajları

- Ölçme işlemlerinin objektif ve tutarlı olmasını sağlar.
- Öğrenci çalışmalarının nasıl değerlendirileceğini ve kendinden ne beklenildiğini görür.
- Gelişmeyi ölçmek ve belgelendirmek için ölçütler sağlar.
- Öğrencinin gelişmesini ölçmek ve belgelendirmek için ortak bir araçtır.
- Öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar sonrasında kendi performanslarını değerlendirmelerine yardımcı olur.
- Öğrencilerin net kararlar almasını ve çalışmalarına yön vermelerine sebep olur.
- Öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalarda eksik ve güçlü yönlerini görmelerini sağlar.
- Dereceli puanlama anahtarı kalıcı öğrenmenin gelişmesini sağlar.

- Hedeflerin açık ve net olarak belirlenmesini kolaylaştırır (Komisyon, 2009, s. 114).

Bir öğrenci öğrenmesi gerekenleri eksik öğrenmişse bu öğrenmelerine ilişkin becerilerini, çalışmasında sergilemektedir. Bu durumda öğretmen öğrencinin nasıl bildiğine ilişkin kanıtları elde edebilmektedir.

Eğitimde dereceli planlama anahtarının faydaları şüphesiz bununla sınırlı değildir. Öğrencilerin göstermesi beklenen performans düzeyi için ayrıntılı olarak gösteren Rubric, öğrencilerin yaptığı çalışmaların analizini yapmak için olan tanımlanmış bir puanlama sistemidir.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler Dersi Özel Analitik Puanlama Anahtarı Örneği

Ölçütler	Başarı düzeyi				Başarı puanı
	1	2	3	4	
Araştırma Yapma	Araştırma yüzeysel	Araştırma biraz kapsamlı ama eksiklik var	Araştırma kapsamlı ama eksiklik var	Araştırma çok kapsamlı	
Güncel Olaylarla İlişkilendirme	İlişkilendirme zayıf ve hatalı	İlişkilendirme kısmen doğru ama hatalar var	İlişkilendirme doğru ama eksiklikler var	İlişkilendirme tamamen doğru	
Özgürlük (X-2)	Belirlenen ilkeler benzerlerinin aynısı	İlkeler kısmen özgün ve akılcı	İlkeler Akılcı ancak kısmen özgün	Belirlenen ilkeler özgün ve akılcı	
İlişki Kurma	Sosyal bilgilerdeki yeni programla günümüzdeki ilişki hatalı kurulmuş	Yeni programla günümüzdeki ilişki doğru ama hatalar var	Yeni programla günümüzdeki ilişki genellikle doğru kurulmuş	Yeni programla günümüzdeki ilişki doğru kurulmuş	
Sayfa Düzeni	Sayfa düzenine dikkat edilmemiş	Sayfa düzenine kısmen uyulmuş	Sayfa düzenine çoğunlukla uyulmuş ama eksiklikler var	Sayfa düzenine tamamen uygun hazırlanmış	
Toplam Başarı Puanı					

3.8. İlgili Araştırmalar

3.8.1. Yurtiçi Araştırmalar

Arter, (1995) Eğitim Durumları ve Değerlendirme için portfolyo adlı çalışmasında portfolyoda olması gereken bir takım özelliklerin olduğunu söylemiştir. Aynı zamanda portfolyo uygulamalarında dosyanın içeriği bakımından içinde nelerin olacağı hususunda öğrenci görüşlerinin de önemli olduğu vurgulanmıştır. Sonuç olarak Arter eğitim durumlarında yani öğretme sürecinde portfolyonun kullanılması gerekliliğini savunmuş değerlendirme de ise geleneksel değerlendirmelere göre portfolyonun da önemli olup kullanılması gerektiğini savunmuştur.

Baki ve Birgin, (2004) ise, Alternatif değerlendirme aracı olarak bilgisayar destekli bireysel gelişim dosyası uygulamasında yansımalar adlı makalesinde çağdaş yaklaşımların süreci ve değerlendirme aşamasını derinden etkilediğini ve matematik eğitiminde gittikçe bireysel gelişim (portfolyo) dosyanın kullanımının arttığını söylemiştir. Çalışmada pilot uygulaması yapıp matematik dersine yönelik bilgisayar destekli bireysel gelişim dosyasının eğitim içerisinde uygulanabilirliğini ortaya koymaya çalışmışlardır. Bunu yaparken öğretmenlerle yapılan mülakatlardan yararlanılmış ve portfolyo dosyalarına ait değerlendirme ve uygulama anında gerçekleşen görüşme örneklerine geniş yer verilmiştir.

Erdoğan, (2006) da, Maltepe askeri lisesinde İngilizce hazırlık sınıfında yabancı dil öğretiminde portfolyoya dayalı değerlendirmenin öğrenci başarısına etki konulu araştırmasında deney ve kontrol grupları kurarak portfolyonun öğrenci ve öğretmen tarafından olumlu karşılandığını geleneksel değerlendirme araçlarına göre daha önem arz ettiğini söylemiştir. Bunun yanında portfolyoyu etkili bir şekilde uygulamak için öğretmen ve öğrencinin eğitim almalarının önemine değinmiştir

Karamanoğlu, (2006) ise İlköğretim öğrencilerinin fen başarılarının değerlendirilmesinde sorgulama programının kullanılması “portfolyo” adlı çalışmasında portfolyonun öğrencinin duyuşsal olanlarına ve başarılarına olan etkisini araştırmıştır. 120 kişilik evren ve 20 kişilik bir örnekleme seçmiş olduğu fen

bilgisi dersinde “canlıların çeşitliliği” adlı ünite de öğrencilerin performans ve derse katılımlarını gözlemleyerek portfolyo oluşturma sürecinde öğrencilerin sorumluluklarının arttığı vurgulanmıştır.

Güven, (2007) de, Portfolyonun ilköğretim 6.sınıf sosyal bilgilerdersi Vücudumuzda Sistemler ünitesinde “Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında Ankara ili sosyo- ekonomik düzeyi yüksek devlet okulları 6.sınıf öğrencileri ile çalışmayı gerçekleştirmiş portfolyonun geleneksel öğretim yöntemlerine göre başarıyı artırma ve başarısızlık nedenlerini azaltma açısından daha etkili olduğunu söyleyerek portfolyonun geleneksel öğretim yöntemlerine göre kalıcılığı artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Kabaş, (2007) ise portfolyo değerlendirme yönteminin ilköğretimin 1.kademede uygulanma düzeyi (Sakarya Örneği) adlı tez çalışmasında öğretmen, öğrenci ve velileri kapsayan bir çalışma yapmış, uygulamayı yaptığı okullarda olan öğrencilerin sorumluluk bilinci, toplum karşısında konuşma, kendi kendilerini değerlendirme, başarıma isteği ve yaratıcılık gibi becerilerinin geliştiğini söylemiştir. Velilerinde bu uygulamanın okulda ve sınıfta yapılmasından memnun olduğunu böylece çocuklarının farklı yeteneklerini keşfetmiş olduklarını aktarmıştır. Öğretmenler açısından ise uygulamada zorluk çekenler olsa da sonradan uyumun sağlandığı ve bunun öğrencilerin sınıf içinde aktif olmasını ön plan çıkardığını dile getirmiştir.

Uludağ (2003) “İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim ve Geleneksel Öğretimin Akademik Başarıya Etkisi” konulu 48 beşinci sınıf öğrencisinin katıldığı deneysel çalışmasında, deney grubuna (N=24) araştırma ve inceleme yoluyla öğretim yöntemine göre, kontrol grubuna (N=24) ise geleneksel öğrenme yöntemlerini kullanarak uygulama gerçekleştirmiştir. Araştırmasının sonucunda araştırma-inceleme yoluyla öğretimin uygulandığı deney grubunun geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubuna göre başarısını daha fazla artırdığı, deney grubu öğrencilerinin problem durumlarını yaşantıları ile ilişkilendirmede daha başarılı olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca araştırma ve inceleme yoluyla öğretim yönteminin, öğrencilerin araştırma becerilerine, grup tartışmalarına katılma becerilerine, işbirliği içinde çalışmalarına, bilgiyi yapılandırmalarına, öğrenmeye olan ilgilerine, sınıf katılımlarına, kendilerine güven

duymalarına, eleştirel ve yaratıcı düşünmelerine olumlu katkılar sağladığı, ancak geleneksel öğretime göre daha fazla zamana ihtiyaç olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Vaiz (2003) ilköğretim III. Sınıf Hayat Bilgisi dersine ilişkin proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı öğrenci gelişim dosyalarının kullanımının öğrenme sürecine ne şekilde yansıdığını “ Proje Tabanlı Öğrenmede Portfolyoların (Öğrenci Gelişim Dosyalarının) Kullanımı ve Öğrenme Sürecine Yansımaları” adlı çalışmada ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma grubunu Ankara ili Çankaya ilçesi Beytepe İlköğretim Okulu’ndaki 3. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada kontrol grupsuz deney grubu deseni kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak çalışma süreleri ve öğrenci yansımalarıyla ilgili anketler kullanılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgular şöyledir:

Proje tabanlı portfolyoların geliştirilme süreci öncesi ve sonrasında öğretmen, veli ve öğrenci görüşleri arasında benzerlik bulunduğu, öğrencilerin uygulama sonrasındaki haftalık çalışma sürelerinde artış olduğu, süreç içerisinde öğretmenin klasik değerlendirmesiyle portfolyo değerlendirme sonuçları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, öğrencilerin portfolyo ve projeleri için ders kitabı dışındaki kaynakları araştırmalar yaparak kullandıkları, ayrıca kendi kendini değerlendirme, öğretmen ve veli puanları arasında anlamlı bir ilişki gözlemlendiği sonuçlarına varılmıştır.

Baki ve Birgin, (2003) Trabzon’daki 2 farklı ilköğretim okulunda görev yapan 2 matematik öğretmeni alternatif bir değerlendirme aracı olarak geliştirilen BDBGD’ni (Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası) sınıflarında uygulamaya koyarak araştırmışlardır. Elde edilen sonuçlar şunlardır; her bir öğrencinin performansındaki değişimi ünite bazında inceleyebilme, öğretmene değerlendirme formlarındaki davranışları ihtiyaca göre düzenleme, her sınıf için ayrı bir elektronik dosya oluşturma kolaylığını sunmuştur. Öğretmenin yükünü hafifleterek zaman bakımından tasarruf sağlamıştır. Öğrenciyi geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarına göre daha gerçekçi ve ayrıntılı olarak izleme ve öğrenci hakkında kararlar alma imkânı sunmuştur. Öğretmene öğretimini yönlendirmede kılavuzluk etmiş, öğrenci-veli-öğretmen arasındaki iletişimin güçlenmesini sağlamıştır. Öğretmenin öğretim yöntemlerini değiştirmesine ve öğrenci merkezli öğretim yapması için teşvik etmiştir. Öğretmene öğrencilerin eksiklerini görme fırsatını vermiştir.

Öğrencinin kendisine, öğretmene, veliye ve ilgililere öğrenci hakkında daha detaylı bilgi sunma imkânını tanımıştır. Fakat BDBGD'nin öğretmenlere göre en büyük eksikliği, öğretmenin ders yükünün, öğrenci sayısının ve öğrencide gözlenen davranışların fazla olması nedeniyle öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesinin zaman alıcı olarak görülmesidir. Sonuçlar, bilgisayar destekli bireysel gelişim dosyasının mevcut eğitim sistemimiz içinde öğrencilerin değerlendirilmesinde alternatif bir değerlendirme aracı olabileceğini ortaya koymaktadır.

Baki ve Birgin (2004) 'in Alternatif Değerlendirme Aracı Olarak Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası Uygulamasından Yansımalar: Bir Özel Durum Çalışması'nda, eğitim alanındaki yeni araştırmaların ve uygulamaların geleneksel öğrenme, öğretme ve değerlendirme yaklaşımlarını da derinden etkilediğini, bu değişim sürecinde öğrencinin öğrenmesini sadece sınırlı bir zaman diliminde çoktan seçmeli sorulara verdiği cevaplara bakarak değerlendirmenin yanında öğrencinin öğrenme sürecinde bireysel ve grup olarak gösterdiği performanslarını da değerlendirilmeye katılması gerektiğini; bu nedenle, yapısalcı öğrenme teorisiyle tutarlı olan alternatif değerlendirme tekniklerinden “bireysel gelişim dosyası”nın matematik eğitim alanında kullanımının gittikçe yaygınlaşmakta olduğunu matematik dersine yönelik alternatif bir değerlendirme aracı olarak geliştirilen Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyasının (BDBGD) eğitim sistemi içinde uygulanabilirliğini ortaya koyduğunu incelemeyi amaçlamıştır.

3.8.2. Yurtdışı Araştırmalar

Bader (1990), “Ürdün Devlet Okullarında Sosyal Bilgiler Derslerinde Araştırma Becerilerini Kazanmanın Öğeleri” adlı çalışmasında öğretmen yetiştiren yüksek okullarda okuyan sosyal bilgiler öğrencilerinin, araştırma becerilerini kazanmalarındaki değişimi incelemiştir. Araştırmasında, öğrencilerin problem çözme temelli araştırma becerilerini kazanmalarında öğretmenin problem çözme davranışları, öğrencilerin bilimsel tutumlarının etkili olduğu; cinsiyet, oturma yeri ve yüksek okul türünün (özel okul veya devlet okulu) ise etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

NCSS (1993b); Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi'nin yaptığı bir çalışmada sosyal bilgiler dersi aracılığıyla etkili vatandaş yetiştirebilmesi için ezberci bir öğrenme-öğretme ortamı yerine araştırmaya, bilgiyi yorumlamaya ve öğrendiği bilgileri karşılaştığı problemlere uygulamaya önem veren, öğrenci merkezli güçlü bir öğrenme-öğretme ortamının önemini vurgulamıştır. Ayrıca içerik ve amaçların belirlenmesi, programda anlamlı bir bütünlük ve esnekliğin olması, öğrenci öğretmen rolleri üzerinde durularak bu durumların sağlanması için güçlü bir sosyal bilgiler programının yapılandırılmasının önemine işaret edilmiştir.

Van Fossen ve Shiveley (1997); “Orta Öğretim Sosyal Bilimler Sınıfında Araştırma Problemleri Oluşturma” adlı çalışmasında araştırma sürecinin hem problem çözme süreci hem de demokratik vatandaşlık için gerekli olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya dayalı öğretim yaklaşımının Sosyal Bilimler öğretimine çok uyuşmasına rağmen öğretmenlerin bu yaklaşımı sınıflarında kullanmamalarının sebeplerini; geleneksel öğrenme yaklaşımına göre daha fazla zaman gerektirmesi, öğretmenlerin bu yaklaşım hakkında gerekli alt yapıya ve deneyime sahip olmamaları ve öğrenme sürecindeki karar verme kontrolünü öğrenciye bırakmak istememeleri şeklinde sıralamıştır.

Tiwari (2003), Hong Kong Üniversitesi Hemsirelik Bölümü'nde 70 öğrencinin katılımı ile yaptığı çalışmada portfolyo değerlendirmenin öğrenme üzerine etkilerini incelemiştir. Elde edilen bulgular, 1) öğrencilerin portfolyo değerlendirmeyi sevdiğini, 2) Portfolyo hazırlamanın olumlu akademik ve duygusal sonuçlarının olduğu ve 3) güdü seviyeleri yüksek olmayan öğrencilerde ortaya çıkan işbirlikli öğrenme ve öğrenmeye yönelik istegin gözle görülür arttığı şeklinde özetlenmiştir.

Subrick (2003), yazma portfolyosunu kullanılarak öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik oluşturulan programın etkililiğini incelemiştir. Yazma portfolyolarının etkililiği konusunda sınırlı araştırmanın olduğu fikrinden hareketle yola çıkan araştırmacı güney Delaware'de kırsal kesimde bulunan bir okulun besinci sınıfında okuyan 32 öğrencinin katılımı ile araştırmasını gerçekleştirmiştir. Öğrencilerin yazmada yaşadıkları sorunlar geçmiş sınav sonuçlarına, öğretmen gözlemlerine ve öğrencilerin ürünlerine bakılarak tespit edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda öğrencilere yazma

becerileri üzerinde anlamlı yansıtma fırsatı verilmediği ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine yazma becerisine yönelik portfolyo uygulamasına karar verilmiş ve 9 hafta sürecek olan çalışma yapılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol gruplarının her ikisi de süreç yazma etkinliklerinde bulunmuş, fakat deney grubu ilave olarak kendi ürünlerini değerlendirip yansıtma yapmışlar, en iyi ürünlerini seçip bir yazma portfolyosu oluşturmuşlardır. Yazma portfolyosunun yazma puanlarına etkisini görebilmek için Delaware Eyalet Yazma Programı Testi ön ve son test olarak verilmiş ve sonuçları çözümlenmiştir. Sonuçların analizi iki grubun test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir. Diğer bir deyişle süreç yazma ve yazma portfolyosu çalışması yapan deney grubu ile sadece süreç yazma çalışması yapan kontrol grubunun yazma becerileri arasında fark bulunmamıştır.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu ve araştırmada kullanılan öğretim materyalleri açıklanmış, veri toplama araçları, deneysel işlemin uygulanması, elde edilen verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasıyla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma deneysel bir çalışma olup, deney kontrol gruplu ön test-son test modeli, araştırmanın modelini oluşturmuştur. Öntest- sontest kontrol gruplu desen (ÖSKD)karışık bir desendir. Katılımcılar, deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenle ilgili olarak ölçülürler. ÖSKD, bir ilişkili desendir. Çünkü aynı kişiler bağımlı değişken üzerinde iki kez ölçülürler. Bununla birlikte, farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılması nedeniyle de bu desen, ilişkisizdir. Bundan dolayı öntest-sontest kontrol gruplu desen bir karışık desendir. ÖSKD'nin temelde iki özelliğinden bahsedilebilir.

1. Desen, araştırmacıya, deneysel manipülasyondan önce iki grubun öntest puanlarını karşılaştırma olanağı verir ve böylece araştırmacı, "başlangıçta gruplar benzer ise, iki grubun sontest ölçümleri farklı ise övgünün kendine saygı fikrini etkilediğini gösterir" noktasını düşünür.

2. Hata terimi ikiye bölünür. Biri, ilişkisiz ölçümlerle ilgili faktör için bireysel farklar bileşeni, deney ve kontrol grubundaki deneklerin denemelere öntest ve sontest ölçümlerinde ortak etkiye bağlı olarak oluşan bireysel farklar bileşenidir.

Büyüköztürk (2001, s. 22)' ün Eckhardt ve Ermann'dan aktardığına (1977) göre, bir öntest-sontest kontrol gruplu desenin gerekleri şunlardır: Desen, bir denekler havuzunu gerektirir ve denekler yansız atama ile iki gruba ayrılır. Daha sonra yansız olarak seçilecek deney grubuna bağımsız değişken uygulanacak, diğerine kontrol grubuna uygulanmayacaktır.

1. Denekler bir deneyin katılımcıları olduklarını bilseler dahi, mümkünse deney ya da kontrol grubunda olduklarını bilmemelidirler.

2. Deneyin başlangıcında, bağımlı değişkenin bir öntest ölçümü, deney ve kontrol grubunda bulunan deneklerden elde edilmelidir.

3. Sadece deney grubundaki denekler, işlem ya da deneysel değişken olarak da isimlendirilen bağımsız değişkeni almalıdır.

4. Deneyin sonunda, bağımlı değişkenin bir sontest ölçümü, deney ve kontrol grubunda bulunan deneklerden elde edilmelidir.

5. Bağımlı değişken üzerinde herhangi bir fark olup olmadığını karşılaştırmak için deney ve kontrol grupları karşılaştırılmalıdır.

Bu araştırmanın bağımsız değişkenini Portfolyo değerlendirme, bağımlı değişkenlerini ise öğrenci başarısı ve öğrencilerin derse karşı tutumları oluşturmaktadır. Modelin simgesel görünümü aşağıdaki gibidir.

G1	T1	D	T2
G2	T3		T4

G1= Deney Grubu

G2= Kontrol Grubu

T1, T3= Öntest Puanları

T2, T4= Sontest Puanları

D= Deneysel İşlem (Karasar N, 2005).

Portfolyo değerlendirme öğrenci başarısına ve tutumuna etkisini belirlemeyi ve bu etkinin olumlu yönde gözlemlenmesini hedefleyen bu çalışmada deneysel yöntem uygulanmıştır. Yozgat İli'nde merkeze bağlı köy okulunda uygun ortamda çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ünite öncesinde öğrencilere tutum ölçekleri ile başarı ölçekleri uygulanmış ve Ünite içerisinde öğrencilerin çalışmalarına dönütler verilmiş öz değerlendirme formları kullanılmış ve çalışmalar sonrasında veli

görüş formları ile velilerden de görüşleri de değerlendirilmiştir. Ayrıca portfolyo kullanımı hakkında yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla öğrencilerden görüşlerde alınmıştır.

Ve yine ünite sonunda tekrar başarı testi ve tutum ölçekleri uygulanarak ünite başında uygulanan ölçek ve testle arasındaki fark değerlendirilmiş olup, bu esnada ilgili literatür taraması ve bu konuyla ilgili daha önce yapılmış araştırmalar incelenerek ve yapılan çalışma esnasında uzmanlara gösterilerek görüşler alınmış ve bu görüşler doğrultusunda yapılan çalışma içerisindeki duruma son şekli verilmiştir. Ön test ve son test çalışması öğrencinin bilişsel anlamda ünite öncesi ve sonrası hazır bulunuşluğunu belirlemeye yönelik olup kazanımlar nitel değerlendirme yoluyla ölçülmüştür.

4.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırma 2007- 2008 eğitim-öğretim Yozgat ili Merkez köy okulu Türkmensarılar ilköğretiminde okuyan öğrencilerden oluşmuştur. Araştırmanın deney ve kontrol gruplarını, deneysel işlem öncesinde okulun tüm 7. sınıf öğrencilerine uygulanan ön bilgi testi belirlemiştir. Buna göre; 7/A sınıfı deney grubunu, 7/B sınıfı kontrol grubu olarak tayin edilmiştir. Deney grubu öğrencilerine (7/ A sınıfı) Türk tarihine yolculuk ünitesinde portfolyo kullanılmış, kontrol grubu öğrencilerine (7/ B sınıfı) ise geleneksel değerlendirilme (Düz Anlatım, Soru-Cevap) yaklaşımına uygun öğretim yapılmıştır.

Tablo- 3 de deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin dağılımı ayrıntılı şekilde sunulmuştur. Uygulamanın yapıldığı sınıf mevcudu seçiminde ise 7/A sınıfının mevcudunun uygun olması ve öğrenci seviyelerinin birbirine yakın olması etkili olmuştur.

Tablo 3: Deney ve Kontrol Grubuna ait veriler.

Öğrenciler	Sayı
Deney Grubu	19
Kontrol Grubu	19
Toplam sayı	38

4.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplama araçları olarak ünite başarı testi, sosyal bilgilere yönelik tutum ölçeği, veli görüşme formu ile öğrencilerle kazanımlar için süreç esnasında nitel anlamda mülakatlar yapılmıştır. Nicel ve nitel manada araçlar hazırlanmıştır.

4.3.1. Başarı Testi

Başarı testinin hazırlanması sırasında dersin amacına uygun olarak bilişsel manada 15 soru olup 13 soru bilgi 2 soru kavrama becerilerini kapsayan hedef ve davranışlar için test maddeleri hazırlanmış ve bu maddeler diğer konu alanı uzmanlarınca incelenip, gözden geçirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Yapılan başarı testinde amaç ilköğretim 7.sınıf “yolculuk” ünitesindeki konuların bilişsel manada ön durumunun uygulama sonrasındaki durumunu karşılamaktadır. Sosyal bilgiler dersine ilişkin erişileri belirlemek için hazırlanan başarı testi, uygulamanın başında ve sonunda deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Hazırlanan sorular Çalışmada kullanılan başarı testi ünite başında ve sonunda uygulanarak arada bilişsel manada bir farkın olup olmadığı gözlemlenmiştir. Bu amaçla da SPSS programı süreç sonucunda kullanılmış ve değerlendirmeler hazırlanmıştır.

4.3.2. Tutum Ölçeği

Sosyal bilgiler tutum ölçeği olarak Earged'in hazırlamış olduğu sosyal bilgileri dersine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Burada öğrencilerin uygulama öncesinde sosyal bilgiler dersine bakışı ile sonrası arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı gözlemlenmiştir. Yine uygulama süresince öğrencilerin her yaptığı etkinlikler kazanımlar doğrultusunda yönlendirici sorular sorarak nitel manada kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

Nitel Manada Kazanım İçin Görüşme Soruları

Türkiye Selçukluları siyasi ve kültürel manada Anadolu'nun Türkleşmesine etkisi oldu mu?

- Osmanlı devleti ne şekilde gelişti?
- Osmanlının denizde fetih yapmasının önemi ne?
- Osmanlıda hoşgörü nasıldı?
- Çevrede kültür, sanat ve estetik açıdan bir değişim var mı?
- Osmanlı Avrupa'dan kültür, sanat ve estetik açısından etkilemiş olabilir mi?
- Osmanlıdaki ıslahat hareketleri toplumsal ve ekonomik değişimi etkilemiş midir?

Başarı testi olarak bu kazanımlardan soru seçilmemiştir. Çünkü genel olarak (Türkmen sarılar) köyü bu çalışmanın yapıldığı okulun bu kazanımları doğrulayacak soruları hiç bilmediği tespit edilmiştir. Ondan dolayı kazanımları değil öğrencinin bilişsel manada bu üniteye ne kadar yakın olduğunu anlamak amacıyla sorular hazırlanmıştır. Sorular bilgi ve kavrama düzeyinden oluşturulup kazanımlar öğrencilere mülakat çerçevesinde verilmek istenmiştir.

Veli görüşme formu ile çalışma sonunda velilerden gerekli bilgiler ve dönütler alınması ve velinin çocuğu üzerindeki kanaatleri tespit edilmeye

çalışılmıştır. Öğrenci görüşme formu olarak yarı yapılandırılmış öğrenci formu ile nitel anlamda öğrencilerin düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.4. Araştırmanın Uygulanması

Yapılan araştırmanın işlem basamakları şu şekildedir:

1. Her iki gruba araştırmanın başlamasından önce başarı testi ön-test olarak verilmiştir.

2. Sosyal bilgilere yönelik tutum ölçeği her iki gruba araştırmanın başlamasından önce belirlenen ders saatinde verilmiştir.

3. Deney grubunda ve kontrol grubunun her ikisinde de sınıf öğretmeni olarak araştırmacı yer almıştır.

4. Daha sonra yönetimin haberleri doğrultusunda velilere bir gün belirtilerek okula gelmeleri istenmiştir.

Konular;

* Yapılan çalışmanın tanıtımı

* Çalışmanın amacı

* Portfolyo nedir?

* Portfolyonun öğrencilere etkisi ve faydası nedir?

* Anne ve babalara düşen görevler nelerdir?

Yapılan toplantıda öğrenci velileri belirlenen günde okul toplantısına alınarak görüşme yapılmıştır. Fakat beklenen 19 öğrencinin velisinin hepsi okula iştirak etmemiştir. Gelmeyen anne ve babaların evlere yerleşme alanında tespit edilmiş ve evleri uygun bir zaman diliminde ziyaret edilerek, çalışma onlara da izah edilmiş bilgilendirilmişlerdir. Velilerle yapılan görüşmeler sonrasında velilerden gelen sorular cevaplanmış ve anlaşılamayan yönler izah edilmiştir. Türkmensarılar köyü sosyo-ekonomik seviyesi düşük olmasından dolayı veliler için asıl önemli olan tarım

ve hayvancılık olup çocuklarının kendilerine yardımcı olmalarını daha çok istemekteydiler. Veliler hepsi olmasada genel olarak portfolyo uygulamasında desteği sağlamamışlardır.

5. On iki hafta süren deneysel araştırma sırasında kontrol grubunda geleneksel yöntemler kullanılarak dersler yürütölmüş; deney grubunda ise portfolyo değerlendirmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Deney grubu öğrencileri ile de bir toplantı yapılmıştır. Bu toplantıda yapılacak çalışma özetlenerek öğrenci ürün dosyası hakkında gerekli bilgiler verilmiştir.

Portfolyo dosyası ve bu dosyanın içinde;

- İçindekiler bölümü
- Önsöz- özet
- Çalışmalar ve projeler, problemler, yazılar, bulmacalar, günlükler, testleriniz, vb
- Nicel veya nitel anlamda değerlendirme formları vardır.

Öğrenciler tarafından yapmış olunan çalışmalardan belli periyotlarla en iyi olan ürün seçilecektir. Öğrenciden bu çalışmalarını niçin seçtiğini, beğendiği tarafı ve beğenmediğinin yerleri belirtmesi istenmiştir. Ayrıca bu çalışmaların öğrenci için ne ifade ettiği, çalışmalardan neler öğrendiği ve yapılan çalışmalarda nelerle karşılaştığı gibi durumları oluşturmaları istenmiştir.

Çalışma konusunda bilgi verilen öğrencilerden görüşleri alınmış ve soruları cevaplanarak gerekli açıklamalarda bulunulmuştur. Öğrenciler içerisinde öğrenme düzeyi düşük olan öğrencilerin varlığı ile öğrencilerin çalışmaya yabancı olmaları biran uygulamada zorluk gösterse de daha sonrasında iyileşme görölmüştür.

Deney grubunda uygulanan yöntemler, kullanılan teknikler ve malzemeler hiçbir şekilde kontrol grubunda kullanılmamıştır. Deney grubu ile yapılan oturumlara geçmeden önce, sosyal bilgiler dersinin içeriği ve yapılan uygulamalar konusunda açıklama yapma gereği hissedilmektedir.

4.5. 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programının Tanıtımı

7.Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı şu başlıklardan oluşmaktadır.

1) Ünite Giriş Sayfaları: Ünite hakkında öğrencilerin görüşünü oluşturmak ve onları üniteye hazırlamak için oluşturulmuş giriş sayfalarıdır. Bu giriş sayfalarında ünitenin genel konularını ifade eden görsel kompozisyon ünite adı, üniteye hazırlık çalışmaları ve ünitenin işlendiği süreye denk gelen belirli gün ve haftalar bulunmaktadır. Üniteler her biri bir kazanımı karşılamak üzere hazırlanmış olan konularla bölümlere ayrılmıştır.

2) İşleniş Bölümü (Konular): Öğrencilerin konular ve konular ile ilgili kazanımlara ulaşmaları için yazılı ve görsel materyallerle tasarlanmış olan konu ile ilgili bilgiler içeren, öğrencileri düşünmeye ve yaratıcılığa sevk etmek için tasarlanmış sayfalardır. Bu sayfalar aşağıdaki içeriğe uygun olarak tasarlanmıştır.

a) Oryantasyon Soruları: Öğrencilerin mevcut bilgilerini açığa çıkarmak ve bu yolla onları konu hakkında yeni bilgilerin öğrenilmesine hazırlamak amacıyla yapılacak olan hazırlık çalışmalarıdır.

b) Haberler: Konuyla ilgili haber, kaynak ve alıntılarının olduğu bölümlerdir. Bu bölümlerin çoğu ders kitaplarında görsel olarak sunulmuş ve her görsel hakkında kısaca açıklamalar yapılmıştır. Bunlar sayesinde öğrencilerin yeni edindikleri bilgileri günlük yaşamla ilişkilendirmeleri kolaylaşmaktadır.

c) Bilgi Kutucuğu: Öğrenci için yeni olan açıklayıcı bilgilerin bulunduğu bilgi kutucuklarının yanında konuyla ilgili ilginç bilgilerin verildiği bölümlerdir.

d) Konu İle İlgili sorular: Sarı bant içerisinde aynı sayfalarda yönetilen sorularla öğrencilerin yeni öğrendikleri bilgileri kullanma fırsatı bulmaktadır. Bu yolla öğrencilerin problem çözme ve yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olduğu gibi bu bilgilerin pekiştirilmesi ve hatırlanmasının sağlanması da kolaylaşmış olmaktadır.

e) Etkinlikler: çalışma kitabına zaman zaman konu ile ilgili göndermeler yapılmaktadır.

3) Ünite Sonu Değerlendirme Soruları: İlgili ünitenin üniteye yer alan konulara yönelik “Ünite Değerlendirmesi” adı altında boşluk doldurma, doğru, yanlış, çoktan seçmeli ve açık uçlu tipte hazırlanmış çeşitli değerlendirme soruları yer almaktadır. Bu bölümde değerlendirme sorularına ek olarak üniteye yer alan konuların özetleri de sunularak öğrencilerin edindikleri bilgileri hatırlamaları ve sorularla da pekiştirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2007, s.15).

4.5.1. Çalışma Kitabı

Çalışma kitabı aşağıdaki bölümlerden oluşmaktadır.

Etkinlik Sayfaları: Çalışma kitabı öğrencilerin ders kitabında yer alan konulara ve konularla ilgili kazanımlara ulaşmaları için hazırlanmış çeşitli etkinliklerin bulunduğu kitaptır. Bu etkinliklerin konunun işleniş sürecinde hangi basamağında ve ne şekilde yapılacağı öğretmen kılavuz kitabında ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Etkinlik numaraları ile öğretmenlere bu kitaba dair gerekli göndermeler yapılmıştır. Bu kitapta ayrıca öğrencilerin kendilerini grup çalışmalarında arkadaşlarını ve akranlarını değerlendirecekleri formlarda bulunmaktadır. Yapılacak her etkinlikte ve doldurulması gereken her formda öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Yer alan üniteler:

- 1) İletişim ve insan ilişkileri
- 2) Ülkemizde nüfus
- 3) Türk tarihinde yolculuk
- 4) Ekonomi ve sosyal hayat
- 5) Bilim zaman içinde
- 6) Yaşayan demokrasi
- 7) Ülkeler arası köprüler

4.5.2. Doğrudan Verilecek Beceriler

1- İletişim Becerisi: İletişim iki birim arasında birbirleriyle ilişkili mesaj alışverişi olarak tanımlanabilir. İnsan, ilişkileri içinde sürekli yeniden tanımlanan bir varlıktır. Bu amaçla geliştirilmiş yeni iletişim becerileri hem bireyin hem de toplumun yaşamına zenginlik ve saygınlık getirir.

İletişim becerisi içerisine giren dinleme, sözlü ya da yazılı olarak kendini ifade etme, tartışma bağlantı kurma, farklı perspektiften bakma, açık fikirli olma başkalarının düşünce ve duygularını anlama, farklılıklara saygı duyma, görüşlerini gerçekleştirme ve ortak bir amaç çerçevesinde toplanma alt becerilerinin öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır.

2- Grafik Hazırlama: Grafikler öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmaları, konuyu daha iyi anlamaları göze de hitap ederek kalıcı öğrenme sağlamaları ve bilgiyi uygun şekilde özetleme imkânı veren öğretim materyalleri olarak tanımlanabilir. Grafik okuma becerisi daha alt sınıflarda verilmiştir. 7.sınıfta daha çok grafik hazırlama becerisi üzerinde durulacaktır.

3- Tarihsel Olguları ve Yorumları Ayırt etme: Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede olgu ve yorumları ayırt etme.

4- Tarihi Empati

5- Zaman ve Kronolojiyi algılama becerisi

6- Karar verme

7- Kalıp yargıları fark etme becerisi

8- Problem çözme becerisi (MEB, 2007, s. 17,18).

4.5.3. Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinin Tanıtımı

4.5.3.1. Kazanım

Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.

1.kazanıma ait konu Anadolu, anayurt.

- Türkiye Selçuklu Devleti.
- Haçlı Seferleri.

Süre 40+40+40.

2. Kazanım

Kanıtlara dayanarak Osmanlı devletinin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar. Konular;

- Osmanlı Devletinin Kuruluşu.
- Osmanlı ordusu.
- Osmanlı yöneticileri.

Süre 40+40+40+40+40dk.

3. Kazanım

Osmanlı devletinin fetih mücadelelerini Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirilir. Konular;

- Osmanlı devletinin yeni başkentinde.
- Sınırlar genişliyor.
- Osmanlı denizlerin fatihi.

Süre 40+40+40+40+40+40dk.

4.Kazanım

Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir. Konular: Farklı kültürler bir arada yaşadı

Süre 40+40dk.

5. Kazanım

Şehir incelemesi yoluyla Türk kültür, sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve sürekliliğine ilişkin kanıtlar gösterir.

Konular;

* Yolumuz Sivas'a düştü.

Süre 40+40dk.

6. Kazanım

Osmanlı ve Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder. Konular; * Etkilendik, etkilendik ama nasıl?

Süre 40+40.

7. Kazanım

Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir.

Konular;

- Seyyahların gözünde Osmanlı kültürü.

Süre 40+40dk.

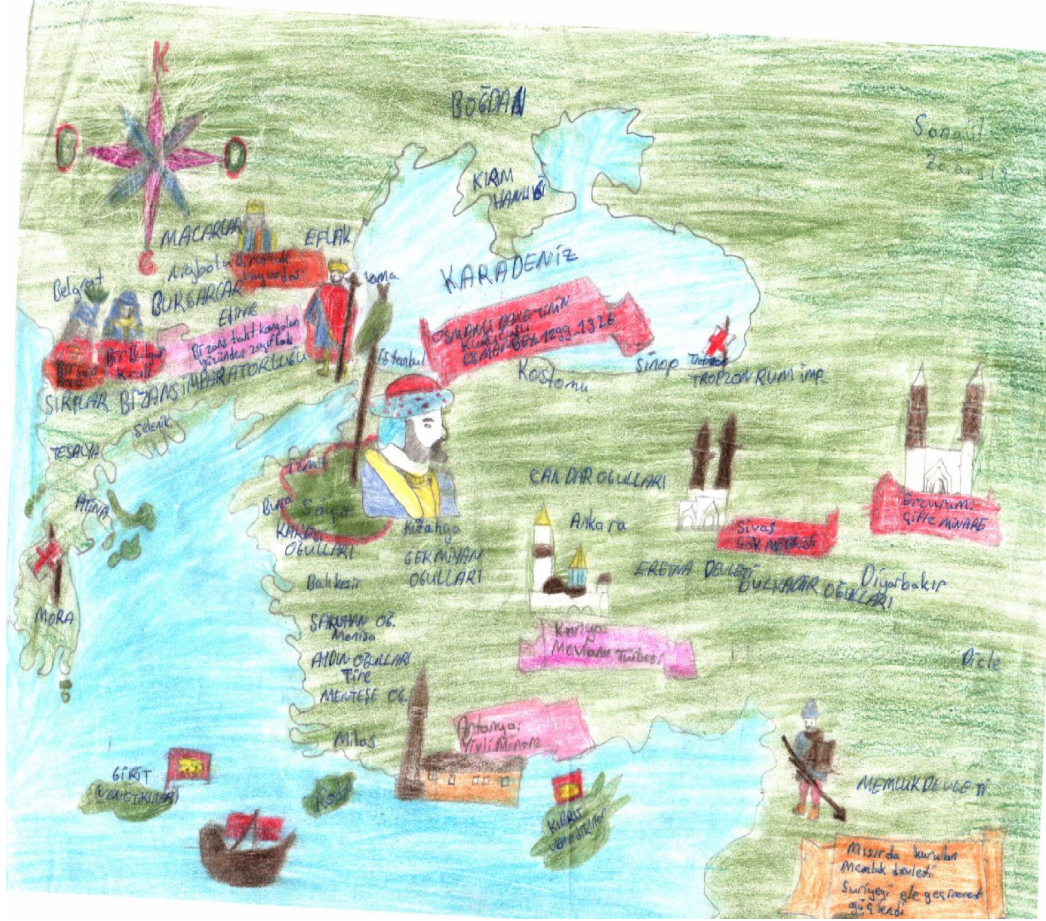
8. Kazanım

Osmanlı devletinde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur. Konu;

- Yenilikler ve Osmanlı devleti süre 40+40

1.Kazanım Doğrultusunda Yapılan Çalışmalar ve Görüşmeler

Ünitedeki var olan kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin yapmış olduğu portfolyo dosyalarındaki örnekler üzerinde kazanım gerçekleşip gerçekleşmediğine dair görüşmeler yapılmıştır.

İkram Hoca: Evet Songül Anadolu, Anayurt adlı konumuzda bu haritayı yaptın demek, niçin böyle bir harita yaptın?

Songül: Hocam bu harita bizim Atalarımızın Anadolu'ya geldiğini gösteriyor. Yani Anadolu yavaş yavaş Türkleşiyor bunun için bu haritayı yaptım.

İkram Hoca: Güzel olmuş aferin, peki bu çalışmayı yaparken neler hissettin?

Songül: Hocam bu haritayı yaparken eğlendim biraz, ben resim yapmayı da seviyorum. Bu çalışmayı yapmakta hoşuma gitti.

İkram Hoca: Peki buralar önceden bizim değilmiş ama haritada Türk isimleri ve eserlerini göstermişsin bunun hakkında ne diyeceksin?

Songül: Evet hocan sizin derste dediğiniz gibi burası önce bizim değilmiş yavaş yavaş buraları atalarımız ele geçirmişler ve buralara Türk isimleri vermişler, beylikler kurmuşlar bunu bilerek yapmak beni daha çok mutlu etti hocam.

İkram Hoca: Çok güzel. Songül haritalardaki beylikler hakkında ne diyebilirsin?

Songül: Hocam bunlar hep Türk ama bir devlet değil birçok devlet kurmuşlar her yere farklı isim vermişler aslında ben buna üzuldüm keşke birleşselerdi.

İkram Hoca: Peki buraya Türkler gelmeden önce kim yaşamış?

Songül: Rumlar ve Bizanslılar varmış hocam, biz gelince gitmişte olabilirler, burada kalmışta olabilirler.

İkram Hoca: Bu çalışmayı yaparken sana yardımcı olan oldu mu?

Songül: Ablam biraz yardımcı oldu. Annem ve babam ise yardımcı olmak istediler ama ben yapabilirim dedim onları karıştırmadım.

İkram Hoca: Onlar sordu mu niye bu haritayı yapıyorsun diye?

Songül: Evet sordular hocam.

İkram Hoca: Sen ne dedin?

Songül: İkram hocamın dersinde Anadolu'yu nasıl Türkleştirdik nasıl ele geçirdik buna örnek bir çalışma yapıyoruz dedim hocam.

İkram Hoca: Aferin Songül tebrikler. Bu çalışmadan dolayı kutluyorum dosyana koy onu, senden daha sonra alacağım.

Songül: Tamam Hocam.

İkram Hoca: Fadime, resim güzel, beğendim. Peki Yunus Emre’yi benzetebildin mi sence?

Fadime: Evet hocam bunun için çok çalıştım.

İkram Hoca: Biliyorsun Anadolu’ya Türkler yerleşmeye başlayınca Orta Asya’dan gelen Türkler için içerisinde önemli Türk büyükleri de vardır. Değil mi?

Fadime: Evet hocam bir tanesi de Yunus Emre.

İkram Hoca: Evet Fadime biride Yunus Emredir.

İkram Hoca: Peki sen bu ünite de Yunus Emre’nin resmini niçin yaptın?

Fadime: Hocam dedemden hep Yunus Emre’yi duyardım burada da onun resmini görünce yapmak istedim.

İkram Hoca: Yani sen Yunus Emre’yi tanıyor musun?

Fadime: Evet hocam dedem onun Taptuk Emre diye hocası olduğunu söylediler ve “Bana Seni Gerek Seni” diye şiirini kardeşlerime ve bana okurdu.

İkram Hoca: Peki bu resmini deden beğendi mi?

Fadime: Evet hocam çok beğendi, Sen daha güzelini yapmışsın dedi.

İkram Hoca: Peki sen Yunus Emre’yi yaparken neler hissettin?

Fadime: Hocam uzun süre dedemden duyduğum büyük bir insanın resmini yaparken hem onun dedikleri aklıma geldi hem de sizin Yunus Emre hakkında söyledikleriniz. Birde hocam bu resmi yaptığım gün rüyamda Yunus Emre’yi gördüm elini öptüdü bana.

İkram Hoca: Sen çok etkilenmişsin bakalım peki nasıldı rüyan?

Fadime: Resmi de rüyamda yaparken yanıma geldi. Elini öptüdü. Ben de öptüm. Sabah kalktığımda dedeme anlattım o da ağladı.

İkram Hoca: Peki amacın neydi bu resimde?

Fadime: Hocam Anadolu’ya Türkler gelirken Yunus Emre, Ahmet Yesevi gibi insanlar gelmişler. Bunlar biz Türklere güzel öğütlerde bulunmuşlar. Ahlaki bilgiler vermişler ve bizim yabancılaşmamızı engellemişler.

İkram Hoca: Çok güzel Fadime peki bunlar böyle tarikat kurmuşlar. Tekkeler yapmışlar sen hiç duydun mu tekke, tarikatları? Ne demek?

Fadime: Evet duydum hocam orda insanlar oturur, yemek yer ve Allah’ı konuşurlarmış. Dedem derdi.

İkram Hoca: Bu çalışmada sana deden mi yardım etti?

Fadime: Hayır hocam annem daha çok ilgilendi ama dedemde bu resmi yaptığım için beni çok sevdi.

İkram Hoca: Yaparken hiç sıkıldığın an oldu mu?

Fadime: Hayır hocam olmadı.

İkram Hoca: Zevkle yaptın yani?

Fadime: Evet hocam.

İkram Hoca: Resmini yaptığın bu Türk büyüğünün hiç şiirini biliyor musun?

Fadime: Biliyorum hocam.

İkram Hoca: O şiirler tasavvuf şiiridir. Yunus Emre' de tasavvuf edebiyatının önde gelen isimlerindedir. Şiirlerin anlamını ileride öğrenmeni tavsiye ederim.

Fadime: Tamam hocam.

İkram Hoca: Emine, Haçlı seferleri konusunda sende resim yaptın mı?

Emine: Evet Hocam.

İkram Hoca: Haçlı Seferleri nedir Emine?

Emine: Hocam biz Anadolu'ya gelince buraları alınca bizi burada istemeyen Hıristiyanlar bir araya gelerek ordular kurmuşlar, amaçları da bizi Anadolu'dan atmakmış ama atamamışlar.

İkram Hoca: Kaç tane Haçlı seferi oldu peki?

Emine: 4 tane hocam.

İkram Hoca: Peki bu resmi niçin yaptın?

Emine: Hocam burada düşmanlarımız Sırlar, Bizansları, Voyvodayı 'da gösteriyor. Anadolu'ya doğru bakıyorlar. Anadolu'da da biz varız. Minareli camilerimiz var onun için yaptım.

İkram Hoca: Peki Haçlı seferlerinde düşmanlarımız başarılı olmuş mu?

Emine: Hayır hocam olmamışlar. Bizi Anadolu'dan atamamışlar biz kazanmışız.

İkram Hoca: Bu çalışmayı yaparken duygulandın mı?

Emine: Hocam ilk başta çok sinirlendim: Hıristiyanlar bize saldırmışlar, Yıkılmışlar ve etrafı yakmışlar. Ama bizi yenemedikleri içinde çok sevindim. O zaman duygulandım gidip annem ve babama anlattım onlar daha önce hiç duymamışlar. Beni iyi dinlediler.

İkram Hoca: Aferin sana.

Emine: Sonra kardeşimi uyuturken birde ona anlattım hocam.

İkram Hoca: Peki Emine onları yani Haçlıları bizi Anadolu'dan yenmek için kim çağırmış olabilir?

Emine: Bizanslılar hocam.

İkram Hoca: Neden?

Emine: Çünkü hocam biz onların topraklarını almışız onları küçültmüşüz. Onlarda bundan dolayı Avrupa'daki Hıristiyanları çağırmışlar bizi kovmak için.

İkram Hoca: Bu çalışmayı yaparken zorlandın mı?

Emine: İlk başta boya kalemim yoktu hocam arkadaşşımdan aldım.

İkram Hoca: Bana neden söylemedin?

Emine: Herkes size söylüyordu: ben ise söylemek istemedim. Babamda Yozgat'a gidemediği için arkadaşşımdan aldım.

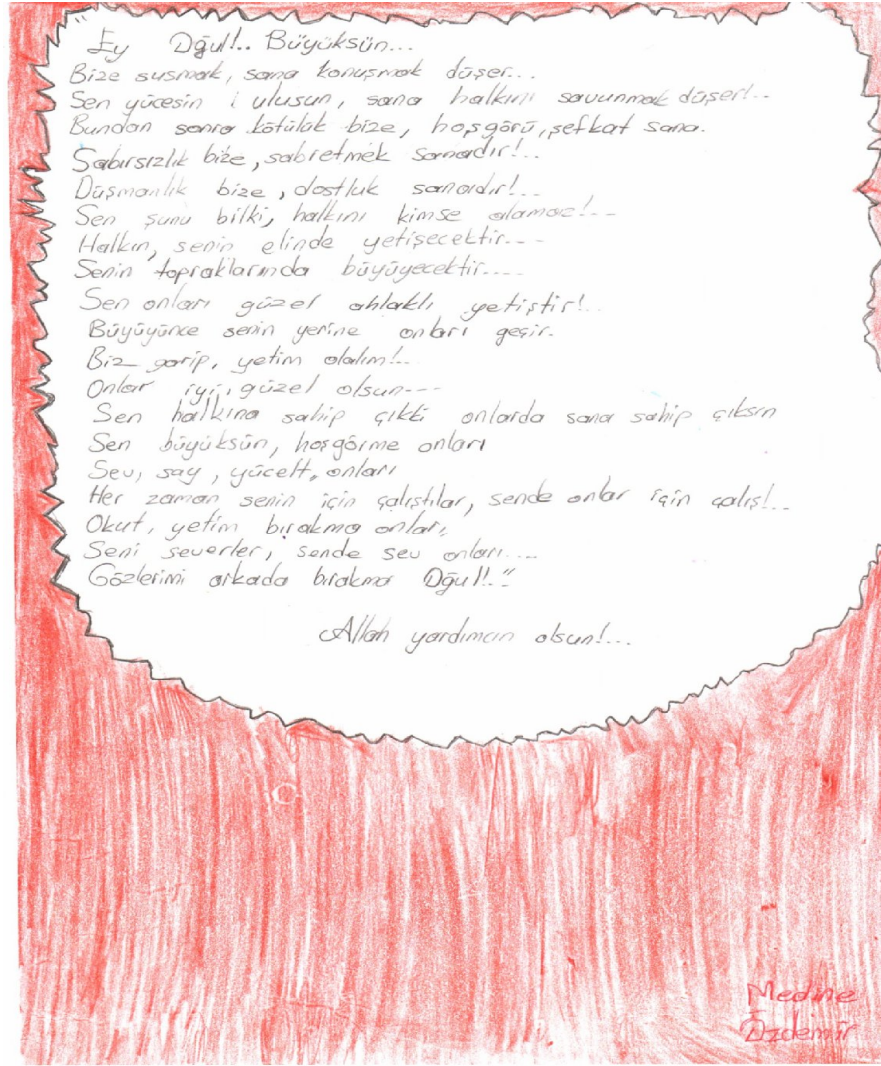
İkram Hoca: Ama bundan sonraki çalışmalarında ihtiyacını bana mutlaka söyleyeceksin tamam mı?

Emine: Peki hocam. Babam alacaktı ama Yozgat'a gidemedi.

İkram Hoca: Bundan sonraki çalışmalarında başarılar diliyorum.

Emine: Teşekkür ederim hocam.

2. Kazanım Doğrultusunda Yapılan Çalışmalar ve Görüşmeler

İkram Hoca: Medine Osmanlı devletinin kuruluşu olarak Şeyh edebali'nin Osman beye vasiyetini çalışmış güzelce yazmış ve süslemişsin nasıl vasiyeti anladın mı?

Medine: Evet hocam çok güzel bir vasiyet olmuş. Beğendim.

İkram Hoca: Neresini beğendin?

Medine: Sözleri çok güzel hocam.

İkram Hoca: Peki sence bu sözleri Osman bey tutmuş mudur?

Medine: Bence tutmuştur hocam çünkü bu vasiyeti tutan Osman bey, beyliği büyütmüş ve Anadolu'da büyüyen bir devletin kurucusu olmuştur.

İkram Hoca: Evet çok güzel.

Medine: Sonunda hocam yükün ağır, Allah yardımcım olsun diyerek hayır dua etmiş.

İkram Hoca: Peki sen bu vasiyeti yazarken neler hissettin?

Medine: Biran kendimi Osman Bey yerine koydum ve hocam bana öğüt veriyor duygulandım ve kendimi çok güçlü hissettim aynı zamanda birçok işimin olduğu kanaatine vardım.

İkram Hoca: Bu çalışmayı niçin seçtin?

Medine: Bence hocam Anadolu'da Osmanlı devletinin bir güç olarak çıkmasındaki en büyük etken budur. Düşünün bir hocam bunu Osman Bey sahip çıkıp diğer padişahlarda Şeyh edebali'nin vasiyetini tuttuysa Osmanlı devleti imparatorluğa nasıl dönüştü anlayabiliriz.

İkram Hoca: Aferin Medine çok güzel düşünmüşsün. Peki bu vasiyeti ailen ile paylaştın mı?

Medine: Evet paylaştım hocam onlara da okudum. Ama annem ve babam Osmanlı devletini duymuşlar bu devlet hakkında çok fazla bir şey bilmiyorlar. Anlattım biraz dinlerdiler.

İkram Hoca: Ne dediler?

Medine: Beğendiler, büyük insanlarmış dediler.

İkram Hoca: Peki sence öyle büyük insanlar mı?

Medine: Tabî ki hocam hem de çok büyükler. Buraları almışlar buraları Türkleştirip Türklerin toprakları yapmışlar. Buralarda cihad anlayışını yaymışlar, herkes bunu başaramaz.

İkram Hoca: Evet Medine peki sen hiç vasiyet aldın mı? Yani biri sana böyle bir şeyler dedi mi?

Medine: Annem hasta ya hocam!

İkram Hoca: Neyi var annenin?

Medine: Bilmiyorum tam olarak sık sık Yozgat'a ve Kayseri'ye hastaneye gidiyor.

İkram Hoca: Geçmiş olsun canım.

Medine: Sağ olun hocam... İşte bazen annem bana kardeşinin daima yanında ol, ona bak ben olmasam da onu kimseye muhtaç etme der. Ben ne oldu anne derim seslenmez. Annem zannedersem ölümcül hasta hocam. Onun söyledikleri bana bir vasiyet aslında. İnşallah bu vasiyetleri tutmaya gerek kalmaz hocam.

İkram Hoca: Üzülme ben annenle görüştüm biraz rahatsız ama kötü bir şey yok. Emin ol. Ne olursa olsun güçlü ol.

Medine: İnşallah hocama size de her şey için teşekkür ederim.

İkram Hoca: Bende başarılarının devamını diliyorum.

Tören Kıyafetleriyle yeniçeriler

Ebru ÖZDENİR
7/A no: 55

Zübeyde

İkram Hoca: Merhabalar...

Zübeyde ve özlem: Merhabalar hocam.

İkram Hoca: Sizlerde yine güzel şeyler yapmışsınız.

Özlem: Evet hocam ben Osmanlımda var olan askeri kıyafetleri resmini yaptım.

Zübeyde: Bende divan üyelerinin resimlerini yaptım hocam.

İkram Hoca: Güzel olmuş bunlar beğendim peki bu çalışmalarını niçin yaptınız?

Özlem: Hocam Osmanlı devleti dönemleri farklı zamanlarda farklı askeri kıyafetler giymişler. Kuruluştaki farklı yükselme döneminde farklı tabii devlet güçlendikçe parası da artınca kıyafetlerde farklı olmuş.

İkram Hoca: Evet.

Özlem: Daha da sonra zırhlı elbiseler olmuş demirden kılıçlar güzelleşmiş Anadolu'da güçlü olunca ordudaki kıyafetlere ve araç gereçlere de yansımış bu durum.

İkram Hoca: peki Özlem bu kıyafetlerle şimdiki asker kıyafetleri farklı sence bu neden?

Özlem: Hocam o zaman öyle giyilmesi gerekiyor. Ama şimdi daha farklı o zaman uçak, tank yok ama şimdi çok hızlı araçlar var.

İkram Hoca: Hangisi daha iyi?

Özlem: Şimdi daha iyi hocam. Teknoloji geliştii her şey daha kolay o zamanda daha çok insan ölüyor ama şimdi o kadar fazla değil belki.

İkram Hoca: Nerden biliyordun?

Özlem: Hocam o zaman ellerde kılıç herkes birbirine saldırıyor ama şimdi insanlar uçaktan ve tanktan birbirlerine ateş ediyor.

İkram Hoca: Güzel, beğendim bu cevabını. Özlem bu çalışmayı yaparken neler hissettin?

Özlem: O zamanki savaşlar aklıma geldi. Atların üzerinde seferler yaptıkları zor şartlara rağmen ne kadar güçlü olup çok şeyi başardıkları beni mutlu etti.

İkram Hoca: O zaman askerlerimiz öldü biliyorsun, şimdi de ölüyor peki bunlar için ne söyleyeceksin?

Özlem: Çok üzüliyorum hocam ama bir yandan da o zaman ölenler de şimdiki askerlerimizde şehit oldular.

İkram Hoca: Ailen bu resimleri beğendi mi Özlem?

Özlem: Beğendi hocam o zaman böyle elbiseler giydiklerini babam biliyormuş ama annem bilmiyor. Bende durumu anneme anlattım.

İkram Hoca: Evet ailene anlattığına sevindim.

İkram Hoca: Peki sen Zübeyde divan üyelerini yapmışsın peki bunlar kim?

Zübeyde: Padişah, vezir, kazasker ve defterdar hocam.

İkram Hoca: Peki sen bunların görevlerini biliyor musun?

Zübeyde: Evet hocam biliyorum.

İkram Hoca: Peki bunları neden resmettin?

Zübeyde: Hocam Osmanlı'da divan varmış ve hepsi bir işi paylaşmış ve bu işleri yerine getirmeye çalışmışlar.

İkram Hoca: Düzenli bir devlet mi demek istedin?

Zübeyde: Evet hocam herkesin divanda işi farklı ve görevlerini yerine getirmeye çalışıyorlar.

İkram Hoca: Sence bunun faydası ne?

Zübeyde: Hocam herkes görevini iyi yaparsa devlet büyür ve gelişir. Böyle iş paylaşımı da olunca devlet daha güçlü olur. Bizim evde benim babamın, annemin işleri farklı hocam herkes üstüne düşeni yaptı mı evimizde her şey daha yolunda oluyor.

İkram Hoca: Sizin evinizde küçük bir devlet gibi o zaman.

Zübeyde: Sayılır hocam.

İkram Hoca: Bu çalışmayı yaparken sana kim yardım etti?

Zübeyde: Biraz annem yardım etti hocam, ben yaptım o beğenmediği tarafları söyledi. Babamda ilk kez boya kalemi aldı. Siz konuşmuşsunuz ondan dolayı Yozgat'a gitti. Yardım etti bana.

İkram Hoca: Baba ve anneler sizleri düşünür yardım ederler tabi sizde onlara yardımcı olun onları üzmeyin.

Zübeyde: Tabi hocam.

İkram Hoca: O zaman bu çalışma sana herkesin görev ve sorumluluklarını yerine getirirse daha mutlu ve güçlü olacağını öğretti değil mi? Sen de o zaman ailen ve okulun içinde kendi üzerine düşeni yapacak ve sorumluluklarını yerine getireceksin değil mi?

Zübeyde: Evet hocam. Getireceğim.

3.Kazanım

İkram Hoca: Evet Hilal bu gemi kimin gemisi?

Hilal: Barbaros Hayrettin Paşa'nın gemisi hocam.

İkram Hoca: Nerde şu an bu gemi?

Hilal: Akdeniz de hocam diğer gemileri yönetiyor ve Osmanlı devletine toprak yani ada kazandırıyor.

İkram Hoca: Senin aklına gemi yapmak nerden geldi? Daha doğrusu bu gemi resmini neden yaptın?

Hilal: Hocam Osmanlı devleti karadan genişlediği gibi denizlerde de genişliyor bende Osmanlı'da en önemli savaş gemisi olan Barbaros'un gemisini yapmaya karar verdim.

İkram Hoca: Peki bu gemi hakkında bir şeyler biliyor musun?

Hilal: Evet hocam Barbaros Hayrettin Paşa Osmanlı tarihinin önemli denizcilerinden birisi. Birleşik Avrupa donanmasını Preveze deniz savaşında yenmiştir. Asıl adı Hızır Reis'tir, Hayrettin adını ise Kanuni Sultan Süleyman

vermiştir. Avrupalılar ise onun sakalının kızıl renge benzediğinden dolayı (kızıl sakal) Barbaros olarak adlandırmışlardır.

İkram Hoca: Peki Barboros Hayrettin Paşa Osmanlı için ne gibi hizmetlerde bulundu?

Hilal: Hem Tunus'u ele geçirdi İtalya kıyılarına saldırılar düzenledi, Kanuni de onu Kaptanı Derya yaptı.

İkram Hoca: Evet aferin Hilal güzel. Bu denizci olan Türk büyüğümüzü iyi tanımışsın. Peki bunu ailen ve kardeşlerine anlattın mı bakalım?

Hilal: Evet hocam hatta kardeşime kâğıttan bir gemi yaparak buda Barbaros'un gemisidir diye yazı yazdım, kardeşimde büyük kovada onu yüzdürdü. Annem ve babamda bu resmi niçin yaptın diye sordular bende anlattım.

İkram Hoca: Yardım eden oldu mu sana?

Hilal: Evet babamda annem de yardım etti. İlk başta beğenmediler gemiyi yeniden yaptım bu sefer beğendiler.

İkram Hoca: Peki gemide olmak ister miydin?

Hilal: Olmak isterdim. Hocam ben hiç denizi görmedim, denizi görürdüm en azından.

İkram Hoca: Peki sen de yardım etmez miydin Barbaros Hayrettin paşa'ya?

Hilal: Etmez olur muyum hocam, mutlaka yardım ederdim ama ben bir kızım bana yardım etemezdi herhalde.

İkram Hoca: Bence yardım isterdi. Biz milli mücadelede kadın erkek kol kola verip bu toprakları kazandık bilmiyor musun?

Hilal: Evet hocam haklısınız.

İkram Hoca: Bu çalışmadan öğrendiğin en önemli şey ne?

Hilal: Hocam bazı insanlar var. Bunlar devletimize önemli hizmetler ediyorlarmış bu insanlar sayesinde topraklarımız genişlemiş ve o zaman büyümüşüz ama öyle insanlar azalınca sonradan sınırlarımız küçülmüş ve topraklarımızı kaybetmişiz.

İkram Hoca: Evet Hilal, haklısın sana katılıyorum. Aferin. Bundan sonraki çalışmalarında sana başarılar diliyorum. Bir şeye ihtiyacın olursa benim yanıma gelebilirsin tamam mı?

Hilal: Tamam hocam teşekkür ediyorum.

4. Kazanım

İkram Hoca: Evet çocuklar maketlerinizi yaptınız. Bu maketler nedir anlatın bakalım.

Nuri-Ebru: Hocam bu Osmanlı'daki Fatih cami. Osmanlı Devletinin İstanbul'da yapılan ilk camidir. Bunu biz yaptık.

Yunus ve İlknur: Hocam bizde İstanbul'da olan bir kiliseyi yaptık.

İkram Hoca: İyi bakalım. Evet, Ebru ile Nuri bu camiyi yaptınız ama neden?

Nuri: Hocam Osmanlı devleti aldığı şehirlere camiler gibi farklı mimari özelliğe sahip yapıtlar yapmışlar. Bizde onların yaptığı bir camiye yaptık.

Ebru: Osmanlılar her gittiği yerde kendilerinden bir şeyler bırakmışlar oraya, kendilerinden bir eser bırakarak oranın Osmanlı'ya ait olduğunu göstermişler hocam. Bizde bunlardan bir tanesini yaptık.

İkram Hoca: Aferin düşüncenizi beğendim

İkram Hoca: Neler hissettiniz bu maket camiye yaparken?

Ebru: Her alınan yere onlar mimari olarak bir şey yapmışlar. Bunu yaparken zorlandık. Onların ise daha çok zorlandığını anladım hocam.

Nuri: Bende öyle hocam. Bunu kartonla yapmak bile çok yordu bizi. Ama atalarımız hiç yorulmamışlar ve her aldığı şehre bunlardan yapmışlar.

İkram Hoca: Onlar taş ve harçla siz ise karton ve uhu ile onları azda olsa anlamanız ve kendiniz onların yerine koymanız güzel. Ne öğrendiniz bu çalışmayı yaparken?

Ebru: Hocam ben Türk olmanın güzel bir şey olduğunu öğrendim çünkü biz Türkler gittiğimiz yere dinimizin ve kültürümüzün özelliklerini bırakmışız.

Nuri: Hocam bende gurur duydum: Yozgat'ta bile bizden önce yaşayan atalarımızın yaptığı yerler var. Her gidilen yere böyle güzel eserler bırakmak mutlu etti beni.

İkram Hoca: Atalarımızın zorluklarını anladınız, peki bunları yaparken sizde zorlandınız mı?

Ebru: Evet hocam bazen bitiremeyeceğimizi düşündüm. Nuri okuldan sonra bazen hayvanları gütmeye gidiyordu ben tek kalıyordum, o zaman da benim için zor oldu.

İkram Hoca: Nuri yardım etmedi mi?

Ebru: Hayır hocam etti, ben onu bekledim çoğu zaman.

Nuri: Bazen uhumuz ve kartonumuz olmadı. Siz getirdiniz hocam ama yanlış kesince onlar işe yaramadı, mecburen Yozgat'tan gelmesini bekledik. Birde kardeşlerimiz yani küçükler karıştırdı biraz.

İkram Hoca: Zorluklar sonucunda böyle güzel şeyler ortaya çıkar, sizi tebrik ediyorum. Bu süreçte ailelerinizde size olan yaklaşımlar nasıldı?

Ebru: İyiydi hocam yardımcı oldular.

Nuri: Evet hocam babam bazı zamanlar beni hayvanların yanına gitmememe izin verdi. Tarlaya da gitmedim. Ebruyla buluşup çalışma yaptık.

İkram Hoca: Neyi yaptığınızı onlara da anlattınız mı peki?

Ebru-Nuri: Evet anlattık hocam.

İkram Hoca: Bunları saklayın olur mu çok emek verdiniz evinizde kalsın.

Ebru-Nuri: Evet hocam saklayacağız.

İkram Hoca: Yunus ve İlknur sizde kilise yapmışsınız, peki bunu niçin yaptınız?

Yunus: Hocam Osmanlıda kilise var ondan yaptık.

İlknur: Evet.

İkram Hoca: Tek sebep bu mu?

Yunus: Hocam Fatih zamanında hem kilise hem cami hem de havra varmış.

İlknur: Tüm insanların inançlarına göre ibadethanelerin olmasına izin vermişler hocam. Hoşgörüyü yaklaştırmışlar kimsenin inancına ve ibadetine karışmamışlar.

İkram Hoca: Çok güzel aferin Nuri ve Ebru, sizde katılıyorsunuz değil mi İlknur ve Yunus'a ?

Nuri-Ebru: Evet hocam biz grup olarak zaten paylaştık, onlar kilise bizde cami yaptık.

İkram Hoca: Peki sizler kilise yaparken neler hissettiniz?

Yunus: Hocam bir yandan Osmanlı'nın iyi yaptığına sevindim; fakat nedense bazı alanlarda keşke yaptırmasalardı diye düşündüm.

İkram Hoca: Neden Yunus?

Yunus: Onlar da bize öyle yapmışlardır diye düşündüm. Yapmadıkları aklıma gelince bende bizde izin vermeseydik dedim.

İkram Hoca: Ama Yunus, o zaman Osmanlı Devleti böyle bir şey yapmasaydı bizler atalarımızın hoşgörü politikasıyla gurur duyar mıydık? Duymazdık. Biz değil sadece diğer dünya milletleri bile Osmanlı Devletinin bu güzel politikasını biliyor ve hayran kalıyorlar. Sen öyle düşünme, kazanan yine biz olduk.

Yunus: Evet hocam haklısınız.

İlknur: Ben size katılıyorum hocam, ben kiliseyi yaparken herkesin kendi inancına göre ibadetin olması gerektiğini ve özgür olmaları gerektiğini düşündüm.

İkram Hoca: Aferin Ebru katılıyorum sana.

İkram Hoca: Aileleriniz kiliseyi niçin yaptığınızı sordu mu?

Yunus: Babama kilise yapıyorum deyince daha başka yapacak bir şey bulamadın mı? Dedi, bende durumu anlattım seslenmedi.

İlknur: Hocam bana da niçin yaptığınızı sordular. Bende anlattım Osmanlı Devletinde varmış herkes özgürce dinini yaşasın diye izin vermişler ve yaptırmışlar dedim. Onlarda Osmanlı Devletinin ne kadar hoşgörülü olduğunu söylediler. Hocam bide babamgil Yunus'un ailesi ile dargındı ama bu yaptığımız çalışmadan dolayı gündüz ve akşamları birbirimizin evine gidince ailelerimizde barıştı ve biz bunları yaparken onlarda çay içip konuştular.

İkram Hoca: İşte buna çok sevindim iki dargın ailenin bu vesile ile barışması ve kaynaşması işin en güzel tarafıydı. Sizin ikinizi de ayrıca kutluyorum. Ailelerinizin dargın olduğunu bildiğiniz halde beraber bu çalışmayı tamamladığınız

için. Tekrar onların dargın olmasına izin vermeyin. Sizde bu çalışmalarınızı saklayın olur mu?

Yunus-İlknur: Tamam hocam.

İkram Hoca: Peki sizin bu köyde ve Yozgat'ta atalarımızın yaptığı tarihi yerler var mı biliyor musunuz?

Nuri: Var hocam.

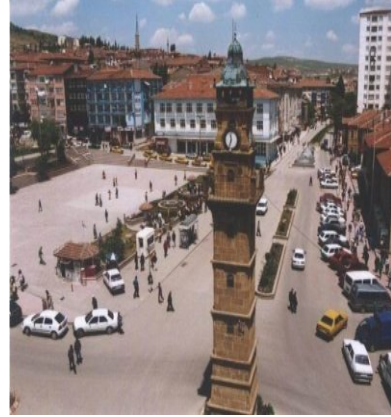
İlknur: Hocam Yozgat'ta Çapanoğlu Camiisi var.

Ebru: Hocam bende biliyorum onları.

İkram Hoca: Evet onlar bizlere atalarımızdan armağan değil mi? Onları daima korumalı ve yaşatmalıyız unutmayın tamam mı? Gidip oraları gezin eğer gezmediyseniz ve bana düşüncelerinizi sonra gelin anlatın dinleyeceğim sizden.

Nuri-Ebru-İlknur-Yunus: Tamam hocam.

5.Kazanım.

İkram Hoca: Erdoğan ve Resul bu resimleri buldunuz demek, nerden peki?

Resul: Ben internetten hocam.

Erdoğan: Bende internetten hocam. Onun için Yozgat'a gittik.

İkram Hoca: Sen neyin resmini buldun Resul?

Resul: Ben Yozgat meydanda yer alan saat kulesinin önceki ve şundaki halini gösteren resmini buldum hocam.

İkram Hoca: Peki ne kazandın? düşüncelerini bize anlat bakalım.

Resul: Hocam her şey gibi şehirdeki yapılar ve mimaride zamanla değişiyor ve sürekli yenileniyor. Daha önce saat kulesinin resimde olduğu gibi yapısı, rengi, boyası farklı ama şimdi yenilenmiş sağlam yapı ve malzemedden yapılmış.

İkram Hoca: Önceden yapılan bu saat kulesi niçin yapılmış olabilir düşündün mü hiç?

Resul: Hocam şehir merkezinde yaşayan insanlar için saat önemlidir. Birde çarşıda olan herkesin zamanı takip etmesi için saati olmayabilir. Aslında saat kulesi bizim Yozgat'ında bir sembolüdür.

İkram Hoca: Değişmiş yenilenmiş dedin sence bu Yozgat dışındaki yapılar içinde geçerli midir?

Resul: Evet hocam her yerde önceden yapılan yerler mutlaka tamir ediliyor; yoksa o yapılanlar zamanla yıpranır ve ortadan kaybolabilir.

İkram Hoca: Saat kulesinin de çevresi değişmiş mi peki?

Resul: Evet hocam var olan evler küçükken büyümüş ve beton yapılar fazlaşmış meydan daha geniş olmuş. Yapılan iş hanlarının ve dükkânlarının sayısı artmış.

İkram Hoca: Böylece?

Resul: Yozgat her geçen gün değişim geçirmiş hocam her şeyiyle beraber.

İkram Hoca: Katılıyorum Resul, haklısın başka değişen ne olabilir? Mesela kültür ve sanat olabilir mi?

Resul: Tabî ki hocam zamanla yapılar ve insanlar da değişiyor ve bunların yanında insanların oluşturduğu kültür ve sanatta.

İkram Hoca: Çok güzel Resul.

İkram Hoca: Bunları ailen ile paylaştın mı peki?

Resul: Evet hocam resimleri gösterdim onlarda bizim köyün bile değiştiğini söylediler.

İkram Hoca: Ne olmuş mesela?

Resul: Önceden bizim köyde okul yokmuş şimdi okulumuz var. Ev sayısı artmış kimsenin traktörü yokmuş; ama şimdi traktörler var hocam

İkram Hoca: Değişim sizin köye de mi uğradı yani?

Resul: Evet hocam.

İkram Hoca: Şimdi sana gelelim Erdoğan, sen hangi resimleri buldun?

Erdoğan: Hocam bende Yozgat'ın genel görünümünü gösteren (önceki ve sonraki) 2 resim buldum.

İkram Hoca: Peki sen ne diyeceksin bu resimler arasındaki fark için?

Erdoğan: Hocam, Yozgat zamanla çok değişmiş önceden evler topraktandı. Şimdi her yer beton binalarla dolmuş. Bu kadar arabası olan yoktu ama şimdi herkesin arabası var ve sanki meydan ve çarşısı gelişmiş, önceden böyle değilmiş.

İkram Hoca: Peki sence bu yeni resim ileri zamanda daha farklı hale gelebilir mi? Yozgat daha çok gelişebilir mi?

Erdoğan: Evet hocam daha çok gelişebilir.

İkram Hoca: Ne olabilir sence?

Resul: Şimdikinden daha büyük ve daha güzel apartmanlar yapılabilir. Daha güzel arabalar olabilir. Belki havaalanı olup uçaklar gelip gidebilir. Yani böyle kalmaz diye düşünüyorum. Her zaman gelişebilir hocam.

İkram Hoca: Evet çok değişir Erdoğan, şimdi benim senden ve Resul'den isteğim bu resimleri sınıf ortamında arkadaşlarınıza sunmanız ve Yozgat'ta olan değişimi her yönüyle onlarla paylaşmanız. Bu değişimin durmayacağını onlarla tartışarak açıklayınız. Çalışmalarınızı beğendim güzel. başarılarınızın devamını diliyorum.

Erdoğan-Resul: Sağ olun hocam.

6.Kazanım

İkram Hoca: Oynadığımız piyes çok güzeldi. Hepinizi kutlarım. Evet, Nuri senden başlayalım piyesin konusu ne bakalım.

Nuri: Osmanlı'da son zamanlarda değişimi anlatan bir piyes hocam.

İkram Hoca: Peki Fadime, senin adın Gülay kız, burada nasıl bir role sahiptin bakalım.

Fadime: Hocam ben burada doğum günümü kutlamak ve arkadaşlarımla baloya gitmek isteyen bir genç kıızı canlandırdım. Ama benim bu fikrime annem, babam ve kardeşlerim karşı çıkıyor.

İkram Hoca: Sence Osmanlı Devletinde ilk zamanlarda böyle kutlamalar var mı Fadime?

Fadime: Hayır hocam yok. Osmanlı'ya Avrupa'dan gelen yenilikler Lale Devrinden sonra başlıyor ve onlardaki değişimi bizde kabulleniyoruz.

İkram Hoca: Özlem sen burada Fadime'nin annesi durumundasın peki kızının bu halinden memnun görün müyorsun neden?

Özlem: Bunu farklı ve değişik görüyorum hocam. Yadırgıyorum, bir Osmanlı kıızı böyle yapmamalı diyorum.

İkram Hoca: O zaman hepinize soruyorum bu durum yadırganacak bir şey mi? Yani insan Avrupa'ya göre değişimi kabullenmeli mi?

Nuri: Hocam olmamalı.

Özlem: Olmamalı.

Fadime: Olması gerekenler de var.

İkram Hoca: Piyaselerinizdeki rolleriniz gibi oldu cevaplarınız. Nuri ile Özlem neden olmamalı?

Nuri: Hocam herkes kendi kültürünü yaşayıp başkasınınkini almamalı.

Özlem: Hocam kendi bildiklerimizi yaşamaz isek onları zamanla unuttur yabancılaşırız.

Fadime: Bence iyi olanları almalı ve kendimize uyarlamalıyız.

İkram Hoca: Hepinizin de doğru tarafları var ama şunu unutmayalım günümüzde insanlar ve toplumlar birbirlerinden etkilenirler ve bunun olmamasını düşünemeyiz. Fakat bizi etkileyen durumlara dikkat etmeliyiz. Bizim kendi kültürümüzün yok olmasını engelleyip oradan aldığımızı aynen değil kendi benliğimizde uygulayarak yapmalıyız. Bu piyesi ailelerinizin yanında yaptınız mı? Ne dediler bu çalışmayı yaparken?

Nuri: Hocam Fadime'ye kızdılar: Ne balosuymuş diye.

İkram Hoca: Peki bu piyes neyi öğretti size bakalım.

Nuri: Hocam Osmanlı devleti son zamanlarda etkilenmiş Avrupa'dan.

Özlem: Bizde etkilenmişiz onlarda mehteri görerek ordularına bando kurmuşlar.

Fadime: Ama hocam onlardan etkilensek de saray ve mimarisi gibi aile yaşamımız etkilenmiş teknik manada onlardan geri kalmışız.

İkram Hoca: Çok güzel Fadime aferin.

Nuri: Teknik anlamda onları takip etmemişiz değil mi hocam?

İkram Hoca: Evet, peki neden düşündünüz mü hiç bunu?

Özlem: Çünkü hocam bizde değişimi teknik manada yeni istemeyen yeniçeriler ve devlet adamları vardı. Bunlar ayaklanıyor yenilikleri istemiyorlar padişahları tahttan indiriyorlardı.

İkram Hoca: Bizde bundan dolayı ilerleyemedik geri kaldık çocuklar haklısınız onlar reform ve Rönesans ile böyle bir gelişme gösterirken biz takip edemedik. Peki, şimdi sizler evinizde doğum gününüzü kutladınız mı veya bir yakınınızın oldu mu?

Nuri: Hayır hocam.

Fadime: Biz bir kere yaptık babam kızdı hocam, bunları Hıristiyanlar yapar dedi.

Özlem: Bizde olmadı hocam. Yapmadık.

7.Kazanım

Makale

Osmanlılarda divan ve hanlar vardı. Burada oturaklar duvara dayanırdı. Burada herkese yemekler ikram edilirdi. Yemek zamanı geldiğinde hizmetkârlar büyük masaları hazırlarlardı. (Diselin do Busbek) Türk mahbupları 525 sokaklarda hayratları vardı. Bu onların bizden daha cömert olduğunu gösteriyordu. Yollar üzerinde tuvaletlerde bulunurdu. Halk buradan bedava yaralanırdı ve yapılar sanki saraya benzerdi. Buna benzer yapılar sadece insanlar değil hayvanla içinde mevcuttu (M.Serrona, Türkiye'nin dört yılı, s. 89).

Bayramda Türkler övülmeye değer işler yaparlardı bu ise bütün düşmanlardan özür dilemeleri ve onlarla barışmalarıdır. Çünkü kalplerinde düşmanlık varsa bayram yapamayacaklarına inanırlardı. Üç gün zarfında karşılaştıkları ile bayramlaşır ve tokalaşırlardı (Jean The Venod 1655- 1656 Türkiye, s. 92).

Hanımlar kocalarına kahve yaparlardı. Günde en az iki üç fincan içilirdi. Var olan kahvehanelere din, dil gözetmeden herkes gelebilirdi. Türkler çocukları çok severlerdi çocuğu olmayanlar evlat edinirlerdi bunda da bir sakınca görmezlerdi. Bu çocuklar her açıdan güzel yetiştirilir ve devletini seven anne babasız saygılı bir birey olurlardı (Fatmagne, Kırım harbi sonrası İstanbul s. 843).

Türk makalelerinde çirkin görünüm veya kötü hakan bir şey yoktu. Onları çok derin çukurlara koyarlardı. İçki kumar ve eğlenceye fazla rastlanmazdı. Kayıt ve zar oyunları hiç yok gibidir. (O. Ghiselin, de Busbeg, Türkiye'yi böyle gördüm) Türkler sağlığa büyük önem verir. Hamama sık sık giderlerdi. En küçük köyde bile hama bulunurdu. Buraları mermerle süslerlerdi. Ayakkabıların daima temiz olması gerekir yazın giydikleri ayakkabı ince deriden ve mor ile sarı renktedir. Deriye çok güzel renkler verirlerdi. Montu bol ve uzun giyinirlerdi (M.Serrano Y.Sarız Türkiye'nin Dört Yılı, s. 134).

Tuğba USLU

Tuğba: Hocam makalemi beğendiniz mi?

İkram Hoca: Evet beğendim. Tuğba güzel olmuş. Bu yazdığım ilk makale galiba?

Tuğba: Evet hocam ilk makale.

İkram Hoca: Birilerinden destek aldın mı makaleyi oluştururken?

Tuğba: Evet hocam ağabeyim yardım etti.

İkram Hoca: Neden Osmanlı kültürünü açıklamak için makale yazdın başka bir çalışma yapabiliirdin.

Tuğba: Hocam var olan seyyahların yazılarından Türkler ve Osmanlı hakkındaki yazdıklarını çok beğendim ve onlardan bir makale yazmaya karar verdim.

İkram Hoca: Güzel. Bu makale ile neler öğrendin neler kazandırdı sana?

Tuğba: Hocam açıkçası atalarımızın böyle güzel bir kültüre sahip olduklarını bilmiyordum. Bizde bizim bilmediklerimizin yabancıların bilmesi ve övmesi beni çok mutlu etti. Mesela Osmanlıların misafir perver olmaları yollarda gelen geçen için çeşme ve tuvalet yapmaları düşmanları bile yeri geldiğinde sevebilmeleri, temizliğe önem vermeleri gibi kültürlerinin dışarıdaki araştırmacılarla tanınması bile güzel bir şey.

İkram Hoca: Peki senin bu söylediklerin şimdiki hayatımızda mevcut mu sence?

Tuğba: Evet hocam, bizim köyümüzde çeşmemiz var, bizde de mesela küs olan insanlar bayramda barışır, hamam yok köyümüzde ama kahvemiz var, burada babalarımız toplanır sohbet ederler. Yine bizde bayramlarda büyüklerimizin karşılık vermeleri de çocukları sevdiklerini gösterir. Yani devam ediyor günümüzde.

İkram Hoca: Aferin Tuğba, haklısın ama biliyorsun ki önemli olan bunları devam ettirmek, unutmamak ve bizden sonra gelen nesillere aktarmak. Sence bu nasıl mümkün olur?

Tuğba: Hocam küçük kardeşlerimize ve yeni doğanlara bunları anlatarak olur veya onlar bizde görürler ise öğrenirler.

İkram Hoca: Bu makaleyi sen ailene okudun mu?

Tuğba: Anne ve babama okudum hocam, beğendiler demek ki bizlere önceden yaşayan atalarımızdan gelmiş bizde yaşıyoruz dediler.

İkram Hoca: Bu makaleyi dosyana koy ve iyi sakla tamam mı?

Tuğba: Tamam hocam.

8.Kazanım

Öğrencim Hilal Duranla Ziraat Bankası Müdürünün röportaj yapmasını istemiştim. 8. kazanımı sağlamak öğrencilerimde portfolyo dosyasında yer alacak etkinlikleri oluşturmak biraz zordur. Bunun için öncesinde Ziraat bankasının müdürü Arif Bey ile görüşüp gerekli bilgileri onunla paylaştım ve öğrencim Hilal için randevu aldım.

Röportaj

Hilal: Merhabalar Arif Amca!

Arif: Merhaba gel bakalım.

Hilal: Nasılsınız?

Arif: Sağ ol Hilal, Sen nasılsın?

Hilal: Teşekkür ederim, ben buraya Ziraat Bankasının kurulması sürecini sizinle karşılıklı bilgilerle öğrenmeye geldim. Bu kuruluş nasıl başladı, anlatır mısınız?

Arif: Biliyorsun Hilal, Osmanlı Devleti büyük bir devlettir. Geniş bir coğrafya da çok çeşitli milletler bir arada yaşıyordu. Akçe, lira kuruş gibi çeşitli paralar geçerliydi.

Hilal: O zaman banka yok muydu?

Arif: Bildiğim kadarıyla hayır, bugünkü döviz bürolarında yapılan işlemleri yapan parayı başka paralar çeviren sarraflar vardı. Osmanlı da ilk bankayı açan Türkler değil yabancılardı.

Hilal: Peki neden?

Arif: Çünkü ulusal niteliğe sahip bir banka sermaye yetersizliğinden dolayı yoktu. Ama ihtiyaç vardı; çünkü büyük bir kesim olan çiftçi kesim desteklenmeli idi. O zaman çiftçilere yardım edilmiyordu. Tam olarak devlet yardım ediyor muydu bilmiyorum ama bu işi meslek edinmiş tarım ve araç gereçleri satan tüccarlar toptancı, komisyoncu vardı.

Hilal: Sonradan ne oldu peki?

Arif: İşte bizim bankamızın temeli diyebileceğimiz bir adım atıldı. Çiftçilerin oluşturduğu kaynaklarla Mithat Paşa öncülüğünde devlet eliyle hazırlanan memleket sandıkları açıldı. Bu milli bankacılığın ilk örneğidir Hilal.

Hilal: Sonradan banka mı oldu bu sandıklar?

Arif: Evet öyle diyebiliriz. 1888 de bunlar Ziraat Bankasına çevrildi.

Hilal: Anladım Arif Amca ihtiyaçla sandık kuruldu sonra bankaya çevrildi.

Arif: Evet, Hilal öyle oldu.

Hilal: Arif Amca bana zaman ayırdığın için çok teşekkür ederim.

Arif: Ben teşekkür ederim, sana derslerinde başarılar diliyorum. Kendine iyi bak köyüne benden selam götür.

Hilal: Aleyküm selâm, hoşçakalın.

İkram Hoca: Evet Hilal röportaj yaptın mı?

Hilal: Yaptım hocam bu benim ilk röportajımdı.

İkram Hoca: Nasıldı peki Arif beyle anlaşabildiniz mi?

Hilal: Evet hocam anlaştık benimle ilgilendi ve sorularımı cevapladı bende yazdım.

İkram Hoca: Ne hissettin Röportaj yaparken?

Hilal. Çok güzel bir odası vardı, bize çay filan da getirdiler imrendim müdür olmak için, biran benimde böyle güzel bir makamda olmam gerektiğini düşündüm.

İkram Hoca: Güdülenmişsin, aferin! ama şunu unutma güzel makamlara gelmek için çok çalışmalı ve okulu bitirdikten sonra mutlaka lise öğrenimine devam etmeli ve bunun içinde aileni de ikna etmelisin.

Hilal: Evet hocam haklısınız liseyi okuyacağım inşallah.

İkram Hoca: Ailene söyledin mi müdür beyle röportaj yapacağını?

Hilal: Evet hocam söyledim: Biran şaşırdılar. Sonra da gelince ne konuştun ne yaptın diye merak edip sordular. Bende hepsini anlattım.

İkram Hoca: Güzel, peki sen neler öğrendin bu röportajla?

Hilal. Hocam Osmanlı devleti bazı yenilikler yapmış; çünkü buna ihtiyaçları varmış. Toplum ve ekonomisi değişim geçirmiş.

İkram Hoca: Ne olmuş peki?

Hilal: Hocam ilk başta çiftçilerin ihtiyaçları için Mithat Paşanın öncülüğünde memleket sandıkları kurulmuş bu iş milli banka kurulması için bir teşebbüsmüş sonradan bunlar 1888’ de Ziraat bankasına çevrilmiş.

İkram Hoca: Aferin Hilal, güzel şeyler öğrenmişsin demek ki Osmanlı Devleti bir takım ıslahatlar sonucunda toplumsal ve ekonomik olarak değişim geçirmiş değil mi?

Hilal: Evet hocam öyle olmuş.

İkram: Bu çalışma için Yozgat’a gittin Hilal, ailene izin verdiği için sana da çalışmandan dolayı teşekkür ediyorum. Çalışmalarının ve başarılarının devamını diliyorum.

Hilal: Sağ olun hocam.

Veli Görüşme Formu

Yapılan bu etkinlik ve çalışma sonrasında 7A sınıfına ait öğrencilerin velileri ile veli görüşmeleri yapılmış ve velilerin cevapları doğrultusunda görüşme formları doldurulmuştur.

1- Önceden çocuğumun sosyal bilgiler dersine bu kadar özen vererek çalıştığını görmedim. Her akşam en güzel etkinlik benim olsun diye bir uğraş içinde.

2- Önceden sosyal sevmeydi ama şimdi dosyalat tutuyor, çeşitli çalışmalar yapıyor bu kadar zaman ayırmıyordu önceden.

3- Bana daima sosyalden şunu yapacağım şu lazım demeye başladı. Ansiklopedi ister oldu bu derse dair hiç sıkıştırdığı zaman olmamıştı bizi.

4- Daha önceki yıllarda sosyal bilgiler dersini sevmeydi. Ezber diye zorlanıyorum derdi. Ama şimdi zevk alıyorum anne dedi boya yapıyoruz, maket yapıyoruz, röportaj yapıyoruz dedi.

Veli görüşme formu ile beraber portfolyo uygulamaları ile ilgili ünite sonunda 7A sınıfı içinde yer alan öğrencilerin hepsine yarı yapılandırılmış öğrenci görüş formu uygulanmıştır.

1) Portfolyo uygulamasının size yarar sağladığına inanıyor musunuz? Açıklar mısınız?

Hocam ben özellikle bu üniteden çok zevk aldım yayarı ise sosyal bilgiler dersini sevmememe rağmen sevmeye başlamış olmamdı: Artık bende sosyal bilgiler dersi ile ilgilenmeye başladım, araştırma yaptım, bu beni çok mutlu etti.

2) Sosyal bilgiler dersinde portfolyo tutmanızın sosyal bilgiler dersindeki başarınıza ne gibi katkısı oldu?

Ben ilk kez böyle bir dosya tuttum yaptığım çalışmalar güzel de olsa, çirkin de olsa hepsi bir arada sonradan baktım ki bunların hepsi bana ait sanki bir kitabım olmuş gibi oldu. Benim yaptığım şeylerdi sahiplendim. Bunun yanında

sorumluluğum geliştirdi herkes yarına bir şey yapar bende yapmalıyım hocam beğenmeli dedim ve bu bende güzel bir alışkanlık oldu.

3) Sosyal bilgiler dersinde portfolyo kullanmaya ve oluşturmaya devam etmek ister miydiniz? Neden?

Tabi isterdim hocam böyle dersi daha çok seviyorum. Eve gidince hemen sosyal bilgiler dersi gelsin istiyorum. Önceden okuyup anlatırdık bunu hiç sevmiyorum ben.

4) Başka derslerinizde portfolyo uygulaması yapmak ister misiniz?

Yapmak isterdim hocam ama yapmadık. Birde anladım ki bu derste dosya tutmak daha güzel ama düşünüyorum matematikte bunu yapabilir miyiz?

5) Portfolyonuzda yaptığınız çalışmalar ek olarak neleri dahil etmek isterdiniz?

Fotoğraf çekmek isterdim, kamera çekimi yapmak aslında hocam işlediğimiz konularla ilgili yerleri gezip görmek dosyama not almak isterdim.

4.6. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilecek verilerin çözümlenmesinde, SPSS 15.0 istatistik programından yararlanılmıştır. Yararlanılan istatistiksel çözümlerler sırasıyla şunlardır: Grupların uygulama öncesinde bağımlı değişken bakımından aynı düzeyde bulunup bulunmadıklarını öğrenmek amacıyla, her bir bağımlı değişken için grupların ön test puanlarına bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Ayrıca grupların kendi içlerinde ön test- son test karşılaştırılmalarının yapılması için bağımlı gruplar t testi kullanılmıştır. Analizler bilgisayar ortamında SPSS programı kullanılarak yapılmış, sonuçlar 0,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

4.7. Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın temel problemi doğrultusunda yanıt bulmaya çalışılan alt problemlere ait bulgular aşağıda sırasıyla ele alınmaktadır. Ön test sonuçlarına ilişkin istatistiksel analiz uygulayabilmek için öncelikle test sonuçlarının normal dağılım gösterip göstermediğinin araştırılması için elde edilen tutum alanına ait puanlar “Tek Grup Kolmogorov- Smirnov Testi” kullanılarak değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.: Tutum alanına ait Kolmogorov- Smirnov testi sonuçları

		N	X	SS	Z	P
Kontrol Grubu	Öntest	19	54,8824	19.30137	1.034	.235
	Sontest	19	56.69	15.23	1.022	.247
Deney Grubu	Öntest	19	58,9920	15.14738	1.020	.249
	Sontest	19	61,47	19,67	.920	.365

Tablo 4.1. incelendiğinde tutum alanına ait verilerin normal dağılım sergilediği söylenebilir($p>.05$). Yine aynı şekilde başarı alanında da parametrik araştırma yöntemlerinin uygulanabilirliğini belirlemek için kolmogorov analizi uygulanabilir.

Tablo 4.2.: Başarı alanına ait Kolmogorov- Smirnov testi sonuçları

		N	X	SS	Z	P
Kontrol Grubu	Öntest	19	5,65	3,3642	1.089	.187
	Sontest	19	6.25	3.12.	.959	.317
Deney Grubu	Öntest	19	5,23	3,25057	.918	.369
	Sontest	19	6,58	3,08	1.025	.244

Tablo 4.2. incelendiğinde başarı alanına ait verilerin normal dağılım sergilediği söylenebilir($p>.05$).

4.8. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminde örneklem grubunun cinsiyete göre dağılımı nasıldır? sorusuna cevap aranmış; bunun için “portfolyo değerlendirmesi yapılmış deney grubu ve geleneksel değerlendirme yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin dağılımına bakılmıştır.

Deney ve kontrol grubunun dağılımları incelendiğinde deney grubunun cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde deney grubunun 14 (% 71)’inin kız , 3 (% 29)’unun erkek, kontrol grubunun 11 (% 64)’inin kız , 6 (% 36)’sının erkek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.3. Deney ve kontrol grubunun cinsiyete göre dağılımı

Öğrenciler	Kız		Erkek	
	N	f(%)	n	f(%)
Deney Grubu	15	71	4	29
Kontrol Grubu	12	64	7	36

4.8.1. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt probleminde “Portfolyo ile değerlendirmenin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin tutum ön testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Deney ve kontrol gruplarında öntest işlemlerinin yapılabilmesi için ilk etapta deney ve kontrol grubunun denkleştirilmeleri gerekmektedir. Deney ve kontrol gruplarının homojen dağılım sergilediği görüldükten sonra gruplar arası farklılık durumlarını incelemek için hangi yöntemi kullanabileceğimize karar vermemiz gerekmektedir.

Tablo 4.4: Deney ve Kontrol grubu tutum alanı öntest sonuçları

Öğrenciler	N	X	SS	t	P
Deney Grubu	19	54,8824	19.30137	1.545	.85
Kontrol Grubu	19	58,9920	15.14738		

P<.05

Deney ve kontrol grubuna ilk önce sosyal bilgiler dersine tutum ölçeği uygulanmıştır. Tutum puanları 5li likert ölçekle hatırlanmış 20 sorudan oluşan anket ile ölçülmüştür. Tutum puanları 20ile 100 arasında değişebilmektedir. Deney Grubunun ön-test ortalamasının 54.88, grubun standart sapmasının 19,30 olduğu ve Kontrol Grubunun ön-test ortalamasının 58,99 grubun standart sapmasının 15,14 olduğu görülmüştür. İki grup arasındaki puanların t değeri 1,545'tir. Deney Grubu ve Kontrol Grubu ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$; $p=.85$). Buna göre, Kontrol Grubu öğrencileri ile Deney Grubu öğrencilerinin uygulamadan önce birbirine denk olduğu görülmüştür.

4.8.2. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Arastırmanın üçüncü alt probleminde "Portfolyo ile değerlendirmenin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarı ön testleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?" sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde Her iki gruba sosyal bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” Ünitesine ait başarı testi ön test olarak uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının, bu ön test uygulaması sonucu aldıkları puanların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve ortalamalar arası farkın anlamlı olup olmadığını saptanmaya çalışılmıştır.

Tablo 4.5.: Deney ve Kontrol grubu başarı alan öntest sonuçları

Öğrenciler	N	X	SS	t	P
Deney Grubu	19	5,23	3,25057	-1,978	.065
Kontrol Grubu	19	5,65	3,3642		

$P < .05$

Başarı alan Deney Grubunun ön-test ortalamasının 5,23, grubun standart sapmasının 3,25, olduğu ve Kontrol Grubunun ön-test ortalamasının 5,65 grubun standart sapmasının 3,36 olduğu görülmüştür. İki grup arasındaki puanların t değeri -1,978'tir. Bu fark kontrol grubunun lehine bir farktır. Ancak anlamlı bir fark değildir. Ön akademik başarı testi genel olarak değerlendirildiğinde uygulama öncesi deney ve kontrol grupları arasında konuya ilişkin bilgileri açısından $p > .05$ (.491) olarak anlamlı bir fark yoktur. ($p > 0,05$; $p = .051$).

4.8.3. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt probleminde Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” Ünitesine ait uygulama öncesi sosyal bilgilerine karşı tutum ortalamaları ile uygulama sonrası sosyal bilgilerine karşı tutum ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır? Deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulama öncesi ve sonrası farklılığın anlamlılığını belirlemek için sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği son test olarak uygulanmıştır.

Tutum ölçeğinin(öntest) ortalaması 54,88 olup uygulama sonrası tutum puan ortalamaları 61,47dir. Puan ortalamalarına bakıldığında birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Standart sapmalarda ise büyük bir farklılık gözlenmemektedir. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanları, uygulama öncesi ile uygulama sonrasında anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için Eşleştirilmiş T-Testi(Paired Samples T-Testi) uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo4.6’de verilmektedir.

Tablo 4.6.: Deney ve Kontrol Gruplarının Derse Tutum Alan Testi Erişi Puanlarının Karşılaştırılması

Öğrenciler	N	Ön Test		Son Test		Erişi		D.G. ve K.G fark	
		X	SS	X	SS	p.	t	T	p
Deney Grubu	19	54,88	19.30	61,47	19,67	.002*	-0.229	3.48	.001
Kontrol Grubu	19	53,99	15.14	56.69	15.23	.102	-1.63		

P<0,05

Analiz sonuçlarına göre kontrol grubu öntest puan ortalaması $x=53,99$ sontest tutum puanı ortalaması $x=56,69$ dur. Deney gurubuna bakıldığında ise ön test tutum puanı ortalaması 54,88 ve sontest tutum puanı ortalaması 61.47dir. Kontrol grubunda öntest ve sontest ortalamaları farkı 2.7dir. Deneyin uygulama sonrasındaki değişim anlamlı olamamaktadır($t= -1,63$, $p>.05$). Deney grubu öğrencilerin öntest ve sontest ortalamaları farkı 6.59 iken sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanlarının, portfolyo uygulama öncesi ile uygulama sonrası anlamlı bir şekilde değiştiğini görülmektedir. ($t= -3,22$, $p<.05$).

Deney işlemi sonrası kontrol grubu ve deney grubunun sontest sonuçlarına bakılmış ve aritmetik ortalamalar arasında 4.78’lik bir fark bulunmuştur. Bu fark iki grup arasında anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir. Son tutum ölçeği testi genel olarak değerlendirildiğinde uygulama sonrası deney ve kontrol gruplarının sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları açısından anlamlı bir farkın olduğunu ortaya koymaktadır. t-testi sonucunda $t = 3.48$ ve $p<.05(.001)$ olarak bulunmuştur. Son test tutum puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Portfolyo uygulamasının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği, sosyal bilgiler dersine yönelik daha olumlu

düşüncelerine katkı sağladığı söylenebilir. Bir başka ifade ile portfolyo uygulaması öğrencilerin tutumları üzerine anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir. Sonuç olarak portfolyo uygulaması sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu olumlu olarak değiştirmesi dolayısıyla bu derste uygulanması etkili olacaktır.

4.8.4. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt probleminde Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” Ünitesine ait uygulama öncesi akademik başarı not ortalamaları ile uygulama sonrası akademik başarı not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır? Öğrencilerin portfolyo uygulaması öncesi ve sonrasında, sosyal bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesine ait akademik başarıları uygulama öncesi ile uygulama sonrası verileri Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7.: Deney ve Kontrol grubu başarı alanı ön test ve son test sonuçları

Öğrenciler	Ön Test			Son Test		Erişi		D.G. ve K.G. fark	
	N	X	SS	X	SS	p.	t	t	P
Deney Grubu	19	5,23	3,25	6,58	3,08	.00	-5,98	-1.48	.12
Kontrol Grubu	19	5,6519	3,3642	6.25	3.12.	.01	-3.96		

Analiz sonuçlarına göre kontrol grubuna uygulanan başarı öntesti puan ortalaması $x=5,65$ sontest tutum puanı ortalaması $x=6,15$ dir. Deney gurubuna bakıldığında ise başarı ön testi tutum puanı ortalaması 5,23 ve sontest tutum puanı ortalaması 6.58dir.

Kontrol grubunda öntest ve sontest ortalamaları farkı 0.6dir. Kontrol grubunda öğrencilerin ön test ve sontest uygulanması arasında anlamlı farklılık vardır. ($t= -3,96$, $p<.05$)

Deney grubu öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “ Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesine ait akademik başarı not ortalamalarının, öntest ve sontest ortalamaları farkı

1.35 Analiz sonuçlarında deney grubunun uygulama öncesi ile uygulama sonrasında anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir ($t = -5,98, p < .05$).

Bir diğer ifade deney grubunda portfolyo uygulaması sonucunda öğrencilerin akademik başarılarının arttırmada önemli bir etkidir.

Sonuç olarak, sosyal bilgiler dersinde portfolyo değerlendirmesinin öğrenci başarısını arttırmada geleneksel yöntemle göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için her iki grubun son test sonuçları arasındaki farklılığa bakmak gerekir. Deney grubu ve kontrol grubu erişim puanları arasındaki farklılığın manidar olmadığı görülmüştür. ($t = -3,48, p > .05$).

4.8.5. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

“Portfolyo ile değerlendirmenin uygulandığı sosyal bilgiler dersine ilişkin veli görüşleri nasıldır?”

SIRA NO	ÖLÇEK MADDESİ	Evet n	Hayır n
1	Sosyal bilgilerde uygulanan etkinlikler çocuğunuzun bu derse olan ilgisini farklılaştırdı mı?	13	6
2	Sosyal bilgiler Dersinde yürütülen etkinlikler sırasında, çocuğunuzun bu derse ayırdığı zamanda farklılaşma oldu mu?	17	2
3	Sosyal bilgiler Dersinde yapılan etkinlikler çocuğunuzun bu derste başarılarını değiştirdi mi?	15	4
4	Bu dönem sosyal bilgiler Dersinde yürütülen etkinlikler çocuğunuzun derse olan ilgisini, araştırma yapma ve kaynakları kullanma alışkanlıklarında farklılaşma meydana geldi mi?	16	3
5	Bu çalışma çocuğunuzun sosyal bilgiler Dersindeki başarısının veya başarısızlıklarının nedenlerini araştırmasında bir değişikliğe sebep oldu mu?	8	11

Velilerin portfolyo uygulamalarına ait görüşleri incelendiğinde genel olarak görüşlerin olumlu olduğu sonuçları çıkarılır.

1 numaralı ölçek maddesi ile ilgili olarak portfolyo uygulamasının çocuğun derse karşı ilgisinde farklılık olduğu görüşünü N=13 (%) kişi belirtmiştir. Farklılık olmadığı görüşünü ise N=6 (%) kişi belirtmiştir. Öğrenciler dersle ilgili etkinliklerin yapısından dolayı evde zevkle yapmaya başlamışlardır.

Sosyal bilgiler dersinde yürütülen etkinliklerin çocukların dese ayırdığı zamanda farklılık yarattığı sorusuna N=17() kişi “evet” cevabını verirken, N=2(%) kişi hayır cevabını vermiştir. Yine portfolyo kullanımının çocuğun derse ayırdığı zamanda fazlalaşma olduğu gözlemlenmiştir. Çünkü ev ödevi olarak verilen resim, hikâye gibi uygulamalar öğrencinin sıkılmadan ödevini yapabilmektedir.

Sosyal bilgiler dersinde yapılan etkinliklerin öğrenci başarısını değiştirdiği yolundaki görüşler genel olarak N=16(%) dersteki başarıyı artırdığı yönündedir. Deney grubu ve kontrol grubu başarı alanındaki son test puanları bu görüşü desteklemiştir.

Sosyal bilgiler dersinde portfolyo kullanımının araştırma yapma ve kaynaklarını kullanım alışkanlıklarındaki değişimi belirleyen ölçek maddesine 16(%) kişi evet yanıtını, 3(%) kişi hayır yanıtını vermiştir. Portfolyo kullanımı öğrencilerin derse karşı olan ilgisini arttırdığı söylenebilir.

5. numaralı ölçek maddesinde ise portfolyo kullanımının Sosyal bilgiler dersindeki başarı ve başarısızlığının sebepleri belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde bu soruya evet cevabını veren 8(%) kişi iken hayır cevabını veren 11(%) kişi dir. Böylece portfolyo kullanımı başarı ve başarısızlık sebeplerini belirlemek için araştırma yapmaya iten sebepleri barındırmamaktadır denilebilir.

Öğrencilerle kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediğini ve çalışma anında görüşlerini belirlemek amacıyla nitel olarak görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin ünitelerin hedefleri doğrultusunda yapılan çalışmalar içerisinde uygun olanı seçilmiş çalışmayı seçen öğrencilerle karşılıklı konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Ünitelerin 1. hedefi doğrultusunda Songül Zararsız’ın yaptığı Harita, Fadime Polat’ın yaptığı Yunus Emre Portresi ve Emine Bilgiç’in yaptığı Haçlı seferlerini anlatan resim çalışmaları doğrultusunda yapılan görüşmelerde Selçuklular döneminde Selçukluların siyasi mücadelelerini bildiği ve kültürel manada Anadolu’da yapılan eserlerin Anadolu topraklarına Türklerin katkı sağladığını anlamış oldukları görülmüştür. Ünitelerin 2. kazanımı doğrultusunda Medine Özdemir’in Şeyh Edebalı’nın Osman Bey’e vasiyeti ve Ebru Özdemir ile Zübeyde Bilgiç’in Osmanlı askerleri ile Osmanlıda divan üyeleri adlı resim çalışmaları tercih edilmiş ve

öğrencilerle yapılan görüşmelerde Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devletinin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıkladığı gözlemlenmiştir.

Hilal Duran adlı öğrencinin yaptığı ‘Barboros’un Gemisi’ adlı çalışmasında görüşme sonucu 3. kazanım Osmanlı Devletinin fetih mücadelelerini, Osmanlı’da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirdiği tespit edilmiştir.

4. Kazanımda ise öğrencilerden Nuri Yıldırım, Yunus Çekiç ve Ebru Özdemir adlı öğrencilerin Cami, Kilise, Havra maketleri yaptıkları görülmüş, bu doğrultuda Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterdikleri belirlenmiştir.

Ünitenin 5. kazanımı doğrultusunda Resul ve Erdoğan Çakır adlı öğrencilerin Yozgat İlinde yer alan saat kulesi ile Yozgat’tan bir bölgenin geçmiş zaman ve yeniye ait görüntüleri ele alınmış olup, öğrencilerle yapılan görüşmelerde Türk kültür, sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve sürekliliğine ilişkin kanıtlar gösterdikleri görülmüştür.

6. Kazanım için ise Fadime, Özlem ve Nuri adlı öğrencilerin Osmanlı da son dönemleri anlatan bir piyesi canlandırmışlardır. Öğrencilerin bu çalışma ile yapılan görüşmede Osmanlı Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark ettikleri gözlemlenmiştir.

7. Kazanımda Tuğba Uslu adlı öğrenci Osmanlıdaki seyyahların görüşlerinin anlatan bir makale yazdığı görülmüş olup makale üzerinde öğrenci ile yapılan görüşmede Türk kültürüne ait unsurları örneklediği tespit edilmiştir.

8. Kazanımda Osmanlı Devletinde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında bulunduğu ve bunun için Hilal Duran adlı öğrencinin Ziraat Bankası Müdürü ile röportaj yaptığı bankanın kuruluş amacı ve sürecini değerlendirerek kazanımı elde ettiği gözlemlenmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal bilgiler yeni programı ve bu derste uygulanan alternatif değerlendirme yöntemlerinden portfolyo ile değerlendirme yaklaşımının öğrenci başarısına ve derse karşı olan tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Bu bölümde ise araştırma bulgularına dayalı olarak varılan sonuçlar tartışılmış, bu alanda yapılacak olan araştırmalara yönelik öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Sonuçlar, alt problemlerin sırasına göre ele alınmıştır.

5.1. Sonuçlar

İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde portfolyo ile değerlendirme yaklaşımının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumuna etkisinin incelendiği bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Portfolyo açısından bakıldığında öğrenci ve velilerin çoğunluğunun ve ders öğretmeninin ezber bir öğrenme yöntemi olmadığını ve öğrenilenlerin günlük hayata transfer edilmesi ile olacağına inandıkları saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin not almada sınavların olmaması gerektiğini bunun yanında alternatif değerlendirmede portfolyo çalışmasının olması gerektiğinin de istedikleri gözlenmiştir.

Öğrencilerin portfolyo kullanımını sevdiğini ve öğrenmeyi eğlenceli bir şekilde gerçekleştirip kalıcı hale getirdikleri belirlenmiştir. Bunun yanında portfolyo kullanımının öğrenci, veli, öğretmen üçlüsü arasındaki diyalogu güçlendirdiği ve ilişkilerini üst seviyeye çıkardığı gözlemlenmiştir. Sosyal bilgiler dersi yazılı sınav puan ortalamaları ile portfolyo çalışmalarına verilen puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Merkeze bağlı kırsal kesimlerde çağdaş anlamda uygulamaların zor olduğu özellikle portfolyo uygulamalarında gerekli materyallerin mali açıdan problem yarattığı tespit edilmiştir.

Portfolyo ile değerlendirme yaklaşımının uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğrenme yönteminin uygulandığı kontrol grubunun cinsiyete göre

dağılımı incelendiğinde deney ve kontrol grubunun dağılımları incelendiğinde deney grubunun cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde deney grubunun 14 (% 71)'inin kız , 3 (% 29)'unun erkek, kontrol grubunun 11 (% 64)'inin kız , 6 (% 36)'sının erkek olduğu görülmüştür.

Portfolyonun sosyal bilgiler dersinde uygulanmasının öğrenci tutumuna etkisi incelenmiştir. Kontrol grubunda öntest ve sontest ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır($t=-1,63$, $p>.05$). Deney grubunda öntest ve sontest ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlıdır($t=-3,22$, $p<.05$). Portfolyo uygulamasının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını geleneksel yöntemle göre olumlu yönde etkilediği, sosyal bilgiler dersine yönelik daha olumlu düşüncelerine katkı sağladığı söylenebilir. Konu ile ilgili araştırmalarda da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Öztürk (2004) tarafından yapılan araştırmada “Sosyal Bilgiler Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme ve Portfolyo Değerlendirme Yaklaşımının Eğitim ve Sınama Durumlarına Yansıması” incelenmiştir. Araştırma, 7. sınıflarda “Avrupa’da Yenilikler” ünitesinde nitel araştırma yöntemi ile yapılmış, aynı zamanda nicel verilerle de araştırmanın sonuçları desteklenmiştir. Süreç sonrasında öğrenci, öğretmen ve verilen portfolyo değerlendirme ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımlarına olan olumlu tutumlarında artış olduğu gözlenmektedir. Süreç sonrasında öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ayırdıkları çalışma sürelerindeki artışın, çalışma açısından anlamlı bir fark oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Portfolyo uygulanmasının öğrenci başarısına etkisi incelendiğinde ise geleneksel yöntem ile işlenen sosyal bilgiler dersinde öntest – sontest sonuçları arasında anlamlı olarak fark bulunmuştur($t=-3,96$, $p<.05$). Deney grubunda ise öntest ve sontest ortalamaları arasındaki farklılıkta yine anlamlı bulunmuştur ($t=-5,98$, $p<.05$). Deney işlemi sonrası kontrol grubu ve deney grubunun sontest sonuçları karşılaştırması yapıldığında portfolyo uygulanan deney grubu ve geleneksel yöntem uygulanan kontrol grubu arasındaki farklılık manidar olmadığı görülmüştür. Portfolyo uygulanması sonucu veliler ile yapılan görüşme formlarında öğrencilerin portfolyo ile yapılan etkinliklere ilgisinin fazla olduğu öğrencilerin yapılan çalışmalardan zevk aldıkları çalışmalara daha fazla zaman ayırdıkları gözlemlenmiştir.

5.2 Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçların ışığında, aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Alternatif değerlendirme yöntemlerini uygulama konusunda öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içinde eğitimleri sağlanmalıdır.

2. Portfolyo ile değerlendirme yöntemini uygulayan öğretmenin çok yönlü görüş açısına sahip olması ve sürekli olarak kendini yenilemesi gerekmektedir. Bu noktada öğretmenin hizmet içinde etkili olarak kendini geliştirmesi sağlanmalıdır.

3. Eğitim öğretimde öğrencilere yüksek düzeyde düşünme, problem çözme, birlikte çalışma ve iletişim gibi karmaşık becerileri geliştirmek için uygun olanaklar sunulmalıdır.

4. Öğrenme ortamında öğretmen merkezli öğretim ortamından öğrenen merkezli bir öğrenme ortamına geçilmesi için öğretmen ve yöneticilerin bilinçlendirilmesi, öğretmen yetiştiren kurumların öğretmen adaylarını bu bilinçle yetiştirmesi gerekmektedir.

5. Öğrenciler tarafından oluşturulan projeler, belli öğretim amaçlarını gerçekleştirmek düşüncesiyle, öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda günlük hayattan seçilmeli, proje çalışmaları bir iş, bir eser olarak sonuçlandırılmalıdır.

6. Öğrencilerin daha sonra tekrar kullanmak amacıyla portfolyo dosyalarını saklamaları sağlanabilir.

7. Veliler için geri bildirim formları oluşturulup öğrencilerin gelişimlerini takip etmeleri sağlanabilir.

8- Elde edilen sonuçlar doğrultusunda portfolyo ile çalışmanın öğrenci başarı ve tutumlarına olan etkisi geleneksel yöntemlerle işlenen derslere göre daha etkili olduğu gözlemlenmiş, eğitimde ve öğretimde portfolyo değerlendirme etkin bir şekilde kullanılması gerekir.

9- Portfolyo ve diğer alternatif değerlendirme yöntemlerinin etkili bir şekilde uygulanması için ders saatinde ayarlanma yapılabilir.

10- Portfolyo uygulaması için öğrencilere gezi, gözlem ve inceleme çalışmalarını genişletecek mekânlar sağlanmalıdır.

11- Öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar okul panosunda sergilenip öğrenciler ödüllendirilerek özgüven ve motiveleri arttırılmalıdır.

12- Yapılacak etkinlik ve çalışmalarda okul yönetimi haberdar edilmeli, gerekli şartlar sağlanmalı ve ders öğretmeni ile işbirliği içerisinde olmalıdır.

13- Öğrencilerin yapmış olduğu portfolyo etkinliklerinde önceden öğrenci velileri ile görüşülüp gereken desteği öğrencilere vermeleri sağlanmalıdır.

14- Portfolyo uygulamalarında maliyeti azaltmak veya öğrencilerin ekonomik sorunlarını gidermek adına tasarruf önlemleri dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Y. (1989). **Türk Eğitim Tarihi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- ARTER, J., and Others, (1995). Portfolios Of student. Work in Instruction. ERİC Clearing house on Couselling and student servies Greens boro NC., 1995, ED 388890, ([www. Ericps.ed.UİVC.edu/eeee/pubs/digest.html](http://www.Ericps.ed.UİVC.edu/eeee/pubs/digest.html)) (15.04.2008)
- ATA, B. (Ed) (2008). **Bilim Teknoloji ve Sosyal Değişme**, Ankara: Pegem Yayınları.
- ATKİN, J.M. (2001). **Classroom Assessment and the National Science Education Standarts. National Academic pres**, Washington, USA
- AYDOĞDU, M., KESERCİOĞLU T., (2005). **İlköğretimde Fen ve Teknoloji Öğretimi**, Ankara: Anı Yayıncılık.
- BADER, Qassem Hussien Y. (1990). Determinants of the Acquistition of Inguiry Skills in Social at Jordanian Community Colleges. Ph.D Thesis, Middle East Technical University.
- BAHAR M. (2001). **Alternative Assessment Approches For Online Learning Environments In Higher Education**, Educational, Computing Research 3 (I) pp.101-111
- BAHAR, M., NARTGÜN, DURMUŞ, Z., BIÇAK, S, B. (2006). **Geleneksel Alternatif Ölçme Değerlendirme Öğretmen El Kitabı**, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- BAKİ, A. ve BİRGİN, O. (2004B). Alternatif Değerlendirme Aracı Olarak Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası Uygulamalarından Yansımalar: Bir Durum çalışması, The Turkish Online Journal Of Educational Technology-Tojet , Volume 3 Issue 3, Article 11

- BAKİ, A., BİRGİN, O. (2004). **Alternatif Değerlendirme aracı olarak Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası Uygulamasından Yansımalar; Bir Özel Durum Çalışması.** <http://www.tojet.net/articles73311.htm> (2008)
- BARTH, J. L. ve DEMİRTAŞ, A. (1997). İlköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretimi. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Ankara.
- BAYKUL, Y. (2000). **Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması**, Ankara: ÖSYM yayınları.
- BEKİROĞLU, O. F. (2005). **Ölçme ve Değerlendirmede Alternatif Yöntemler ve Portfolyo Kullanımı.** [http://www.istekyaşam.com/edu7dergi/edu7/makale.doc,\(18.11.2008\)](http://www.istekyaşam.com/edu7dergi/edu7/makale.doc,(18.11.2008))
- BERBEROĞLU, G. (2006). **Sınıf İçi Ölçme Değerlendirme Teknikleri**, İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- BİLGİLİ, S. (Ed). (2008). **Sosyal Bilgilerin Temelleri**, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- BİNBAŞIOĞLU, C. (2004). Eğitimde Günlük Olaylar ve Eğitimi. Ankara: **Çağdaş Eğitim Dergisi**.
- BAKİ ve BİRGİN, O. (2003). Alternatif Değerlendirme Aracı Olarak Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası Uygulamasından Yansımalar Bir Özel Durum Çalışması. Yayınlanmamış *Yüksek Lisans Tezi*. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- BOUD, D. J. (1986). **Implementing Student Self-Assessment Higher Education Research and Deulopment Society Of Australia**. Sdney.
- BÜYÜKÖZTÜRK. Ş. (2001). **DeneySEL Desenler Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi**, Ankara: Pegem A Yayınları.
- CAN, S., (?)., Sosyal Bilimler üzerine Düşünmek, <http://www.google.com.tr/search?hl=tr&q=sosyal+bilimler+tarih%C3%A7esi&meta>, (09.02.2009)

CAR, Arzu (2006). "Portfolyo", Türk Eğitim Derneği E-Bülten, Sayı: Şubat 2006.

<http://www.ted.org.tr/bulten/TedBulten-Subat.pdf>. (18.03.2008)

DEVECİ, H. (2007). Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olayların Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri VII*. İstanbul.

DOĞANAY, A. (2005). 'Sosyal Bilgiler Öğretimi', **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Editör: Öztürk, C. , Dilek D. Ankara: Pegem A yayınları.

DÖNMEZ, C. (2003). *Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilimler Kavramları*, **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler**. Ed. Şahin C. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

DUVERGER, M. (1990). **Sosyal Bilimlere Giriş**, Ankara: Bilgi Yayınları.

EARGED, (2003). **Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli**, Ankara: M. Basımevi.

EDİGER, M. (1996). **Portfolios, Pupils, and The Teacher**. The Philippine Education Quarterly, 25 (1). 45

ERDEM, E. ve AKKOYUNLU, (2002). Sosyal Bilgiler Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekip Proje Tabanlı Öğrenmenin Etkililiği Üzerine Bri Çalışma, İlköğretim online. org.tr/voll_say.1/vol1so1ahtm. (20.04.2008)

ERDEN, M. (?). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Ankara: Alkım Yayın Evi.

ERDOĞAN, T. (2006). Yabancı Dil Öğreniminde Portfolyaya Dayalı Değerlendirmenin Öğrenci Başarısı ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir.

ERGİN, O. (1977). **Türk Maarif Tarihi**, İstanbul: Eser matbası. Cilt 3-4

ERIC, (1998). Implementing Performance Assessment in the Classroom. www.ed.gov/databases/eric_diagets/ed423312.html. (09.01.2008).

ERTÜRK, S. (1993). **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara: Meteksan Yayınları.

- FALCHIKOV, N. (1986). **Product comparisons and process benefits of peer group and self assessments**. Assesment. And Evaluation in Higher Education.
- GÖKÇE, B. (1999). **Toplumsal Bilimlerde Araştırma**. Ankara: Savaş Yayınları.
- GÖKKAYA, K. (2003). *Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilimler Kavramları, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*. Ed. Şahin C. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- GÜLBAHAR, Y., KÖSE F. (2006). **Öğretmen Adayları Değerlendirme İçin Elektronik Portfolyo Kullanıma İlişkin Görüşleri**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.
- GÜVEN, E. (2007). Portfolyonun ilköğretim 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi "Vücudumuzda Sistemler" Ünitesi'nde Öğrenci Başarısına Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İLCİ, B. (2002). **Portfolio Değerlendirme, Seminer Çalışması**, Hacettepe Üniversitesi, www.eod.hacettepe.edu.tr/seminerdosyaları/betulilci.doc.(12.11.2008).
- KABAPINAR, Y. (2007). **İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Ankara: Maya Akademi.
- KABAŞ, O. (2007). Portfolyo Değerlendirme Yönteminin İlköğretim 1. Kademedeki Uygulanma Düzeyi. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAPTAN F., ÖNAL, İlke. (2006). Fen ve Teknoloji Öğretiminde Süreç Temelli Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Ankara.
- KAPTAN ve KORKMAZ H. (2001). Fen Eğitiminde öğrencilerin gelişimini değerlendirmek için portfolyo kullanımı üzerine bir inceleme. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Ankara.
- KAPTAN ve KORKMAZ H. (2001). Fen Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımı, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Ankara.

- KAPTAN ve KORKMAZ H. (2003b). Portfolyo Değerlendirme. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Ankara.
- KARAMANOĞLU, S. (2006). **İlköğretim Öğrencilerinin Fen Başarılarının Değerlendirilmesinde Sorgulama Programının Kullanılması**, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- KARASAR, N. (2003). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KAYMAKÇI, S. (2008). **Bilim Teknoloji ve Sosyal Değişme**. Ed: Bahri ATA. Ankara: Pegem Yayınları.
- KOMİSYAN, (2008). **KPSS Ölçme Değerlendirme Hazırlık Kitabı**, İhtiyaç Yayınları, Ankara.
- KOMİSYAN, (2009). **KPSS Ölçme Değerlendirme Hazırlık Kitabı**, Ankara: İhtiyaç Yayınları.
- KOMİSYON, (2007). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Ders Kitabı**, Ankara: MEB yayınları.
- KORKMAZ, H., KAPTAN F. (2005). Fen Eğitiminde Öğrencilerin Gelişimini Değerlendirmek İçin Elektronik Portfolyo Kullanımı Üzerine Bir İnceleme, <http://www.tojet.net/articles/4113.htm> (18.08.2005)
- KORKMAZ, H., KAPTAN F., (2002a)., Fen Eğitiminde Öğrencilerin Gelişimini Değerlendirmek İçin Elektronik Portfolyo Kullanımı Üzerine Bir İnceleme, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Ankara.
- KORKMAZ, H. (2004). **Fen ve Teknoloji Eğitiminde Alternatif Değerlendirme Yaklaşımları**, Ankara: Yeryüzü Yayınevi.
- KUHS T. (1994). **Portfolio Assessment: Waking H. Work for The first Time, The Mathematics Teachers**, Vol: 87. (5)
- KUTLU, Ö., DOĞAN, D., KARAKAYA, İ. (2008). **Öğrenci Başarısının Belirlenmesi, (Performansa ve Portfolyoya Dayalı Durum Belirleme)**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- MEB, (2005). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Ankara: MEB Yayınları.
- MEB, (2006). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Kılavuz kitabı**, Ankara: MEB Yayınları.
- MEB, (2007). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Kılavuz kitabı**, MEB Yayınları, Ankara.
- MICKLO, S. J. (1997). Math Portfolio in The Primary Grades, **Childhood Education**.
- MIHLADIZ, G. (2007). İlköğretim Fen Bilgisi Öğretiminde Portfolyo Uygulamasının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Yönelme Tutumlarına Etkisi, Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü *Yüksek Lisans Tezi*, Muğla.
- MOFFAT, M.P., MAURICE P. (1957). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Çev: Nesrin Oran. İstanbul: New Jersey Devlet Öğretim koleji Montclair.
- NCSS (National For the Social Studies). (1993a). **The Social Studies Professional**. Washington DC: National Council for the Social Studies. (January-February).
- NCSS (National For the Social Studies). (1993b). **A Vision of Powerful Teaching and Learning in the Social Studies: Building Social Understanding and Civic Efficacy**. Social Education. (Sept.).
- OKAN, N. (2005). İlköğretim 7. Sınıf Fen Bilgisi Dersindeki Portfolyo Uygulamasının Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- OKTAYLAR, H. (2009). **Ölçme ve Değerlendirme Kpss Kitabı**, Ankara: Yargı Yayınları.
- ÖZÇELİK, D.A. (1998). **Ölçme ve Değerlendirme**, Ankara: ÖSYM Yayınları.
- ÖZTÜRK, C., DİLEK, D. (2006). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Ankara: Pegem Yayıncılık.

ÖZTÜRK, E. (2004). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Proje tabanlı Öğrenme ve Portfolyo Değerlendirme Yaklaşımlarının Eğitim ve Sinema Durumlarına Yansıması, *Yüksek Lisans Tezi*, Kars.

PAULSON, F.L., PAULSON, P.R. ve MEYER, C.A. (1991). **What Makes a Portfolio a Portfolio?, Educational Leadership**, Cilt: 48, Sayı: 5.

REEVES, T.C. (2000). Alternative Assesment Approaches For Online Learning Environments In Higher Education. **Educational Computing Research**, 3(1) pp.101-1112.

SMITH D.O, (1963). Current Events in the Intermediate Grades of a Modern Elementary school, New Jersey, USA. pp.5-8

STİGGİNS, R. J. (1994). **Student-Centered Classroom Assessment**, Merrill publishing CO, Newyork.

SUBRİCK, D.M. (2003). Effect of Writing Portfolio Instruction on Mean Writing Scores For Fifth-Grade Students in a Team Approach to master (TAM) Clasroom. Yayımlanmamış *Yüksek Lisans Tezi*, Willmington Koleji, A.B.D

TAN, Ş. (2008). **Öğretimde Ölçme Değerlendirme KPSS El kitabı**, Ankara: Pegem Yayıncılık.

TAN, Ş., KAYABAŞI Y., ERDOĞAN, A. (2004). **Öğretimi Planlama ve Değerlendirme**, Ankara: Pegem Yayıncılık.

TAN, Ş., KAYABAŞI Y., ERDOĞAN, Y. A. (2002). **Öğretimi Planlama ve Değerlendirme**, Ankara: Anı Yayıncılık.

TAY, B., ÖCAL, A. (2008). **Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Ankara: Pegem Yayınları.

TEKİN, H. (2008). **Eğitimde Ölçme Değerlendirme**, 8. Baskı, Ankara: Yargı Yayınları.

TİWARİ, A. (2003). **From Process to Outcome: The Effect Of Portfolio Assesment On Student Learning**. Nurse Education Today. Cilt:23, sayı:24

- ULUDAĞ, Ö. (2003). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim ve Geleneksel Öğretimin Akademik Başarıya Etkisi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yüksek Lisans Tezi*, Adana.
- VAİZ O. (2003). Proje Tabanlı Öğrenmede Portfolyoların Kullanımı ve Öğrenme Sürecinde Yansımaları, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- VAİZ, O. (2003). Hayat Bilgisi Dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımına Dayalı öğrenci gelişim dosyalarının kullanımının Öğrenme Sürecine Yansıması, Yayınlanmış *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- VANFOSSEN, P. J. and SHİVELEY, J.M. (1997). **Things That Make You Go ‘Hmmm...’: Creating Inquiry ‘Problems’ in the Elementary Social Studies Classroom.** Social Studies. 88(2). 71-77
- VARSUS, L. (1990). Put Portfolios to The Test Instructor. 100 (1).
- VURAL, B. (2004). **Eğitim-Öğretimde Planlama ve Ölçme ve Stratejiler**, İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- YAŞAR, M. (2008). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Ed: TEKİNDAL S. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- ZİMMERMAN J. (1993). **Student portfolios: Classroom Uses. Research Education Consumer Guide.** Nowember 8-1
- (Web:<http://intranet.cps.k12.il.us>).(12.03.2008)
- <http://www.ted.org.tr/bulten/TedBulten-Subat.pdf>. (18.03.2008).

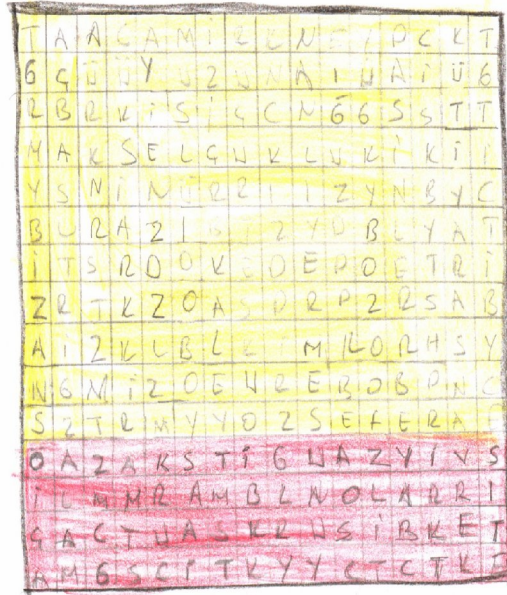
EKLER

EK-1

Öğrencilerin Yapmış Olduğu Portfolyo Dosyasındaki Çalışmalar

Sözcük Avı

Anadolu

Yunus Emre

Selçuklu

Kervansaray

Cami

Kale

Sefes

Kızan

Malazgirt

Kümbet

Hamam

Mescit

Nuri Yıldız

Sevgili: gntk;

22/11/2009

Perembe
Ben Sosyal dersine galistim Türk tarihinde yolculuk
ntesinden supları erendim
Türkler cpdeliye yerleşmeyi Bizans ise onları Anadolu
dan uzatılmayı istiyordu. Malazgirt savaşı ile bir
likte Anadolu kapıları türklere açılmıştır.
Diğer iller camisi ve Darassifazı, Mengceklerin
1228-1229'da yaptırdığı en büyük eseridir.
Hacı seferleri, 14-18. yüzyıllar arasında
hristiyanların kutsal saydıkları yerleri, Müslüman
ların elinden geri almak amacıyla düzenlediği
leri seferlerdir.

Medine zdemir

Medine
zdemir

Ek- 2 rencilerin Yapmış Olduğu Yöresel alışmalar

EK: 2**SOSYAL BİLGİLER DERSİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER**

Sevgili Öğrenciler,

Bu ölçek, sizlerin sosyal bilgiler dersine yönelik görüşlerinizi almak amacı ile hazırlanmıştır. Her cümleyi dikkatle okuduktan sonra **DERECELER** sütunundaki seçeneklerden size **en yakın** olanını (X) ile işaretlemeniz beklenmektedir.

		DERECELER				
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Ad ve Soyad:						
Okul :						
Sınıf/Şube :						
Cinsiyetiniz: ()Kız (X)Erkek						
Sosyal Bilgiler Dersi İle İlgili Görüşler						
1	Sosyal Bilgiler benim için eğlenceli bir derstir.					
2	Sosyal Bilgiler dersinde genellikle çok sıkılırım.					
3	Sosyal Bilgiler derslerine daha fazla zaman ayrılmalıdır.					
4	Ders dışında Sosyal Bilgiler dersi için, çalışma zamanı ayırmaya gerek yoktur.					
5	Sosyal Bilgiler dersini, dört gözle bekliyorum.					
6	Sosyal Bilgiler ile ilgili ödevleri yapmaktan zevk alırım.					
7	Sosyal Bilgiler en çok korktuğum derstir.					
8	Sosyal Bilgiler dersinde genellikle huzursuz olurum.					
9	Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili konuları tartışmaktan mutlu oluyorum.					
10	Sosyal Bilgiler dersinin günlük yaşamda önemli bir yeri var.					
11	Sosyal Bilgiler dersindeki etkinliklere katılmaktan hoşlanmam.					
12	Sosyal Bilgiler dersi hiç daha olmasa iyi olurdu.					
13	Sosyal Bilgiler dersi kadar sıkıcı bir ders yoktur.					
14	Sosyal Bilgilere ayrılan ders saatlerinin çok fazla olduğunu düşünüyorum.					
15	Sosyal Bilgiler derslerindeki örnek olay incelemeleri çok can sıkıcıdır.					
16	İlerde, Sosyal Bilgiler ile ilgili bir bölümde okumak isterim.					
17	Televizyon ve radyoda yayımlanan Sosyal Bilgiler konulu programları kaçırmak istemem.					
18	Sosyal Bilgiler derslerinde örnek olay çalışması keyif vericidir.					
19	Boş zamanlarımdan çoğunu Sosyal Bilgiler dersine ayırmak isterim.					
20	Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili kitap, dergi vb. yayınları takip etmek isterim.					

Kaynak:EARGED

VELİ GÖRÜŞME FORMU**Sayın veli;**

Size verilen bu form sizlerin İlköğretim 7.Sınıf sosyal bilgiler dersinde yapmakta olduğunuz Portfolyo çalışmaları ile ilgili görüşlerinizi almak üzere hazırlanmıştır. Bu soruları dikkatlice okuyup içtenlikle cevap vermeniz istenmektedir.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Velinin Adı-Soyadı:

Öğrencinin Adı-Soyadı:

1. Sosyal bilgiler olan dersler çocuğunuzun bu derse olan ilgisini farklılaştırdı mı?

EVET

HAYIR

Cevabınız evet ise nasıl bir farklılaşma gördünüz? Açıklayınız.

2. Sosyal bilgiler dersinde yürütülen etkinlikler sırasında, çocuğunuzun bu derse ayırdığı zamanda farklılaşma oldu mu?

EVET

HAYIR

Cevabınız evet ise nasıl bir farklılaşma gözlemlediniz anlatınız.

3. Sosyal bilgiler dersinde yapılan etkinlikler çocuğunuzun bu dersteki başarısını değiştirdi mi?

EVET

HAYIR

Cevabınız evet ise nasıl bir değişim oldu mu? Açıklayınız.

4. Bu dönem sosyal bilgiler dersinde yürütülen etkinlikler çocuğunuzun derse olan ilgisini, araştırma yapma ve kaynakları kullanma alışkanlıklarında farklılaşma meydana geldi mi?

EVET

HAYIR

Cevabınız evet ise nasıl bir değişme oldu mu? Açıklayınız.

5. Bu çalışma çocuğunuzun sosyal bilgiler dersindeki başarısının veya başarısızlıklarının nedenlerini araştırmasında bir değişikliğe sebep oldu mu?

EVET

HAYIR

Yanıtınız evet ise nasıl bir değişikliğe sebep oldu? Açıklayınız.

Yarı Yapılandırılmış Öğrenci Görüşme formu:

1) Portfolyo uygulamasının size yarar sağladığına inanıyor musunuz? Açıklar mısınız?

2) Sosyal bilgiler dersinde portfolyo tutmanızın, sosyal bilgiler dersindeki başarınıza ne gibi etkileri olmuştur?

3)Sosyal bilgiler dersinde portfolyo kullanmaya ve oluşturmaya devam etmek ister miydiniz?

4) Başka derslerinizde portfolyo uygulamasını sürdürmek ister misiniz?

5) Portfolyonuzda yaptığımız çalışmalara ek olarak ne gibi etkinlikleri de dahil etmek isterdiniz?

Başarı testi

Bu test Sosyal bilgiler Dersinin ‘Türk Tarihinde Yolculuk ‘ ünitesindeki bilşsel anlamda düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

S-1) Aşağıdaki insanlardan hangisi Selçuklular döneminde yaşamamıştır?

- a)Yunus Emre b)Hacı Bektaşî Veli c)Ahi Evran d)Pir Sultan Abdal

S-2) 11. ve 13 yy.da Hristiyanların kutsal yerleri Müslümanların elinden almak için düzenledikleri seferlere ne ad verilir?

- a) İstanbul seferleri b) Haçlı seferleri c)Türk seferleri d)Saldırı seferleri

S-3) Osman beyin görmüş olduğu rüyayı yorumlayarak müjde veren ve Osman Beyin kayınpederi olan önemli Türk büyüğü aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Şeyh Osman b)Şeyh Edebali c) Şeyh Ali d) Şeyh Memduh

S-4) Osmanlı Devletinin ilk Medresesi olan İznik Medresesine atanan ve müderrislik yapan bilgin kimdir?

- a) Davud-i Kayseriye b) Cuma Ali c) Murat Şah d) Hikmet Ali

S-5) Osmanlı ordusunda hafif atlı birlikler olup ordunun keşif hizmetlerini yapan, düşman topraklarındaki arazileri gezip düşmanın durumunu öğrenen birlikler aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Akıncılar b)Tımarlı Sipahiler c)Yeniçeriler d) Kapı kulu askerleri

S-6) Osmanlı Devletinin yapmış olduğu mimari alanındaki en fazla eser hangisidir?

- a) Cami b) Kervansaray c)Türbe d) Köprü

S-7) Osmanlı Devletinde önemli devlet işlerinin görüldüğü Sadrazam, Vezir, Defterdar, Nişancı gibi görevlilerin yer aldığı meclisin adı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Divan-ı Saltanat b) Divan-ı Humayum c) Divanı Adliye d) Divan-ı Maarif

S-8) Osmanlı devletinde Padişahın vekili olan ve ondan sonra en yetkili kişi olan görevli aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Nişancı b) Sadrazam c) Vezir d) Defterdar

S-9) Osmanlı devletinde ilk altın para hangi padişah zamanında basılmıştır?

- a) Fatih Sultan Mehmet b) I. Beyazıt c) Orhan bey d) Kanun-i Sultan Süleyman

S-10) Osmanlı Devleti farklı milletleri bünyesinde tutmayı nasıl başarmıştır?

- a) Para vererek b) Toprak vererek c) Makam-Mevki vererek d) Hoşgörü göstererek

S-11) Aşağıdakilerden hangisi Lale devrinin sanatçılarından?

- a) Fuzuli b) Levni c) Baki d) Ahmedi

S-12) Osmanlı devletinin Avrupai anlamda ilk yenilikleri hangi alanda başlamıştır.

- a) Ekonomik b) Sosyal c) Askeri d) Mimari

S-13) Osmanlı Devletinde ekonominin temelini hangi faaliyet oluşturmaktadır?

- a) Tarım b) Sanayi c) Hayvancılık d) Balıkçılık

S-14) İstanbul, Fatih Sultan Mehmet Devrine gelinceye kadar birçok kez kuşatılmış ancak alınamamıştır. İstanbul'un Fatih Sultan Mehmet zamanında fethedilmesinde aşağıdaki etmenlerden hangisi daha önemli rol oynamıştır.

- a) Türk askerlerinin sayısal üstünlüğü
b) Kullanılan üstün savaş teknikleri
c) Komutanların savaştaki başarıları
d) Bizans'ın zayıf savunma sistemleri

S-15) Osmanlılar, Rumeli ve Balkanlarda fethedilen yerlere Anadolu'dan getirilen Türk ailelerini yerleştirmişler. Onlardan vergi almamışlar ve onların Anadolu'ya dönmelerine engel olmuşlardır. Buna göre Osmanlıların böyle davranmasının sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Balkanlardaki kültürel değerleri kazanmak istemesi
- b) Bölgede kalıcı egemenlik kurmak istemesi
- c) Anadolu'daki siyasi birliği güçlendirmeye çalışması
- d) Göçebe Türkleri belli bir otorite altında toplamaya çalışması

EK: 3

Sayın Veli;

Okulumuzda 21 Kasım 2007 Çarşamba günü yapılacak olan, Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinin Portfolyo ile işlenmesiyle öğrenci başarısı ve tutumuna olan etkisini incelemek konulu tez toplantısına belirlenen günde katılmanızı rica ederim.

İkram BAĞCI

Sosyal Bilgiler Öğretmeni